MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80258-6

MICROFILMED 1991

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States -- Title 17, United States Code -- concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material...

Columbia University Library reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

OVIDUS NASO, PUBLIUS

TITLE:

P. OVIDI NASONIS
HEROIDES

PLACE:

LIPSIAE

DATE:

1886

Master Negative #

91-80258-6

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

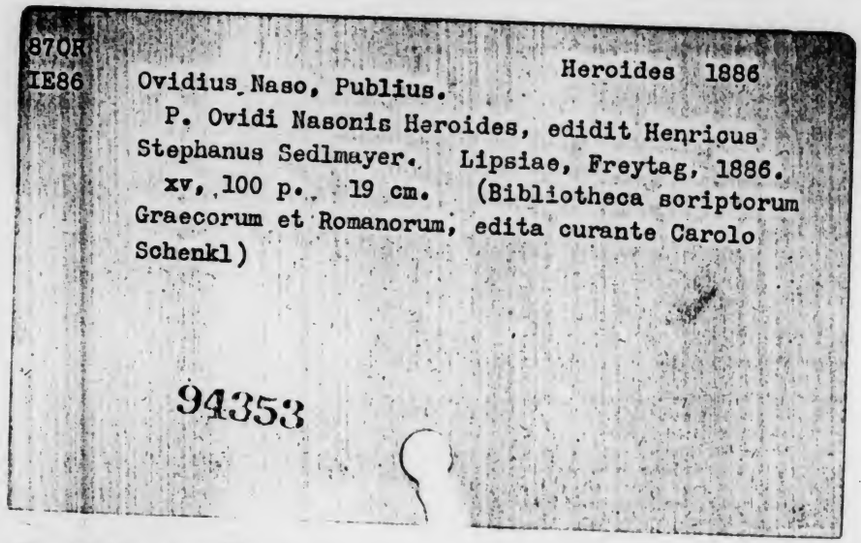

870R
IE86 Ovidius Naso, Publius. Heroides 1886
P. Ovidi Nasonis Heroides, edidit Henricus Stephanus Sedlmayer. Lipsiae, Freytag, 1886.
xv, 100 p. 19 cm. (Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum, edita curante Carolo Schenkl)

94353

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11X
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 9-19-91 INITIALS V.W.D.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

BIBLIOGRAPHIC IRREGULARITIES

MAIN ENTRY: OVIDIVS NASO, PÚBLIUS.

Bibliographic Irregularities in the Original Document

List volumes and pages affected; include name of institution if filming borrowed text.

_✓_ Page(s) missing/not available: (I IN ADNOTATIO CRITICA)

_____ Volumes(s) missing/not available: _____

_✓_ Illegible and/or damaged page(s): UNNUMBERED FIRST PAGE OF PRAEFATIO:

_____ Page(s) or volumes(s) misnumbered: _____

_____ Bound out of sequence: _____ U of Illinois

_____ Page(s) or illustration(s) filmed from copy borrowed from: _____

_____

_____ Other: _____

FILMED IN WHOLE
OR PART FROM A
COPY BORROWED
FROM UNIVERSITY
OF ILLINOIS

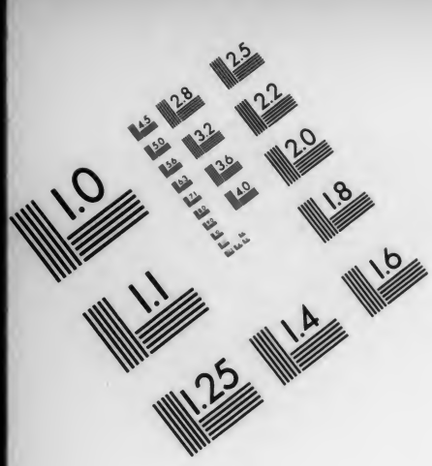
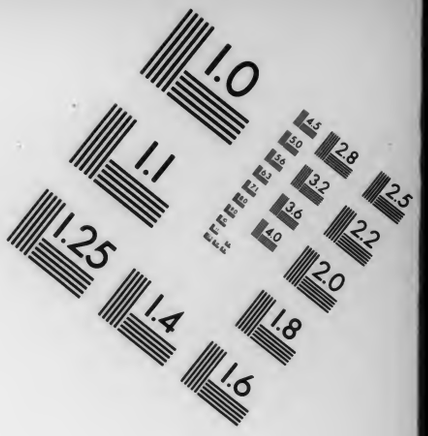

AIIM

Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

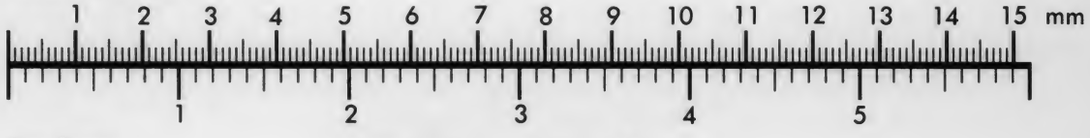

Inches

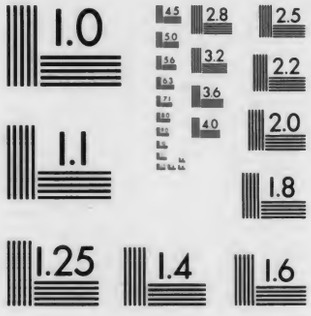

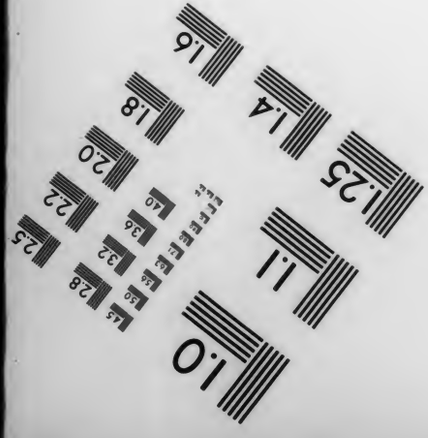
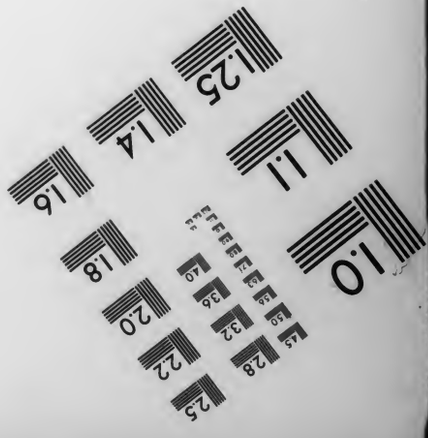

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

870R IE86

Columbia University
in the City of New York

Library

BIBLIOTHECA
SCRIPTORUM GRAECORUM ET ROMANORUM
EDITA CURANTE
CAROLO SCHENKL.

P. OVIDI NASONIS

HEROIDES.

EDIDIT

HENRICUS STEPHANUS SEDLMAYER.

LIPSIAE
SUMPTUS FECIT G. FREYTAG.

PRAGAE
SUMPTUS FECIT F. TEMPSKY.

MDCCCLXXXVI.

P. OVIDI NASONIS

HEROIDES.

EDIDIT

HENRICUS STEPHANUS SEDLMAYER.

LIPSIAE
SUMPTUS FECIT G. FREYTAG.

PRAGAE
SUMPTUS FECIT F. TEMPSKY.

MDCCCLXXXVI.

870R
IE86

'354

DUPLICATE
HARVARD
COLLEGE
LIBRARY.
DISPOSED OF

1886

PRAEFATIO.

Primus hic prodit fasciculus primi carminum Ovidianorum voluminis, quod in hac bibliotheca edendum suscepi. textus autem huius libelli expressus est ex editione mea maiore, quae nuper prodiit Vindobonae apud Carolum Konegen. quare, quae illic praefatus sum, etiam de hac editione valent. quam brevissime igitur hic quoque dixerim me apparatum criticum, quem collegeram in Prolegomenis meis (Vindobonae 1878), pro viribus auxisse. et codicis Parisini quidem collationem a Zechmeistero in meum usum factam summa cum accuratione locis plurimis retractavit et supplevit Franciscus Weihrich; eiusdem viri benivolentiae accuratissima debeo excerptorum Parisinorum (cod. 17903 et 7647) apographa. ipse autem libros plurimos in Britanniae et Italiae bibliothecis asservatos inspexi, quos singillatim allatos invenies in praefatione ad editionem maiorem p. IX. accessit denique apparatus ad Sapphus epistulam, nova scilicet Francofurtani collatio ab A. Riesio in meum usum instituta, deinde plus viginti libri recentiores partim collati, partim excerpti, quorum omnium notitiam mihi suppeditavit singularis benivolentia S. G. de Vriesii.

Cetera mihi liceat praefari ipsis illis verbis, quibus ea exposui in praefatione ad editionem maiorem. scripsi autem p. XII sq.: 'Quae praeterea praefanda erant, ea maximam partem iam exposui in duobus illis prodromis, quos huic libro praemisi*). quibus pauca tantummodo addam. Sapphus epistulam antea a me plane neglectam in epistularum corpus receptam invenies. quam a Comparettio iure Ovidio vindicatam esse semel atque iterum testatus est Aemilius Baehrens, haud levis in tali re auctor (Poet. lat. min. I, p. VII et De Ep. Sapph., Aug. Taur. 1884, p. 3). nuper vero accuratissimam de huius ep. origine quaestionem instituit de Vries **)....

*) Prolegomena critica ad Heroides Ovidianas. Vindob. 1878. — Kritischer Commentar zu Ovids Heroiden. Vindob. 1881. — quibus locis autem mutaverim sententiam, cum ex editione ipsa pateat, non opus esse videtur ut separatim doceam.

**) Epistula Sapphus ad Phaonem apparatu critico instructa, commentario illustrata et Ovidio vindicata. Lugduni Batavorum, apud S. C. van Doesburgh. 1885.

116615

et Ovidium esse auctorem ostendit.' — 'quid censeam de origine Heroidum, quarum posteriores sex nunc vulgo ab Ovidio abiudicari solent, iam ante hos sex annos exposui in Ephem. Gymn. Austr. l. XXX, p. 816 sq. nec erat, cur postea mutarem illam sententiam. nam si de epistulis illis circumferuntur qualia sunt '*certe non sunt Ovidianae*' vel '*vehementer errant, qui . . . . .*' vel '*mirifice faciunt ii, qui . . . . .*', propterea ut Nasonis esse negemus, nec a me nec a quoquam eorum, qui mecum faciunt, peti licet; argumentis enim opus est.' — 'Ep. XVI vv. 139—144 et XXI vv. 15—250 recepi quidem in hanc editionem, expressos tamen obliquis litteris, ut a genuinis poetae verbis secernerentur. quos versus utinam viri docti tandem aliquando scriptori epistularum tribuere desinerent! — in re orthographica priorum editorum more potissimum cod. P secutus sum*), correctis nimirum manifestis erroribus; eundem in modum in iis partibus, ubi deficit P, orthographiam codicis G exhibui.' —

Restat, ut addam me in adnotatione critica ad hanc editionem minorem, quam ex maioris apparatu excerpsi**), inprimis eorum locorum rationem habuisse, qui in ipsis PG corrupti aut e recentioribus libris edendi aut coniecturis sanandi erant. in adnotationem ad Sapphus epistulam de Vriesii coniecturas recepi, cuius libro in editione maiore mihi nondum licuerat uti; adnotata autem Caroli Schenkelii, praeceptoris carissimi, quibus benigne haec studia Ovidiana adiuvit, in illa editione mihi tantummodo ad ep. I—XI praesto erant.

Scripsi Romae mense Novembri a. MDCCCLXXXV.

H. St. Sedlmayer.

*) Voces igitur, quae diversam admittunt orthographiam, alia aliis locis ratione scriptas invenies, prout in P traditae sunt. non recepi e P *formoneus*, *millensimus* similia.

**) Correxi data occasione, quae in illa editione errata erant.

ADNOTATIO CRITICA.

(*P* = Parisinus 8242 s. XI. — P_2 = eiusdem libri m. 2 s. XII. — *G* = Guelpherbytanus extrav. 260 s. XII. — G_2 = eiusdem libri m. 2 saec. XIII. — *E* = Etonensis Bl. 6. 5 s. XI. — *V* = Fragmentum Vindobonense s XII. — *A* = Fragm. Anglimontanum s. XI. — *t* = Trevirensis s. XIII. — *d* = — Dresdensis bibl. reg. D. 115 s. XIII. — *f* = Francofurtanus s. XIII. — *b* = Bernensis 512 s. XIII. — *σ* = Giessensis bibl. acad. 66 s. XIV. — g_2 = Guelpherbytanus Helmestad. 336 s. XV. — g_3 = Guelpherb. Gud. 297 s. XV. — g_7 = Guelpherb. Aug. 82. 6 s. XV. — γ_2 = Gothanus s. XV. — *r* = Riccardianus 699 s. XV. — p_3 = Parisinus 7989 s. XV. — p_5 = Excerpta Parisina 7647 s. XIII. — v_3 = Vindob. 13685 s. XV. — v_9 = Vindob. 3160 s. XV. — m_4 = Monacensis 466 s. XV. — *X* = Harleianus 2499 s. XV. — *ϱ* = ed. princ. Romana 1471. — *o* = codd. s. XIII—XV aliquot. — *ω* = codd. s. XIII—XV omnes vel fere omnes. — *O* = codd. Sapphus praeter f aliquot. — *Ω* = codd. Sapph. praeter f omnes vel fere omnes.)

I. 2 at tamen *G* attamen *ω* sed tamen *E* attamen: ipse *Heinsius* ut tamen : ipse *Gronovio auctore Palmer.* — 19 *ita o* triptolemus *Gω* triptolomus *E* 20 Triptolemi *Gω* Triptolomi *E.* — 28 fata *et pro v. l. a m. 2* facta *G* facta *ω.* — 29 *ita Schenkl Philol. vol. XXXV, p. 175* iustique *GEω* lassique *coni. Riese.* — 31 Atque *ω.* — 36 *ita o* alacer missos *GEω.* — 37 *hoc distichon seclusit Riese; v. 37—40 pro spuriis habebat Bentley.* — 40 *cf. stud. Vindob. a. 1880, p. 293.* — 48 ante solum *Eω.* — 62 novata *et pro v. l. a m. 2* notata *G* nota *E* notata *ω.* — 103 *ita Tyrrell apud Palmerum* Hec *GEo* Hoc *ω* Huc *Lennep, Bentley* Hinc *Merkel.* — 105 armis *sub ras. G et ita o* annis *Eω.* — 107 *hoc distichon secludit Schenkl l. c.* — 110 aura *et pro v. l. a m. 2* ara *G* aura *Eω* ara *Heinsius.* — *finis epistulae Riesio deesse videtur.*

II. 7 quae nos] bene quae *Eω recte?* — 10 invita nunc et amante nocent *Eω nisi quod* nocens *E* invitae nunc, ut et ante, nocent *Bentley* invito nunc es amore nocens *Merkel.* — 14 *ab hoc v. incipit P, sed usque ad v. 44 paene omnia oblitterata sunt.* — 18 *hunc v. cum proximo omittunt libri praeter σ.* — 47 *ita Eω* quod me fugiturus haberes *PG.* — 50 numinibusque *PGEω* muneribusque *o* nominibusque *praeeuntibus Hubertino et Gronovio Heinsius.* — 53 quod *P* quid $P_2GE\omega$ quo *Heinsius, Merkel.* — 61 quia /// te *P* quia me *Go recte?* demeruisse *Casaubonus, Merkel.* — 81 A me *P* A mea *E* At mea $P_2G\omega$ *fort.* A! mea; *v. ad III, 148.* — 84 Armigeram *Go Merkel, Riese.* — 98 *ita Eo* fac *PGo.* — 122 Quaque *Eω Schenkl l. c., ubi operarum vitio* Quoque *extat* Quaeque PG_2 Queque *G* litora *libri* aequora *Aldus, Heusinger, Schenkl l. c.* meis] moror *Schenkl l. c.*

III. 6 queri *P* Sit mihi . . . . viroque : Fas est . . . queri *Riese.* — 30 *ita σ* blandas *PGEω.* — 57 eos *d rasura in P* hora $P_2GE\omega$. — 58 lintea plena *o* lintea vela *PGEω nisi quod* vella *o* velle *Micyllus et ita vulgo.* — 132 adm. sinuṇ *et pro v. l.* suis *P* sinu *GEω* sinus *o.*

IV. 1 Quam *P* salute /// *P* (*'abgeschunden oder radiert' Weihrich*) salutem *GEω.* — 4 *hoc distichon pro spurio habet Peters Observat. ad Her. (Lips. 1882) p. 36 sq.* — 9 sequitur *libri* quitur *Birt in censura commentarii mei (Göttinger Gel.-Anz. 1882).* — 26 Cui venit *Faber* Quae calet *Werfer.* — 31 *ita o* Sic *PEo* Et *G* Sed *o.* — 48 *inde ab hoc v. usque ad v. 103 deficit P.* — 67 *ita recte f* eleusis *GEω.* — 86 duritia *Faber* materia *GEω* militia *Palmer.* — 104 *ab hoc v. denuo incipit P.* — 111 nisi manifesta *P* nisi nos manifesta *GEω* nisi si m. *Heinsius, Palmer.* — 127 *ita o* si meriti *PG* inmitis *et s. l.* sic *E* et meriti *ω* immeriti *vel* emeriti *o.* — 132 *post hunc v. addunt o cum innumeris scripturae discrepantiis:* Saturnus periit, perierunt et sua iura: Sub Iove nunc mundus: iussa Iovis sequere. — 137 *ita Palmer* licet pete munus ab illa *libri* licet

pereamus ab illa *Birt.* — *v. 141—144 seclusit Peters* p. 26 sq. — 150 *interpunxit Drakenborch* altaque verba iacent? *vulgo.*

V. 3 Pedasis *Micyllus* Perlegis *Birt.* — 4 ipse *GEω recte?* 16 *ita Parrhasius* Depressa *PEo* Deprensa *Go.* — 24 rite *o Heusinger, Palmer.* — 25 *hoc distichon omittunt PG, partim post 22, partim post 28 habent ω, secludunt recentiores editores* Populus en, memini, fluv. c. rivo est, in qua nostri *etc. Schenkl.* — 38 *ita Palmer* dura *libri.* — 68 Femineos . . . greges *vel* Femineum . . . . gregem *Bentley an* comas? — 78 toros *o Burmann; recte?* — 83 aut *anonymi quidam apud Heinsium, Riese.* — *v. 97—VI. 49 desunt in P.* — 129 en cupido *Schenkl l. c.* — 136 *ita o* Quaesierant *GEω.* — *v. 140—145 auctore Merkelio recentiores editores delent; Birt etiam v. 139 et 146 pro spuriis habet.* — *v. 151 sq. nunc vulgo delentur; Birt eos quoque secludit, sed post v. 158 lacunam statuit.*

VI. 3 ipsum *o Douza, Palmer.* — 7 *ita o* Quemlibet *Go* Quaelibet *Eω* Quolibet *o.* — 9 *ita o* prior de te quam littera *Go.* — 15 *ita Eo* Hoc *Go* O! *coni. Heinsius.* — 29 *corr. Heinsius* timidumque mihi *Go* timidum quod amat *Eo* timidum quod ait *vel* timide quod ait *vel* timidumque virum *vel* timidumque diu *o*; *fuit in archetypo lacuna* timidumque deos *Bentley.* — *v. 31—38 obelo notavit Merkel, seclusit Palmer.* — 32 *corr. Heinsius* Narrat aeripedes *Go* Narrat et aeripedes *Eo.* — 49 *ita o* auro *GEω* fulvo spect. auro *o.* — 50 *hic denuo inc. P.* — 54 fortuna tuenda *P* forti vita tuenda *GEω* forti ripa *o scripsi* vitta tuenda fuit. — 55 *ita Palmer* virum iuvi *PGEω.* — 66 argon *Gω Palmer.* — 71 faventia amanti *E.* — 83 *ita Eo* carm. movit *corr. ex* movet *P* carmine movit *Gω.* — 85 curru *o Heinsius; recte? v. 85—92 secludit Peters p. 27 sq.* — 91 *ita P* fingit *GEω.* — 93 male *o* mage *PGEω.* — 100 favet *corr. in* facit *(a m. 1?) P* favet *corr. in* volet *(a m. 2?) G* facit *Eo* cavet *Palmer* pavet *Birt* vovet *Schenkl an* vetat? — 103 *praeeunte Salmasio e cod. P vestigiis emend. Heinsius; in P rasura* filia fasias oetae P_2 filia fasias ete *Go* filia phasias

oete *Eo.* — 107 tanais *PGEω* undae *PGEω* *corr. Heinsius.* — 109 *ita o* aesonides *PEω* esonydes *G.* — 118 *corr. Salmasius; in P rasura* quod tales *Go* res tales *Eo* quid *vel* iam *vel* tu *vel* tot tales *o.* — 131 *corr. Palmer* Hanc o demens *P* Hanc tamen o dem. *GEω* Hanc o tu *vel* tu o dem. *o.* — 137 *ita Eo* referā /// *(virg. a m. 2) P* referam *Gω.* — 140 *ita F. Heusinger* Quamlibet ipse *et s. l.* iratis *P* Quodlibet ad facinus *GEo* Quaelibet iratis *vel* Quael. ad facinus *vel* Quamlib. ad fac. *o.*

VII. *Initium epistulae deest; conf. Vahlen Anf. d. Heroiden (Berol. 1881) p. 4 sq.* — 7 *corr. Heinsius* merite famam *P* meriti fam. $P_2GEω$ meritam fam. *o.* — 18 terenda *a m. 1 G et ita Merkel.* — 19 *ita o* tibi est *P* tibi et exstat *GEo* habenda *G.* — *post v. 25 addunt o:* Ut pia fumosis addita tura rogis Aeneas oculis semper vigilantis inhaeret. — 33 *ita o* Aut *et suprascr. a m. 1* et *P* A///u (A *in ras.*) *et pro v. l.* //t *G* Atque *Eo* En *o* quae *PGEo.* — 45 quid (*m. 2* quod) non censeris *sed alt. virg. litterae* u *et littera* s *in ras. P* quod non cen//ris *suprascripto* se G quam tu dimittis E *mire variant ω* quod non verearis *obelo apposito Merkel* quid enim verearis *Riese* quid enim causaris *Schenkl.* — 71 *ita Madvig, Palmer* tutum (*corr. in* totum) merui *P* totum merui *GEω.* — 85 *scripsi* haec me movere at me movere (t *a m. 2 exarata ut vid. in eiusdem litt. vestigiis;* movere *corr. in* nov.) *P* at *Gω quod adde in ed. mai.* an *E* ac *vel* nec *o* novere *Eω.* — 97 violate *PGω* sychęu (y, h, u *a m. 2*) *P* sychei *G* sicheu *E* sychaei *vel* sychaee *vel* sychaeu *o*; *post v. 97 lacuna statuenda est; ita hic locus conformatus est in o:* Exige, laese pudor, poenas violataque lecti Iura nec ad cineres fama retenta meos; Vosque, mei manes, animaeque cinisque Sychaei, Ad quas *cet.* — 105 debita *GEω vulgo.* — 115 *corr. N. Heinsius* in terras *PGEo* internas *o vulgo* infernas *D. Heinsius* Herculeas *Micyllus.* — 127 victam *GEo Riese.* — 135 didon $P_2GEω$ *vulgo.* — 154 *ita r* Inque loco *sup. ras. a m. 2 P et ita GEo* Inque locum *vel* Hicque loco *o.* — 181 dum tempteret ////// *et suprascr. a m. 2* usum *P* dum forte tepescat *et s. lin. a m. 2* dum te////////*G* dum

temperet (*vel* temperat) usum *vel* dum forte tepescit *o corr. Salmasius.*

VIII. *Initium epistulae deest; conf. Vahlen p. 22 sq.* — 5 renui *a m. 2 s. lin. script. prim. erasa P* feci *o.* — 19 *post hunc v. unum distichon intercidit; addunt autem o cum multis script. discrep.:* Cui pia militiae causa puella fuit: Si socer ignavus vidua stertisset in aula. — 48 *corr. Nodellius* melius *PGω vulgo.* — 69 *ita o* destinat *PGo.* — 77 *corr. Meziriacus* phoebique *Po* flebatque *Gω.* — *v. 75—80 pro spuriis habet Palmer coiciens in v. 81* Ipsa ego nunc ne forte parum Pelopeia *e v. 79.* — 88 *ita ω* Quodve mihi *PGo.* — 104 Et minus a nobis diruta Troia dedit *Po* Hoc munus nobis diruta Troia tulit *G* Ei mihi! sic (*vel* quae) nobis diruta Troia dedit *coni. Riese* Munus id a! nobis *Schenkl.* — 120 sic] se *Po Palmer.*

IX. 9 *ita o* ille venis *PGω* si // (*fuit* sic) *P* si *Gω.* — 12 *ita ω* humilis *PGω Bentley.* — 15 tota *PGω Merkel; corr. Heinsius.* — 27 *ita ex uno cod. Heinsius* nominor *PGω vulgo.* — 49 augen vs augem *a m. 2 script. prim. erasa P* anguem *in* augen *corr. m. 2 G* anguem *ω.* — 63 *hunc v. cum proximo a m. 2 in margine habet P.* — 66 putes *cod. Leid.* pudet *PGω.* — 70 Sic *o* Hic /// *P suprascr.* u *a m. 2* //uic *G.* — 80 *post hunc v. a m. 2 in marg. adscriptum est in P:* Crederis infelix scuticae tremefactus habenis *(v. 81) et idem in Gω legitur in ipso textu (nisi quod* Diceris *o)* 82 Ante pedes dominae pertimuisse minas *PGω (nisi quod* minus *a m. 1 P), cuius versus pars posterior illata est ex v. 74; post hunc v. a m. 2 in marg. habet P:* Eximiis pompis inmania semina laudum *(v. 83), quod in textu exhibent o (nisi quod* Eximias pompas) Eximiis pompis praeconia summa triumphi *Go Heinsius et Bentley v. 81 sq. secludebant; Merkel, quem nuper secutus est Birt, recte videtur intellexisse v. 82 olim fuisse hexametrum: librarium in codice, qui vetustiore more pentametros non subductos haberet, aberasse a voce* dominae *in v. 74; additos deinde duos hexametros duobus pentametris.* — 87 *ita o* in cupressifero *PGω.* — 88 *ita o; in P rasura* In-

cubat $P_2G\omega$. — 103 *corr. Antonius Volscus* dardanis $PG\omega$. — 106 Quem P Quod $P_2G\omega$ Quum *Madvig; scripsi* Quom. — 111 *ita* ω costas PGo *vulgo*. — 126 *corr. Melissus* tegente Po tegendo Go tegenda o suam P_2 *script. prim. erasa* suum Go suos o fassa rigente suam *Heinsius* f. tegensve suam *Bentley* f. decente suam *van Lennep, Palmer.* — 127 laete *vel* laute *coni. Riese.* — 129 *ita* o sublime sub $PG\omega$. — 133 et insanii alcide P atque insani alcydae Go Alcidae fortis ubique *vel* fortis virque o atque Inachii *vel* Aonii Alcidae *Bentley* Aonii *coni. etiam Merkel* Inachii *vel* Ismeni *coni. Riese.* — 141 in letifero ueneno P in lerni ferroqque ueneno P_2 in letiferoque (*suprascr. m. 2* ł lerni) ueneno G in letifero veneno *vel* in lerniferoque veneno *vel* Lernaei tabe veneni o *corr. Heinsius. proxima hoc ordine sequuntur in P: 144. 143. 142. 145; v. 142 a m. 2 repetitus est in marg. post 141. — 147—152 in marg. a m. rec. P.* — 153 *corr. Micyllus* acrios Po acrior $G\omega$. — 160 fatis o eat P titulis P_2Go thalamis *vel* toris o.

X. 1 *In G in spatio, quod titulo inscribendo vacuum relictum erat, v. 1 sq. a m. alia exarati sunt, qui a m. 1 extant post v. 6. seclusit eos Micyllus. quos equidem in eorum numerum relatos velim, quos tractavi prol. p. 69 §. 14; cum aliquo loco epistulae magis minusve apto in marg. adscripti fuissent, postea textui ipsi adnexi sunt, ubi eos diversis locis legimus.* — 3 Quam o *Bentley; recte?* — 9 an o *Riese* ac *Heinsius.* — 10 *corr. Heinsius* semisopita $PG\omega$. — 16 a somno $G\omega$. — 31 Aut vidi a///uam quae me *(in ras. post* a *litterarum* ut *reliquiae apparent)* P Aut vidi aut tamquam quae me G aut fuerant quae me Vo aut etiam cum me P_2o aut etiam cum te *vel* aut certe cum me (*vel* te) o Aut vidi aut acie tamquam vid. putarem *Zingerle.* — 71 *ita* v_3 neuict///morere P ne victus morerere $P_2GV\omega$. — 86 Qui scit an et haec trigides insula habeńt P Quis scit, an et saevis tigrisin illa vacet *vel* Quis scit, an et saeva tigride Dia vacet *Heinsius* Quis scit, an et saevas tigridas illa ferat *van Lennep* Quis scit, an haec s. t. insula alat *Leo.* — 87 *hoc distichon suspectat Riese; lacunam post v. 86 statuit Birt.* — 106 pressit v_3 stravit P_2 *script. prim. erasa* texit *et a m. 2* ł stravit G tinxit Vo stravit ω. — 112 At $G\omega$ Haud *Riese.* — 126 in orbe *Birt* in aure P in arce P_2Vo in ore *et a m. 2* ł honore G honore o in ore o. — 129 *ita Riese* solam tellure $PGV\omega$ sola tellure *Micyllus, Heinsius, Merkel.*

XI. *Initium epistulae deest; conf. Vahlen p. 6 sq.* — 3 haerebunt *L. Mueller* enabunt *Riese* restabunt *Birt.* — 4 oblitus ac d. c. l. erit: *Riese.* — 11 At *coni. Riese.* — 48 Nonaque Po. — 55 *ita e suis cod. Heinsius* Continuo $PGV\omega$. — 61 dixti o *Riese.* — 63 fratri es nam nupta futura *in marg. script. prim. erasa* P_2 fratri nam nupta futura es Go fratri nam nupta ////a est V nam fratri nupta futura es *vel* es fratri nupta futura o *Schenkelius in P a m. 1 arbitratur scriptum fuisse* corpore perde duos *e v. 62 et a m. 2 versum genuinum restitutum esse.* es *autem aut post* futura *ponendum aut potius delendum esse; interpolatum enim videri, cum diversis locis extet in singulis libris.* — 69 Frondibus $GV\omega$ *vulgo.* — 78 *corr. Palmer* fraxincies virga P fraxina virga $P_2G\omega$ fagina v. *Birt.* — 94 genas P_2 *script. prim. erasa et ita o et vulgo.* — 106 Ac *vulgo* At P Et Go Ut Vo. — 129 *hoc distichon seclusit Heinsius.*

XII. *Initium epistulae deest; conf. Vahlen p. 9.* — 8 vitae ω *Heinsius, Palmer.* — 11 argon $G\omega$ *Merkel.* — 18 ad usta *Birt* aduncа *script. pr. erasa* P_2 aduncа $G\omega$ adusta γ_2; *idem coll. met. VII. 110 coni. Riese.* — 19 *hoc v. in textu editionis et huius et maioris lege* totidem *pro* totidemque iecisset *erasum* P sensisset *in marg.* P_2 *et ita o* totidemque et semina et hostes P seminat hostes P_2 totidem quod seminat hostes G tot. sumpsisset et hostes $G_2\omega$ *corr. Shuckburgh* Semina sevisset, totidem sevisset et hostes *Merkel.* — 27 *ita* Vo fuit PGo. — 41 lex *Heinsius* rex $PGV\omega$. — 65 *ita* Vo adversaque $PG\omega$. — 67 *ita* P petit altera et altera habebit P_2G *(nisi quod hic* habebat *a m. 2).* — 73 Nesci//a nexciderunt P Nescio an exciderant P_2 Noscis an exciderant GV. — 93 an pars $PGV\omega$ ac pars *Riese*

an et ars scripsi *coll. ep. II, 51 sq.* — 121 tamque *o vulgo.* — *v. 133 sq. post 196 vel post 200 ponendos esse suspicatur Riese.* — 145 cantant hymen *P* hymenque P_2 hymenea *Gω recte o* frequentant *Gω vulgo.* — 151 *ita PGo* iussu *vel* visu *vel* visus *vel* nisu *vel* lusu *vel* missus *vel* cursu *o* lusus *Merkel.* — 172 *corr. Palmer* Nec tene//ra mis ero pectore somnus habet *P* Nec teneram misero pectore somnus habet *G.* — 187 Tam *o* Nam *PGVω.* — 203 spect. auro P_2Go luco spectabilis alto *coni. Riese.*

XIII. 1 *hoc distichon suspectabat Micyllus.* — 13 *ita o* mandatis *PGVω* mandatrix *coni. Heinsius.* — 35 *corr. Heinsius* phyleidę *P* philaceides P_2V *(de V nihil adnotavi in ed. maiore)* phylaceides *Gω vulgo.* — 37 lanas *o* vestes *PGVω.* — 43 *corr. Hubertinus* Dux Pari *PGVω* Dispari *Sarravianus Heinsii.* — 73 *post hunc v. libri omnes exhibent praeter PGVtg₃:* Ut rapiat Paridi, quam Paris ante sibi: Irruat et causa quem vicit vincat et armis. — 95 millensima *P.* — 98 *ita o* properes *PGVω vulgo.* — 108 labris *Birt* verbis *PGVω.* — 111 *ita* g_2 quę sare lucet *P* qui sare lucet *et ad* qui *in marg. adscr.* ara P_2 quae sparsa relucent *G.* — 120 refecta *Francius, Bentley* refere *P* referre *GVω quod in ed. maiore addere omisi.* — 133 Sed quid ego revoco *et deinde a m. 2* revocantis et *script. prim. erasa P* Sed quid ago revocans? omen revocantis abesto *G ita, nisi quod* cantis *in rasura V mire turbant ω corr. Merkel.* — 135 *corr. Salmasius* Troas *P* Troadas *GVω* quamvis lacrimosa *Bentley, Riese.* — 159 ut *a m. 2 P* quod o videam *(ita legendum in ed. maiore pro* quod *o* videam) *Heinsius.* — 160 Mox tutum possis *ed. Riese coiciens simul* Tu tutum *(vel* laetum) possis Integrum possis *Birt; script. traditam defendit Vahlen Herm. t. XVII, p. 268.* — *v. 163 sq. spurii?*

XIV. *v. 1 sq. spurii?* — 5 *ita o* dimittere *PGVω.* — 18 orsa *Naugerius et ita vulgo.* — 23 tecta tyranni *o Heinsius.* — 24 Nec socer *Birt Mus. Rhen. t. XXXII, p. 416.* — 27 *ita o* hymenea *sed* a *a m. 2 P* himinea *V* vocant *Vω* vocat *PGo.* — 42 plena *Palmer* vina *PGVω* Quaeque tibi dederam iuncta, soporis erant *Birt.* — 46 sublato///ccendit *P* sublato///dcidit *(fuerat* redcidit) *G* decidit *m. 2 in PG* recidit *V.* — 47 At *(vel* Et) rursus monitis iussuque coacta parentis *ω* Tandem victa mei saeva formidine patris *o* omittunt *o.* — 61 Aut *Po* Non *a m. 2 in ras. G et ita o* Haud P_2o An *vel* Quid *o* At *Riese.* — 62 *erasus in P; a m. 2 extat in marg.:* quae tamen externis/////adan////// *in G post v. 61 sequitur 114, qui cum v. 113 infra iterum legitur post 112, et deinde:* Quae tamen externis danda forent generis; *in V v. 61—64 post v. 60 omissi excepto v. 62 leguntur post v. 118* Quae tamen externis danda forent generis *ω; post v. 61 duos versus intercidisse suspicatur Riese.* — 65 quo] quid *Gω vulgo.* — *v. 85—118 seclusit Scaliger.* — 88 formoṇsam *P.* — 91 *corr. Merkel* Conato *a m. 2 corr. in* Conata *et in marg. sin.* Et *P* Coġnataque *(corr. m. 2) G* Et conata *Vω* loqui *in ras. P et ita ω* queri *GVo.* — 93 unda P_2GVo. — 103 Io] iam *Riese.* — 113 *hoc distichon hoc loco om. V (v. infra ad v. 118), a m. 2 in marg. habet P.* — 118 *post hunc v. in V sequuntur 61, 114, 63, 64, 119.* — 121 *centeṇsima P.* — 123 Lynceu *Heinsius* teneant *a m. 2 script. prim. erasa P* line est *GVω.* — 131 *ita P* pressa *et a m. 2* ł lassa *G* lapsa *o vulgo* pressa *vel* fessa *o.*

XV. 1 Numquid ubi *Ω.* — 4 unde veniret opus *f.* — 5 requires *Ω.* — 7 elegi quoque *fp₃* elegi *Ω* elegeia *vulgo* elegi sunt *Baehrens* elegis: hoc flebile carmen *de Vries* 8 barbiton *Ω.* — 11 celebras *Bentley.* — 13 iungam quae *Ω.* — Nec mihi pierides subeunt naiadesque puellae *Ω* dryadesque *vel* dryadesve *O.* — 16 thespiadum cet. turba iuvat *Ω.* — 17 Cidno *vel* Clio *O* ʿ*Cydno autem vel Cydro, quod in cod. melioribus est scriptum, nusquam alibi inter Sapphus amicas enumeratam invenimus; quare probanda fortasse mutatio a Bentleio proposita* vilis, mihi crede, Gyrinno; *haec enim poetriae amica fuisse traditur a Maximo Tyrio (XXIV p. 476 Reiske) eamque nominavit ipsa Sappho fr. 78 Bergk.*ʾ *de Vries.* — 18 athois ante *Ω.* — 19 quas hic sine *Ω quod defendit Baehrens.* — 32 repende *Bentley* rependo

libri repende meo *Baehrens.* — 33 sq. Nec me despicias si sum tibi corpore parva Mensuramque brevis nominis ipsa fero *Ω; post hoc distichon in X sequuntur v. 33 sq. quales sunt in f; utrumque distichon Baehrens pro genuino habet.* ‘. . . . . *solvi posse nodus hoc uno modo videtur, si statuas genuinum quidem esse distichon illud 33ª—34ª (i. e. v. 33 sq. quales sunt in cod. recc.), versum tamen 34ª foede esse corruptum, quippe in quo esset agendum de brevitate non nominis sed corporis, ut docet vs. 33, ubi Sappho concedens parvam sibi esse staturam exclamat:* Sum brevis: at nomen *cet.*’ *de Vries.* — 40 Nulla fut. tua est, ulla futura tua est? *de Vries.* — 41 At me *Ω* legeres *libri* legerem *Wakker* legerem, ore etiam *Baehrens* legerem, tum iam *Schenkl* legerem, tibi iam *de Vries.* — 45 Hoc *vel* Me *O* omni tibi parte *f.* — 46 tum *Ω.* — 49 Et quod *Naugerius* Ecquid *f mire variant Ω praebentes* Et quod ubi iam, At simul, Ac simul, At ubi iam, At ut ubi, Atque ubi iam Quique ubi iam *Heinsius.* — 53 Nec vos *vel* Ne vos *vel* Neu vos *vel* At vos *O* errorem *Ω* admittite *O* nostrum *fΩ* vestra *a corr. g1.* — 54 Sicilides matres sicilidesque *vel* Sic. m. nisiadesque *vel* Nisiades matres sicilidesque *O.* — 55 Neu *vel* Ne *O.* — 57 montes] immites *Ω.* — 61 Sic mihi *O.* — 63 Arsit post *Baehrens* Arsit iners *Schenkl* Arsit mox *de Vries.* — 69 quae me sine fine fatigent *Ω.* — 79 levibus cor *Ω.* — 81 legem posuere *Ω.* — 82 Et data *Ω.* — 83 *corr. Heinsius* artesque magistras *fΩ* artesque magistre *p5.* — 84 talia molle dedit *Ω.* — 85 Quid miseram *f* Cui mirum *O.* — 90 eris *vel* erat *O.* — 96 sed ut amare *Ω* sed quod amare *vel* sed te ut amare *O* nos sed amare *Baehrens* serus: amere sinas *de Vries.* — 97 abortis *Ω.* — 98 sit quantum hoc multa *Ω.* — 100 Et modo *vel* Si modo *(ita Baehrens) vel* Dum modo *O.* — 101 oscula summa *Ω.* — 103 *corr. Burmann* nec te libri. — 104 Admonuit *Ω* te *Burmann (quod addendum erat in ed. maiore)* tu *libri* pignus *O.* — 105 nec *fO.* — 107 discedat *Ω.* — 111 et lingua palato *Ω.* — 113 invenit *fΩ* imminuit *vel* adminuit *vel* minuit *O* inmisit *Baehrens* invexit *Schenkl;* invehere se *pro* invehi *legitur*

aliquotiens apud Livium. Postquam se torpor minuit *coll. Luc. III, 741 sq. de Vries* mea pectora planxi *Ω.* — 114 ruptis *O.* — 124 nimboso *Baehrens.* — 127 tuos videor *O.* — 133 Ulterius pudet hic narrare *Ω.* — non] sic *Hoeufftius* libet *O Baehrens* sic libet *de Vries.* — 138 tuis *fO* 139 enyo *f* enio m_4 en o v_9 feralis Enyo *coll. Or. fab. 479 sq., 785, Lucan. X, 59, Petron. CXX, 6 sq. de Vries.* — 140 Attulit *O* Abstulit *Heinsius.* — 145 Sed non *O* silvae dominumque meumque *Ω.* — 146 flos erat *Cornelissen apud de Vries.* — 147 pressas vestigia corporis herbas *O.* — 152 et mille *O.* — 153 non ulta prius *Ω* pia *X* noxa ulta pia *Baehrens.* — 156 ut media *Ω* Hactenus ut media cetera nocte silent *Baehrens.* — 157 amni *fO* vitroque magis perlucidus omni *Bentley, Merkel.* — 161 fessos *O* fletibus *e codicibus Heinsii Merkel.* — 162 Formosus puer est visus adesse mihi *Ω.* — 163 quae nunc non *O.* — 164 ambrachia *f* ambrachiis *Ω* ambrachis *vel* ambrachias *vel* ambrachiae *O* Ambracies *Baehrens* terra petenda tibi est *Ω.* — 165 quando *f* quoquo *Baehrens.* — 166 actaeum *Ω Heinsius.* — 168 Misit et in liquidas *X* Misit nec liquidas *Baehrens.* — 169 iussus amans tetigit laetissima Pyrrhae *Ω* iussus (*vel* iustus) amor (*vel* visus amans) tetigit laetissima (*vel* lentissima) *O* versus amor figit lent. P. *X Baehrens.* — 170 levatus abit *Baehrens.* — 172 dissiluisse *O.* — 173 territa *O.* — 174 Nec lacrimas oculi continere mei *f* gravidas *X Baehrens.* — 179 pennas *fO.* — 182 erit *O.* — 183 posuit *Ω* poetria *Egnatius* poetica *libri.* — 184 Conv. illa tibi conv. illa mihi *O.* — 185 Cur nunc *vel* Cur mihi ad *vel* Cur mihi et *vel* Cur non *O.* — 186 Et formae meritis *libri; corr. Heinsius* Et curae meritis *Baehrens.* — 189 ferocior illa *O* ferocior, illic *Baehrens.* — 191 Ah *(vel* Ha *vel* O) quantum *O* Ah quanto *O Bentley* iungi mea pectora tecum *Ω.* — 194 Quam poterant saxis *Ω* Quam poterunt *Baehrens.* — 195 sum *O.* — 197 in carmine *O.* — 198 iacent *ed. Ven. 1558, de Vries.* — 199 Lesb. aequales *Baehrens* aequaevae *de Vries* nupturae nuptaque proles *Ω* nuptae nupturaque *X Baehrens.* — 201 amare *Ω* amore

Baehrens. |— 204 quae modo *vel* quem modo *vel* quo modo *vel* quod modo *vel* quid modo *O.* — 207 En quid ago? precibus p. a. movetur? *Heinsius; ita, nisi quod* Ecquid, *de Vries* Ecquid ago precibus? p. a. movetur *Baehrens.* — 208 A (Ah) riget *Baehrens.* — 211 pupesque *f* puppisque *O* parantur *O* paramus *fΩ Bentley.* — 212 laceras *Ω.* — 213 praestat eunti *Ω* praestat, eunti *Baehrens.* — 214 Auramque et cursum *de Vries.* — 217 forte *O.* — 218 Non *Ω* invenio *de Vries* fugi *g*₇ *de Vries.* — 219 *O* saltem *Ω* A, saltem *Baehrens.* — 220 fata] saxa *O* cura petatur *Baehrens* Leucadia f. p. aqua *ed. Mic. 1612, de Vries.* — *ultimum distichon seclusit Bentley.*

XVI. 15 siñt *P* sint *o recte?* — 39 *post hunc v. in P in dextro marg. rubro colore adpictum est signum, quo indicetur lacuna, teste Weihrichio 'allerdings nicht von moderner Hand, wohl aber auch nicht von gleichzeitiger.'* — 145 *ita o* Credis et *PGVω.* — 163 *ita o* paridis *PGω.* — 168 *post hunc v. addunt ω:* Cum Venus et Iuno Pallasque in vallibus Idae Corpora iudicio supposuere tuo. — 223 *ita V* quidnam *sed* nam *a m. 2 in ras. P* quidne *Go* quidni tandem *O. Mueller Herm. t. XII, p. 303.* — 231 mero *edd. vett.* meo *P* meam *GVω.* — 242 aliquem *et in marg. a m. 1* ł iuvenum *P* iuvenum *Vo.* — 260 *ita o* ausus sum *PGVω.* — 265 *post hunc v. addunt o:* Quae propero cursu vicerat ante procos; Sic et tu Phrygias venies regina per urbes; *in o v. 266 et hexameter interpolatus desunt; false scripsi in ed. maiore in aliquot codd. distichon illud interpolatum extare post v. 266.* — 293 morum *Merkel* amorum *PGVo* avorum *vel* amoris *o.* — 303 Esset et *PVo* Esset ut *G* Haesit et *Heinsius, Birt* Risit et *Bentley* 'Restat, ut *Merkel* Cessit et *Riese* Excidit? *Palmer.* — 316 mandantis *et in marg.* non vafri *P.* — 322 tuis *o* meis *PGω.* — 356 abundat *lege in ed. mai. et dele notam.* — 365 No // *P* Num *o Merkel.* — 366 num *o Merkel.*

XVII. *Initium ep. deest; conf. Vahlen p. 12 sq.; distichon illud, quod Heinsius in P in marg. adscriptum esse testatur, in hoc libro non invenitur.* — 18 sedeo *et in marg. a m. 1* ł

videor *P.* — 19 lusi ł vixi *P* vixi *Gω vulgo.* — 32 tui ł tibi *P* tibi *o.* — 56 genus ł decus *P* genus *GVω.* — 63 terrae ł troiae *P* terrae *et pro glossa a m. 2* troie *G* troiae *ω.* — 81 nobis ł nostris *P* nostris *G.* — 97 vel potius *P.* — 99 formonsis *P.* — 104 *ita o* minus oris *PGω* nimis oris *Riese.* — 115 fortuna *et in marg. a m. 1* ł natura *P.* — 196 lusa *o* iusta *PGVo* victa *vel* vincta *vel* iuncta *vel* digna *vel* laesa *vel* pacta *o* questa *Heinsius.* — 234 Idyia *Delrius ad Sen. Med. 209* idiia *P* erat ipsa *et a m. 2* ipsea *G* erat ipsa *o* Non ipsa *vel* ipsea *o.* — 261 Haut *vel* Ast ego *L. Mueller graviter interpungens post* ego Sic ego *Birt* Atque ego *Schenkl* sapiam *o* faciam *PGVω.* — 262 cunctas *et in marg. a m. 2* coniunctas *P* convictas *Vo et ita G pro glossa scripturae prim. evanidae* coniunctas *vel* convictas *vel* et victas *o* cunctatas *Palmer* cunctantes *Birt* devinctas *L. Mueller.* — 266 Et mora *coni. Riese.*

XVIII. 1 *hoc distichon ab alia manu scriptum exhibet P; in V deest nullo spatio relicto; seclusit Bentley.* — 16 formonsam *P.* — 23 *hoc distichon a m. rec. in marg habet P, om. g*₃*; in v*₃ *hic est versuum ordo: 23. 24. 21. 22; quem commendat Peters p. 47.* — 41 *ita P* cum $P_2G\omega$ quom *Riese.* — 50 *ita P* adest $P_2G\omega$. — 61 *in ed. mai. corrige ita:* faveas o candida *ω.* — sis credas *Schenkl* 135 *ita o* iterare *sed* re *a m. 2 in ras. P* iterare *Gω* intrare *o.* — 156 *ita cod. Moreti, Bentley* erat *corr. in* erit *P* erat *o* erit *Gω* in tenebris $P_2G\omega$. — 175 An *o* Num *PVω* Num *et pro gl. a m. 2* An *G* Non *o.*

XIX. 19 cana *Dilthey Observat. in ep. her. (Gotting. 1885) p. 9.* — 53 incertas *scripsi* incertū, *ut vid. a m. 1,* incertis *a m. 2 P* interdum *Vω.* — 62 vestra *o recte?* — 118 *corr. Bentley, Heusinger* peccas *PGVω.* — 127 non fovet, utcunque est, *Dilthey l. c.* — 133 ceaceque et aueone *P* celiceque et aueone *G* ceyce et aueone *V mirum quantum turbant recentiores* Calyceque Hecataeone *Heinsius et vulgo* Calyceque Hicetaone *Schenkl.* — 192 quod *P* que *in* qd *corr. m. 2 G* frigora *V* pectus agit *vel* adit *coni. Riese.*

XX. *Initium epistulae deest; conf. Vahlen p. 28 sq.* — 6 dolore *corr. in* dolere *P* dolere *GVo* dolore *vel* dolente *o* qui meus est ulla parte dolente tui *ed. Gryph. a. 1546* qui meus est ulla parte dolente dolor *Dan. Heinsius* qui meus est nulla parte dolente dolor *Birt* quo meus est ulla parte dolente dolor *Dilthey l. c. p. 16.* — 7 ora subit *o* ante subit *PGω.* — 15 teneo *Oudendorp* cupio *Bentley, Dilthey p. 16.* — 17 *ita o* nec temp. *PGω.* — 21 uteratua *suprascr.* nt *P* iurantia *Baehrens Mus. Rhen. vol. XXVII, p. 185.* — 22 probare *Dilthey p. 17.* — 25 *ita o* nisi ut *P* nisi quod *Gω* nisi quo (?) *V* *hoc distichon aut graviter corruptum aut spurium iudicavit Heinsius; seclusit Dilthey De Callim. Cyd. (Lips. 1863) p. 138.* — 29 Te modo *Dilthey observ. p. 17* Te male *Birt Mus. Rhen. vol. XXXII, p. 412.* — 31 *ita ω (quod adde in ed. mai.)* Consumptoque *Po* Consumtoque *G* Cum sumptoque *V.* — 35 precantia *o Bentley, Dilthey observ. p. 14.* — 38 Teque petam *PGVω* peto *o* usque *o* ipse *Pω* ipsa *GVo* peti *o corr. Heinsius* Perpetuo, caveas tu licet, ipse petam *Birt.* — 39 *ita Vo* placidas *PGω.* — 45 *hoc dist. seclusit Dilthey Cyd. p. 139.* — 50 *ita V* Inque tui cupidus *P* Inque meo cupido P_{2o} Inque tui (*suprascr.* mei) cupido *G* Inque mei cupido *ω* sinu *PGω* Inque tui cupido r. f. sinu *vulgo.* — 61 vultus *PGVω* motus *Dilthey observ. p. 18.* — 64 *ita o* quin tui (*suprascr.* a) pars *P* quin tua pars *Pω.* — 68 nescia capta meis *Dilthey Cyd. p. 140.* — 72 *hoc distichon secludit Dilthey Cyd. p. 140.* — 77 *ita recte Po* flentem *GVω vulgo.* — 91 ferri *o Dilthey Cyd. p. 141.* — 93 mea cum sit *a m. 2 in ras. P* mea quamvis *Dilthey observ. p. 18.* — 95 quod /// iussit scriptum *circiter tribus litteris erasis P* quod tu vis (*suprascr. m. 2* sit) scriptum iniuria nostra *G innumeras script. var. exhibent ω* Hoc quoque, cum ius sit, sit scriptum iniuria nostrum *coni. Heinsius* Hoc quoque, quod quereris, sit *cet. Dilthey Cyd. p. 141.* — 99 *hoc dist. secl. Dilthey Cyd. p. 141.* — 103 *ita o* nam scimus ut illo P_2 *script. prim. erasa et ita GVo* scit saevus ut illo *vel* sic (*vel* si *vel* nos) scimus ut illo *o.* —

v. 103—108 (ita corr. in ed. mai.) circumscripserunt Dilthey Cyd. p. 141 et Lindemann. — 109 tibi dice ver/// *suprascr.* re *et* bum *P* verbum *Merkel.* — 129 *corr. Heinsius* In caput nostrum *P* Inque caput nostrum *GVω* In caput hoc nostrum *o.* — *149—156 circumscripsit Dilthey Cyd. p. 143.* — 157 et tu /////// verba *et in marg. a m. 2* humani *P* *in G v. 157 sq. desecti sunt* .. quod habes humani verba altera pacti *V; similia exhibent ω* thalami verba *Francius, Bentley* gemini verba *Merkel.* — 163 Hic metuit mendax P_2 *in marg. script. prim. erasa et ita GVω* Ille timet mendax *b teste Burmanno, Dilthey Cyd. p. 144* timet haec periura *G (?) o vulgo.* — 165 *hoc dist. secludit Dilthey Cyd. p. 144.* — 174 Ad quid *PGVω* Ad te ϱ *Bentley.* — 177 *hic desinit P.* — *v. 177—180 suspectat Dilthey Cyd. p. 144 et observ. p. 19.* — 180 *corr. Gilbert Ann. phil. vol. CXXIX, p. 861* certe ego *PGVω.* — 185 *hoc distichon suspectat Zangemeister apud Diltheium Cyd. p. 145.* — 187 *hoc dist. seclusit Dilthey l. c.* — 195 haec] heu *Dilthey l. c.* — 197 *inde ab hoc v. in G textum exaravit m. 2 saec. XIII; v. 197—207 toti, 208—215 ex parte desecti sunt.* — 204 pudoris *o Dilthey observ. p. 14.* — 219 placuit quoniam ante *coni. Dilthey Cyd. p. 146.* — 223 *corr. Buttmann mythol. II, p. 120 sq.* coriciis *GV* corinthiis *Aω.* — 226 *ita o* aquis *GVω.* — 232 *ita o* vigilans *Gω.* — *ultimum dist. secludit Dilthey Cyd. p. 147 et observ. p. 19 sq.*

XXI. *Initium ep. deest; p. 27 sq.* — 11 *hoc dist. seclusit Dilthey Cyd. p. 147.* — 14 *hic desinunt Gω.*

I.

Penelope Ulixi.

Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulixe:
nil mihi rescribas, at tamen ipse veni.
Troia iacet certe, Danais invisa puellis.
vix Priamus tanti totaque Troia fuit.
o utinam tum, cum Lacedaemona classe petebat,
obrutus insanis esset adulter aquis!
non ego deserto iacuissem frigida lecto,
non quererer tardos ire relicta dies,
nec mihi quaerenti spatiosam fallere noctem
lassasset viduas pendula tela manus.
quando ego non timui graviora pericula veris?
res est solliciti plena timoris amor.
in te fingebam violentos Troas ituros,
nomine in Hectoreo pallida semper eram.
sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum,
Antilochus nostri causa timoris erat:
sive, Menoetiaden falsis cecidisse sub armis,
flebam successu posse carere dolos.
sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam:
Tlepolemi leto cura novata mea est.
denique, quisquis erat castris iugulatus Achivis,
frigidius glacie pectus amantis erat.
sed bene consuluit casto deus aequus amori.
versa est in cineres sospite Troia viro.
Argolici rediere duces. altaria fumant,
ponitur ad patrios barbara praeda deos.
grata ferunt nymphae pro salvis dona maritis:
illi victa suis Troica fata canunt.
mirantur laetique senes trepidaeque puellae:
narrantis coniunx pendet ab ore viri.
iamque aliquis posita monstrat fera praelia mensa
pingit et exiguo Pergama tota mero:

'hac ibat Simois, hac est Sigeïa tellus,
hic steterat Priami regia celsa senis:
illic Aeacides, illic tendebat Ulixes,
hic lacer admissos terruit Hector equos.'
omnia namque tuo senior, te quaerere misso,
rettulerat gnato Nestor, at ille mihi.
rettulit et ferro Rhesumque Dolonaque caesos,
utque sit hic somno proditus, ille dolo.
ausus es, o nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo
totque simul mactare viros, adiutus ab uno!
at bene cautus eras et memor ante mei?
usque metu micuere sinus, dum victor amicum
dictus es Ismariis isse per agmen equis.
sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
Ilios et murus quod fuit, esse solum,
si maneo qualis Troia durante manebam,
virque mihi dempto fine carendus abest?
diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant,
incola captivo quae bove victor arat;
iam seges est, ubi Troia fuit, resecandaque falce
luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus;
semisepulta virum curvis feriuntur aratris
ossa, ruinosas occulit herba domos —
victor abes, nec scire mihi, quae causa morandi,
aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
quisquis ad haec vertit peregrinam litora puppim,
ille mihi de te multa rogatus abit:
quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
traditur huic digitis charta novata meis.
nos Pylon, antiqui Neleïa Nestoris arva,
misimus: incerta est fama remissa Pylo.
misimus et Sparten: Sparte quoque nescia veri.
quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
utilius starent etiam nunc moenia Phoebi —
irascor votis heu levis ipsa meis! —
scirem ubi pugnares, et tantum bella timerem,
et mea cum multis iuncta querela foret.
quid timeam, ignoro; timeo tamen omnia demens,
et patet in curas area lata meas.
quaecumque aequor habet, quaecumque pericula tellus,

tam longae causas suspicor esse morae.
haec ego dum stulte metuo, quae vestra libido est,
esse peregrino captus amore potes.
forsitan et narres, quam sit tibi rustica coniunx,
quae tantum lanas non sinat esse rudes.
fallar, et hoc crimen tenues vanescat in auras,
neve, revertendi liber, abesse velis!
me pater Icarius viduo discedere lecto
cogit et inmensas increpat usque moras.
increpet usque licet! tua sum, tua dicar oportet,
Penelope coniunx semper Ulixis ero.
ille tamen pietate mea precibusque pudicis
frangitur et vires temperat ipse suas.
Dulichii Samiique et quos tulit alta Zacynthos,
turba ruunt in me luxuriosa proci
inque tua regnant nullis prohibentibus aula:
viscera nostra, tuae dilacerantur opes.
quid tibi Pisandrum Polybumque Medontaque dirum
Eurymachique avidas Antinoique manus
atque alios referam, quos omnis turpiter absens
ipse tuo partis sanguine rebus alis?
Irus egens pecorisque Melanthius actor edendi
ultimus accedunt in tua damna pudor.
tres sumus inbelles numero, sine viribus uxor,
Laertesque senex, Telemachusque puer.
ille per insidias paene est mihi nuper ademptus,
dum parat invitis omnibus ire Pylon.
di, precor, hoc iubeant, ut euntibus ordine fatis
ille meos oculos conprimat, ille tuos.
hac faciunt custosque boum longaevaque nutrix,
tertius inmundae cura fidelis harae.
sed neque Laertes, ut qui sit inutilis armis,
hostibus in mediis regna tenere potest,
[Telemacho veniet, vivat modo, fortior aetas:
nunc erat auxiliis illa tuenda patris.]
nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis:
tu citius venias, portus et ara tuis!
est tibi, sitque, precor, gnatus, qui mollibus annis
in patrias artes erudiendus erat.
respice Laerten: ut iam sua lumina condas,
extremum fati sustinet ille diem.

certe ego, quae fueram te discedente puella,
protinus ut venias, facta videbor anus.

II.

Phyllis Demophoonti.

Hospita, Demophoon, tua te Rhodopeïa Phyllis
ultra promissum tempus abesse queror.
cornua cum lunae pleno semel orbe coissent,
litoribus nostris ancora pacta tua est.
luna quater latuit, toto quater orbe recrevit,
nec vehit Actaeas Sithonis unda rates.
tempora si numeres, quae nos numeramus amantes,
non venit ante suam nostra querela diem.
spes quoque lenta fuit. tarde, quae credita laedunt,
credimus. invito nunc et amore noces.
saepe fui mendax pro te mihi, saepe notavi
alba procellosos vela referre notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet:
nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
mersa foret cana naufraga puppis aqua.
saepe deos supplex, ut tu, scelerate, valeres,
cum prece turicremis devenerata focis,
saepe, videns ventos caelo pelagoque faventes,
ipsa mihi dixi 'si valet ille, venit'.
denique fidus amor quidquid properantibus obstat
finxit, et ad causas ingeniosa fui.
at tu lentus abes! nec te iurata reducunt
numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis et verba et vela dedisti:
vela queror reditu, verba carere fide.
dic mihi, quid feci, nisi non sapienter amavi?
crimine te potui demeruisse meo.
unum in me scelus est, quod te, scelerate, recepi.
sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
iura, fides ubi nunc, commissaque dextera dextrae,
quique erat in falso plurimus ore deus?
promissus socios ubi nunc Hymenaeus in annos,
qui mihi coniugii sponsor et obses erat?
per mare, quod totum ventis agitatur et undis,

per quod saepe ieras, per quod iturus eras,
perque tuum mihi iurasti, nisi fictus et ille est,
concita qui ventis aequora mulcet, avum,
per Venerem nimiumque mihi facientia tela,
altera tela arcus, altera tela faces,
Iunonemque, toris quae praesidet alma maritis,
et per taediferae mystica sacra deae.
si de tot laesis sua numina quisque deorum
vindicet, in poenas non satis unus eris.
at laceras etiam puppes furiosa refeci,
ut, qua desererer, firma carina foret:
remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
heu, patior telis vulnera facta meis!
credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
credidimus generi nominibusque tuis:
credidimus lacrimis. an et hae simulare docentur?
hae quoque habent artes, quaque iubentur, eunt?
dis quoque credidimus. quo iam tot pignora nobis?
parte satis potui qualibet inde capi.
nec moveor, quod te iuvi portuque locoque?
debuit haec meriti summa fuisse mei!
turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
paenitet, et lateri conseruisse latus.
quae fuit ante illam, mallem suprema fuisset
nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori!
speravi melius, quia te meruisse putavi.
quaecumque e merito spes venit, aequa venit.
fallere credentem non est operosa puellam
gloria: simplicitas digna favore fuit.
sum decepta tuis et amans et femina verbis.
di faciant, laudis summa sit ista tuae.
inter et Aegidas media statuaris in urbe:
magnificus titulis stet pater ante suis:
cum fuerit Sciron lectus torvusque Procrustes
et Sinis et tauri mixtaque forma viri
et domitae bello Thebae fusique Bimembres
et pulsata nigri regia caeca dei,
hoc tua post illos titulo signetur imago
'hic est, cuius amans hospita capta dolo est.'
de tanta rerum turba factisque parentis
sedit in ingenio Cressa relicta tuo.

quod solum excusat, solum miraris in illo:
heredem patriae, perfide, fraudis agis.
illa — nec invideo — fruitur meliore marito
inque capistratis tigribus alta sedet.
at mea despecti fugiunt conubia Thraces,
quod ferar externum praeposuisse meis.
atque aliquis 'iam nunc doctas eat' inquit 'Athenas:
armiferam Thracen qui regat, alter erit.'
exitus acta probat? careat successibus, opto,
quisquis ab eventu facta notanda putat.
at si nostra tuo spumescant aequora remo,
iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
sed neque consului, nec te mea regia tanget
fessaque Bistonia membra lavabis aqua.
illa meis oculis species abeuntis inhaeret,
cum premeret portus classis itura meos.
ausus es amplecti colloque infusus amantis
oscula per longas iungere pressa moras
cumque tuis lacrimis lacrimas confundere nostras,
quodque foret velis aura secunda, queri,
et mihi discedens suprema dicere voce
'Phylli, face expectes Demophoonta tuum.'
expectem, qui me numquam visurus abisti?
expectem pelago vela negata meo?
et tamen expecto. redeas modo serus amanti,
ut tua sit solo tempore lapsa fides.
quid precor infelix? te iam tenet altera coniunx
forsitan et nobis qui male favit amor:
utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nosti.
ei mihi, si, quae sim Phyllis et unde, rogas!
quae tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threïcios portus hospitiumque dedi;
cuius opes auxere meae, cui dives egenti
munera multa dedi, multa datura fui;
quae tibi subieci latissima regna Lycurgi,
nomine femineo vix satis apta regi,
qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Haemum,
et sacer admissas exigit Hebrus aquas;
cui mea virginitas avibus libata sinistris,
castaque fallaci zona recincta manu.
pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,

et cecinit maestum devia carmen avis.
adfuit Allecto brevibus torquata colubris,
suntque sepulchrali lumina mota face.
maesta tamen scopulos fruticosaque litora calco
quaque patent oculis aequora lata meis.
sive die laxatur humus, seu frigida lucent
sidera, prospicio, quis freta ventus agat.
et quaecumque procul venientia lintea vidi,
protinus illa meos auguror esse deos.
in freta procurro, vix me retinentibus undis,
mobile qua primas porrigit aequor aquas.
quo magis accedunt, minus et minus utilis adsto:
linquor, et ancillis excipienda cado.
est sinus, adductos modice falcatus in arcus;
ultima praerupta cornua mole rigent.
hinc mihi suppositas inmittere corpus in undas
mens fuit. et, quoniam fallere pergis, erit.
ad tua me fluctus proiectam litora portent,
occurramque oculis intumulata tuis:
duritia ferrum ut superes adamantaque teque.
'non tibi sic' dices 'Phylli, sequendus eram.'
saepe venenorum sitis est mihi, saepe cruenta
traiectam gladio morte perire iuvat.
colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
praebuerunt, laqueis implicuisse iuvat.
stat nece matura tenerum pensare pudorem;
in necis electu parva futura mora est.
inscribere meo causa invidiosa sepulchro;
aut hoc, aut simili carmine notus eris:
'Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
ille necis causam praebuit, ipsa manum.'

III.

Briseis Achilli.

Quam legis, a rapta Briseïde littera venit,
vix bene barbarica Graeca notata manu.
quascumque aspicies, lacrimae fecere lituras.
sed tamen et lacrimae pondera vocis habent.
si mihi pauca queri de te dominoque viroque
fas est, de domino pauca viroque querar.

non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
culpa tua est. quamvis haec quoque culpa tua est.
nam simul Eurybates me Talthybiusque vocarunt,
Eurybati data sum Talthybioque comes.
alter in alterius iactantes lumina voltum
quaerebant taciti, noster ubi esset amor.
differri potui: poenae mora grata fuisset.
ei mihi, discedens oscula nulla dedi!
at lacrimas sine fine dedi rupique capillos:
infelix iterum sum mihi visa capi.
saepe ego decepto volui custode reverti:
sed me qui timidam prenderet, hostis erat.
si progressa forem, caperer ne nocte, timebam,
quamlibet ad Priami munus itura nurum.
sed data sim, quia danda fui. tot noctibus absum,
nec repetor. cessas, iraque lenta tua est.
ipse Menoetiades tum, cum tradebar, in aurem
'quid fles? hic parvo tempore' dixit 'eris.'
nec repetisse, parum. pugnas, ne reddar, Achille.
i nunc et cupidi nomen amantis habe!
venerunt ad te Telamone et Amyntore nati,
ille gradu propior sanguinis, ille comes,
Laertaque satus, per quos comitata redirem:
auxerunt blandae grandia dona preces,
viginti fulvos operoso ex aere lebetas
et tripodas septem pondere et arte pares:
addita sunt illis auri bis quinque talenta,
bis sex adsueti vincere semper equi,
quodque supervacuum est, forma praestante puellae
Lesbides, eversa corpora capta domo:
cumque tot his — sed non opus est tibi coniuge — coniunx
ex Agamemnoniis una puella tribus.
si tibi ab Atride pretio redimenda fuissem,
quae dare debueras, accipere illa negas?
qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
quo levis a nobis tam cito fugit amor?
an miseros tristis fortuna tenaciter urget,
nec venit inceptis mollior hora meis?
diruta marte tuo Lyrnesia moenia vidi,
et fueram patriae pars ego magna meae.
vidi consortes pariter generisque necisque

tres cecidisse: tribus, quae mihi, mater erat.
vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta
pectora iactantem sanguinolenta virum.
tot tamen amissis te compensavimus unum:
tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
tu mihi, iuratus per numina matris aquosae,
utile dicebas ipse fuisse capi:
scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas,
et mecum fugias, quae tibi dantur, opes.
quin etiam fama est, cum crastina fulserit eos,
te dare nubiferis lintea plena notis.
quod scelus ut pavidas miserae mihi contigit aures,
sanguinis atque animi pectus inane fuit.
ibis, et — o miseram! — cui me, violente, relinquis?
quis mihi desertae mite levamen erit?
devorer ante, precor, subito telluris hiatu,
aut rutilo missi fulminis igne cremer,
quam sine me Phthiis canescant aequora remis,
et videam puppes ire relicta tuas.
si tibi iam reditusque placent patriique penates,
non ego sum classi sarcina magna tuae.
victorem captiva sequar, non nupta maritum:
est mihi, quae lanas molliat, apta manus.
inter Achaeïadas longe pulcherrima matres
in thalamos coniunx ibit eatque tuos,
digna nurus socero, Iovis Aeginaeque nepote,
cuique senex Nereus prosocer esse velit.
nos humiles famulaeque tuae data pensa trahemus
et minuent plenas stamina nostra colos.
exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
quae mihi nescio quo non erit aequa modo,
neve meos coram scindi patiare capillos
et leviter dicas 'haec quoque nostra fuit.'
vel patiare licet, dum ne contempta relinquar:
hic mihi vae! miserae concutit ossa metus.
quid tamen expectas? Agamemnona paenitet irae,
et iacet ante tuos Graecia maesta pedes.
vince animos iramque tuam, qui cetera vincis.
quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
arma cape, Aeacide, sed me tamen ante recepta,
et preme turbatos Marte favente viros.

propter me mota est, propter me desinat ira:
simque ego tristitiae causa modusque tuae.
nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
coniugis Oenides versus in arma prece est.
res audita mihi, nota est tibi. fratribus orba
devovit nati spemque caputque parens.
bellum erat: ille ferox positis secessit ab armis
et patriae rigida mente negavit opem.
sola virum coniunx flexit. felicior illa!
at mea pro nullo pondere verba cadunt!
nec tamen indignor. nec me pro coniuge gessi
saepius in domini serva vocata torum.
me quaedam, memini, dominam captiva vocabat:
'servitio' dixi 'nominis addis onus.'
per tamen ossa viri subito male tecta sepulchro,
semper iudiciis ossa verenda meis,
perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
qui bene pro patria cum patriaque iacent,
perque tuum nostrumque caput, quae iunximus una,
perque tuos enses, cognita tela meis,
nulla Mycenaeum sociasse cubilia mecum
iuro. fallentem deseruisse velis.
si tibi nunc dicam 'fortissime, tu quoque iura
nulla tibi sine me gaudia facta,' neges.
at Danai maerere putant. tibi plectra moventur.
te tenet in tepido mollis amica sinu.
si quisquam quaerit, quare pugnare recuses:
pugna nocet, citharae noxque venusque iuvant.
tutius est iacuisse toro, tenuisse puellam,
Threïciam digitis increpuisse lyram,
quam manibus clipeos et acutae cuspidis hastam
et galeam pressa sustinuisse coma!
sed tibi pro tutis insignia facta placebant
partaque bellando gloria dulcis erat.
an tantum, dum me caperes, fera bella probabas,
cumque mea patria laus tua victa iacet?
di melius! validoque, precor, vibrata lacerto
transeat Hectoreum Pelias hasta latus!
mittite me, Danai: dominum legata rogabo
multaque mandatis oscula mixta feram.
plus ego quam Phoenix, plus quam facundus Ulixes,

plus ego quam Teucri — credite — frater agam.
est aliquid collum solitis tetigisse lacertis
praesentisque oculos admonuisse suis.
sis licet immitis matrisque ferocior undis:
ut taceam, lacrimis comminuere meis.
nunc quoque — sic omnes Peleus pater impleat annos,
sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis! —
respice sollicitam Briseïda, fortis Achille,
nec miseram lenta ferreus ure mora.
aut, si versus amor tuus est in taedia nostri,
quam sine te cogis vivere, coge mori.
utque facis, coges. abiit corpusque colorque:
sustinet hoc animae spes tamen una tui.
qua si destituor, repetam fratresque virumque:
nec tibi magnificum femina iussa mori.
cur autem iubeas? stricto pete corpora ferro:
est mihi, qui fosso pectore sanguis eat.
me petat ille tuus, qui, si dea passa fuisset,
ensis in Atridae pectus iturus erat.
a! potius serves nostram, tua munera, vitam.
quod dederas hosti victor, amica rogo.
perdere quos melius possis, Neptunia praebent
Pergama: materiam caedis ab hoste pete.
me modo, sive paras impellere remige classem,
sive manes, domini iure venire iube.

IV.

Phaedra Hippolyto.

Qua, nisi tu dederis, caritura est ipsa salute,
mittit Amazonio Cressa puella viro.
perlege quodcumque est. quid epistula lecta nocebit?
te quoque in hac aliquid quod iuvet esse potest.
his arcana notis terra pelagoque feruntur;
inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
ter tecum conata loqui, ter inutilis haesit
lingua, ter in primo destitit ore sonus.
qua licet et quitur, pudor est miscendus amori.
dicere quae puduit, scribere iussit amor.
quidquid Amor iussit, non est contemnere tutum:
regnat et in dominos ius habet ille deos.

ille mihi primo dubitanti scribere dixit:
'scribe! dabit victas ferreus ille manus.'
adsit, et ut nostras avido fovet igne medullas,
figat sic animos in mea vota tuos.
non ego nequitia socialia foedera rumpam:
fama — velim quaeras — crimine nostra vacat.
venit amor gravius, quo serius. urimur intus:
urimur et caecum pectora vulnus habent.
scilicet ut teneros laedunt iuga prima iuvencos
frenaque vix patitur de grege captus equus,
sic male vixque subit primos rude pectus amores
sarcinaque haec animo non sedet apta meo.
ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis:
quae venit exacto tempore, peius amat.
tu nova servatae carpes libamina famae,
et pariter nostrum fiet uterque nocens.
est aliquid plenis pomaria carpere ramis
et tenui primam delegere ungue rosam.
si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
candor ab insolita labe notandus erat,
at bene successit, digno quod adurimur igni:
peius adulterio turpis adulter obest.
si mihi concedat Iuno fratremque virumque,
Hippolytum videor praepositura Iovi.
iam quoque — vix credes — ignotas mutor in artes;
est mihi per saevas impetus ire feras.
iam mihi prima dea est arcu praesignis adunco
Delia: iudicium subsequor ipsa tuum;
in nemus ire libet pressisque in retia cervis
hortari celeris per iuga summa canes
aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto
aut in graminea ponere corpus humo.
saepe iuvat versare leves in pulvere currus
torquentem frenis ora fugacis equi.
nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actae,
quaeque sub Idaeo tympana colle movent
aut quas semideae Dryades Faunique bicornes
numine contactas attonuere suo.
namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
omnia: me tacitam conscius urit amor.
forsitan hunc generis fato reddamus amorem

et Venus ex tota gente tributa petat.
Iuppiter Europen — prima est ea gentis origo —
dilexit tauro dissimulante deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro
enixa est utero crimen onusque suo.
perfidus Aegides ducentia fila secutus
curva meae fugit tecta sororis ope.
en ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
in socias leges ultima gentis eo.
hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus;
me tua forma capit, capta parente soror.
Theseïdes Theseusque duas rapuere sorores:
ponite de nostra bina tropaea domo!
tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusin,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
tunc mihi praecipue, nec non tamen ante, placebas:
acer in extremis ossibus haesit amor.
candida vestis erat, praecincti flore capilli,
flava verecundus tinxerat ora rubor;
quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
pro rigido Phaedra iudice fortis erat.
sint procul a nobis iuvenes ut femina compti:
fine coli modico forma virilis amat.
te tuus iste rigor positique sine arte capilli
et levis egregio pulvis in ore decet.
sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
exiguo flexos miror in orbe pedes;
seu lentum valido torques hastile lacerto,
ora ferox in se versa lacertus habet;
sive tenes lato venabula cornea ferro —
denique nostra iuvas lumina, quidquid agas.
tu modo duritiam silvis depone iugosis:
non sum duritia digna perire tua.
quid iuvat incinctae studia exercere Dianae
et Veneri numeros eripuisse suos?
quod caret alterna requie, durabile non est;
haec reparat vires fessaque membra novat.
arcus — et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae —
si numquam cesses tendere, mollis erit.
clarus erat silvis Cephalus, multaeque per herbas
conciderant illo percutiente ferae:

nec tamen Aurorae male se praebat amandum;
ibat ad hunc sapiens a sene diva viro.
saepe sub ilicibus Venerem Cinyraque creatum
sustinuit positos quaelibet herba duos.
arsit et Oenides in Maenalia Atalanta:
illa ferae spolium pignus amoris habet.
nos quoque iam primum turba numeremur in ista:
si Venerem tollas, rustica silva tua est.
ipsa comes veniam, nec me latebrosa movebunt
saxa neque obliquo dente timendus aper.
aequora bina suis obpugnant fluctibus Isthmon,
et tenuis tellus audit utrumque mare.
hic tecum Troezena colam, Pittheïa regna:
iam nunc est patria gratior illa mea.
tempore abest — aberitque diu — Neptunius heros:
illum Pirithoi detinet ora sui.
praeposuit Theseus — nisi si manifesta negamus —
Pirithoum Phaedrae Pirithoumque tibi.
sola nec haec ad nos iniuria venit ab illo:
in magnis laesi rebus uterque sumus.
ossa mei fratris clava perfracta trinodi
sparsit humi. soror est praeda relicta feris.
prima securigeras inter virtute puellas
te peperit, nati digna vigore parens.
si quaeras, ubi sit, Theseus latus ense peregit;
nec tanto mater pignore tuta fuit!
at ne nupta quidem taedaque accepta iugali.
cur, nisi ne caperes regna paterna nothus?
addidit et fratres ex me tibi. quos tamen omnis
non ego tollendi causa, sed ille fuit.
o utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
in medio nisu viscera rupta forent!
i nunc, sic meriti lectum reverere parentis:
quem fugit et factis abdicat ille suis.
nec, quia privigno videar coitura noverca,
terruerint animos nomina vana tuos.
ista vetus pietas, aevo moritura futuro,
rustica Saturno regna tenente fuit.
Iuppiter esse pium statuit, quodcumque iuvaret,
et fas omne facit fratre marita soror.
illa coit firma generis iunctura catena,

imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
nec labor est celare, licet peccemus, amorem:
cognato poterit nomine culpa tegi.
viderit amplexus aliquis: laudabimur ambo,
dicar privigno fida noverca meo.
non tibi per tenebras duri reseranda mariti
ianua, non custos decipiendus erit.
ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
tutus eris mecum laudemque merebere culpa,
tu licet in lecto conspiciare meo.
tolle moras tantum properataque foedera iunge!
qui mihi nunc saevit, sic tibi parcat Amor.
non ego dedignor supplex humilisque precari.
heu! ubi nunc fastus altaque verba? iacent.
et pugnare diu nec me summittere culpae
certa fui: certi siquid haberet amor.
victa precor genibusque tuis regalia tendo
brachia. quid deceat, non videt ullus amans.
depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit.
da veniam fassae duraque corda doma!
quod mihi sit genitor, qui possidet aequora, Minos,
quod veniant proavi fulmina torta manu,
quod sit avus radiis frontem vallatus acutis,
purpureo tepidum qui movet axe diem —
nobilitas sub amore iacet. miserere priorum,
et mihi si non vis parcere, parce meis!
est mihi dotalis tellus, Iovis insula, Crete.
serviat Hippolyto regia tota meo.
flecte feros animos! potuit corrumpere taurum
mater: eris tauro saevior ipse truci?
per Venerem, parcas, oro, quae plurima mecum est:
sic numquam, quae te spernere possit, ames:
sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
silvaque perdendas praebeat alta feras:
sic faveant Satyri montanaque numina Panes,
et cadat adversa cuspide fossus aper:
sic tibi dent nymphae — quamvis odisse puellas
diceris — arentem quae levet unda sitim!
addimus his precibus lacrimas quoque. verba precantis
perlegis: et lacrimas finge videre meas!

V.

Oenone Paridi.

Perlegis, an coniunx prohibet nova? perlege! non est
ista Mycenaea littera facta manu.
Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima silvis,
laesa queror de te, si sinis, ipsa meo.
quis deus opposuit nostris sua numina votis?
ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
quae venit indigno poena, dolenda venit.
nondum tantus eras, cum te contenta marito
edita de magno flumine nympha fui.
qui nunc Priamides, — absit reverentia vero —
servus eras: servo nubere nympha tuli!
saepe greges inter requievimus arbore tecti,
mixtaque cum foliis praebuit herba torum.
saepe super stramen fenoque iacentibus alto
defensa est humili cana pruina casa.
quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos
et, tegeret catulos qua fera rupe suos?
retia saepe comes maculis distincta tetendi,
saepe citos egi per iuga longa canes.
incisae servant a te mea nomina fagi,
et legor Oenone falce notata tua:
et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
crescite, et in titulos surgite recta meos!
populus est, memini, fluviali consita rivo,
est in qua nostri littera scripta memor.
populе, vive, precor, quae consita margine ripae
hoc in rugoso cortice carmen habes:
'cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
ad fontem Xanthi versa recurret aqua.'
Xanthe, retro propera, versaeque recurrite lymphae!
sustinet Oenonen deseruisse Paris.
illa dies fatum miserae mihi dixit, ab illa
pessima mutati coepit amoris hiemps.
qua Venus et Iuno sumptisque decentior armis
venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
ut mihi narrasti, dure, per ossa tremor.

consului — neque enim modice terrebar — anusque
longaevosque senes: constitit esse nefas.
caesa abies, sectaeque trabes, et classe parata
caerula ceratas accipit unda rates.
flesti discedens. hoc saltim parce negare:
praeterito magis est iste pudendus amor.
et flesti et nostros vidisti flentis ocellos;
miscuimus lacrimas maestus uterque suas.
non sic adpositis vincitur vitibus ulmus,
ut tua sunt collo brachia nexa meo.
a, quotiens, cum te vento quererere teneri,
riserunt comites! ille secundus erat.
oscula dimissae quotiens repetita dedisti!
quam vix sustinuit dicere lingua 'vale'!
aura levis rigido pendentia lintea malo
suscitat, et remis eruta canet aqua.
prosequor infelix oculis abeuntia vela,
qua licet, et lacrimis umet arena meis.
utque celer venias, virides Nereïdas oro:
scilicet ut venias in mea damna celer.
votis ergo meis, alii rediture, redisti:
ei mihi, pro dira paelice blanda fui!
aspicit immensum moles nativa profundum,
mons fuit, aequoreis illa resistit aquis:
hinc ego vela tuae cognovi prima carinae,
et mihi per fluctus impetus ire fuit.
dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
pertimui: cultus non erat ille tuus.
fit propior terrasque cita ratis attigit aura:
femineas vidi corde tremente genas.
non satis id fuerat — quid enim furiosa morabar? —
haerebat gremio turpis amica tuo!
tunc vero rupique sinus et pectora planxi
et secui madidas ungue rigente genas
implevique sacram querulis ululatibus Iden:
illuc has lacrimas in mea saxa tuli.
sic Helene doleat desertaque coniuge ploret,
quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat.
nunc tibi conveniunt, quae te per aperta sequantur
aequora legitimos destituantque viros:
at cum pauper eras armentaque pastor agebas,

nulla nisi Oenone pauperis uxor erat.
non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
nec de tot Priami dicar ut una nurus:
non tamen ut Priamus nymphae socer esse recuset,
aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus.
dignaque sum et cupio fieri matrona potentis:
sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus.
nec me, faginea quod tecum fronde iacebam,
despice: purpureo sum magis apta toro.
denique tutus amor meus est tibi: nulla parantur
bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
hac venit in thalamos dote superba tuos.
quae si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem
vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
consule, quis aetas longa magistra fuit.
turpe rudimentum, patriae praeponere raptam.
causa pudenda tua est. iusta vir arma movet.
nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacaenam,
quae sit in amplexus tam cito versa tuos.
ut minor Atrides temerati foedera lecti
clamat et externo laesus amore dolet,
tu quoque clamabis. nulla reparabilis arte
laesa pudicitia est; deperit illa semel.
ardet amore tui: sic et Menelaon amavit.
nunc iacet in viduo credulus ille toro.
felix Andromache, certo bene nupta marito:
uxor ad exemplum fratris habenda fui.
tu levior foliis, tum cum sine pondere suci
mobilibus ventis arida facta volant.
et minus est in te quam summa pondus arista,
quae levis assiduis solibus usta riget.
hoc tua — nam recolo — quondam germana canebat,
sic mihi diffusis vaticinata comis:
'quid facis, Oenone? quid harenae semina mandas?
non profecturis litora bubus aras.
Graia iuvenca venit, quae te patriamque domumque
perdat! io prohibe! Graia iuvenca venit!
dum licet, obscenam ponto demergite puppim!
heu, quantum Phrygii sanguinis illa vehit!'

dixerat: in cursu famulae rapuere furentem,
at mihi flaventes diriguere comae.
ah! nimium miserae vates mihi vera fuisti:
possidet en saltus Graia iuvenca meos!
sit facie quamvis insignis, adultera certe est.
deseruit socios hospite capta deos.
illam de patria Theseus — nisi nomine fallor —
nescio quis Theseus abstulit ante sua.
a iuvene et cupido credatur reddita virgo?
unde hoc conpererim tam bene, quaeris? amo.
vim licet appelles et culpam nomine veles:
quae totiens rapta est, praebuit ipsa rapi.
at manet Oenone fallenti casta marito.
et poteras falli legibus ipse tuis;
me Satyri celeres — silvis ego tecta latebam —
quaesierunt rapido, turba proterva, pede,
cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
Faunus, in inmensis qua tumet Ida iugis.
me fide conspicuus Troiae munitor amavit:
ille meae spolium virginitatis habet.
id quoque luctando; rupi tamen ungue capillos,
oraque sunt digitis aspera facta meis.
nec pretium stupri gemmas aurumque poposci.
turpiter ingenuum munera corpus emunt.
ipse ratus dignam medicas mihi tradidit artes
admisitque meas ad sua dona manus.
quaecumque herba potens ad opem radixque medendi
utilis in toto nascitur orbe, mea est.
me miseram, quod amor non est medicabilis herbis!
deficior prudens artis ab arte mea.
ipse repertor opis vaccas pavisse Pheraeas
fertur et a nostro saucius igne fuit.
quod nec graminibus tellus fecunda creandis,
nec deus, auxilium tu mihi ferre potes.
et potes, et merui. dignae miserere puellae!
non ego cum Danais arma cruenta fero:
sed tua sum tecumque fui puerilibus annis,
et tua, quod superest temporis, esse precor.

VI.

Hypsipyle Iasoni.

Litora Thessaliae reduci tetigisse carina
diceris auratae vellere dives ovis.
gratulor incolumi, quantum sinis. hoc tamen ipso
debueram scripto certior esse tuo.
nam ne pacta tibi praeter mea regna redires,
cum cuperes, ventos non habuisse potes:
quamlibet adverso signetur epistula vento.
Hypsipyle missa digna salute fui!
cur mihi fama prior, quam nuntia littera venit,
isse sacros Martis sub iuga panda boves,
seminibus iactis segetes adolesse virorum
inque necem dextra non eguisse tua;
pervigilem spolium pecudis servasse draconem,
rapta tamen forti vellera fulva manu?
haec ego si possem timide credentibus 'ista
ipse mihi scripsit' dicere, quanta forem!
quid queror officium lenti cessasse mariti?
obsequium, maneo si tua, grande tuli.
barbara narratur venisse venefica tecum,
in mihi promissi parte recepta tori.
credula res amor est. utinam temeraria dicar
criminibus falsis insimulasse virum!
nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris
venerat. et tactum vix bene limen erat,
'Aesonides' dixi 'quid agit meus?' ille pudore
haesit in oppositа lumina fixus humo.
protinus exilui tunicisque a pectore ruptis
'vivit, an' exclamo 'me quoque fata vocant?'
'vivit' ait timidus; timidum iurare coegi:
vix mihi teste deo credita vita tua est.
utque animus rediit, tua facta requirere coepi.
narrat aënipedes Martis arasse boves,
vipereos dentes in humum pro semine iactos,
et subito natos arma tulisse viros;
terrigenas populos civili marte peremptos
inplesse aetatis fata diurna suae.
devictus serpens. iterum, si vivat Iason,
quaerimus. alternant spesque timorque fidem.

singula dum narrat, studio cursuque loquendi
detegit ingenio vulnera nostra suo.
heus, ubi pacta fides? ubi conubialia iura
faxque sub arsuros dignior ire rogos?
non ego sum furto tibi cognita. pronuba Iuno
affuit et sertis tempora vinctus Hymen.
at mihi nec Iuno nec Hymen, sed tristis Erinys
praetulit infaustas sanguinolenta faces.
quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide pinu?
quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
non erat hic aries villo spectabilis aureo,
nec senis Aeetae regia Lemnos erat.
certa fui primo — sed me mala fata trahebant —
hospita feminea pellere castra manu.
Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt.
milite tam forti vitta tuenda fuit!
urbe virum iuvi tectoque animoque recepi.
hic tibi bisque aestas bisque cucurrit hiemps.
tertia messis erat, cum tu dare vela coactus
implesti lacrimis talia verba tuis
'abstrahor, Hypsipyle. sed dent modo fata recursus:
vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero.
quod tamen e nobis gravida celatur in alvo,
vivat, et eiusdem simus uterque parens.'
hactenus. et lacrimis in falsa cadentibus ora
cetera te memini non potuisse loqui.
ultimus e sociis sacram conscendis in Argo:
illa volat, ventus concava vela tenet.
caerula propulsae subducitur unda carinae:
terra tibi, nobis aspiciuntur aquae.
in latus omne patens turris circumspicit undas:
huc feror, et lacrimis osque sinusque madent.
per lacrimas specto, cupidaeque faventia menti
longius assueto lumina nostra vident.
adde preces castas inmixtaque vota timori,
nunc quoque te salvo persoluenda mihi.
vota ego persolvam? votis Medea fruetur!
cor dolet, atque ira mixtus habundat amor.
dona feram templis, vivum quod Iasona perdo?
hostia pro damnis concidat icta meis?
non equidem secura fui, semperque verebar,

ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara pelex!
non expectata vulnus ab hoste tuli.
nec facie meritisque placet, sed carmina novit,
diraque cantata pabula falce metit.
illa reluctantem cursu deducere Lunam
nititur et tenebris abdere Solis equos.
illa refrenat aquas obliquaque flumina sistit,
illa loco silvas vivaque saxa movet.
per tumulos errat passis discincta capillis
certaque de tepidis colligit ossa rogis.
devovet absentis simulacraque cerea figit
et miserum tenuis in iecur urget acus,
et quae nescierim melius. male quaeritur herbis
moribus et forma conciliandus amor.
hanc potes amplecti, thalamoque relictus in uno
impavidus somno nocte silente frui?
scilicet ut tauros, ita te iuga ferre coegit:
quaque feros anguis, te quoque mulcet, ope.
adde, quod adscribi factis procerumque tuisque
se † favet et titulo coniugis uxor obest;
atque aliquis Peliae de partibus acta venenis
imputat et populum, qui sibi credat, habet:
'non haec Aesonides, sed Phasias Aeetine
aurea Phrixeae terga revellit ovis.'
non probat Alcimede mater tua — consule matrem —
non pater, a gelido cui venit axe nurus.
illa sibi Tanai Scythiaeque paludibus udae
quaerat et a patria Phasidis usque virum.
mobilis Aesonide, vernaque incertior aura,
cur tua polliciti pondere verba carent?
vir meus hinc ieras, vir non meus inde redisti;
sim reducis coniunx, sicut euntis eram!
si te nobilitas generosaque nomina tangunt,
en ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus: Bacchi coniunx redimita corona
praeradiat stellis signa minora suis.
dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti.
me quoque dotales inter habere potes.
nunc etiam peperi, gratare ambobus, Iason.
dulce mihi gravidae fecerat auctor onus.

felix in numero quoque sum, prolemque gemellam,
pignora Lucina bina favente dedi.
si quaeris, cui sint similes, cognosceris illis.
fallere non norunt; cetera patris habent.
legatos quos paene dedi pro matre ferendos;
sed tenuit coeptas saeva noverca vias.
Medeam timui: plus est Medea noverca.
Medeae faciunt ad scelus omne manus.
spargere quae fratris potuit lacerata per agros
corpora, pignoribus parceret illa meis?
hanc, hanc, o demens Colchisque ablate venenis,
diceris Hypsipyles praeposuisse toro!
turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
me tibi, teque mihi taeda pudica dedit.
prodidit illa patrem: rapui de clade Thoanta.
deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
quid refert, scelerata piam si vincet et ipso
crimine dotata est emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iason.
quamlibet infirmis ipse dat arma dolor.
dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
intrasses portus tuque comesque meos,
obviaque exissem fetu comitante gemello: —
hiscere nempe tibi terra roganda fuit —
quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
perfidiae pretio qua nece dignus eras?
ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
pelicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeae Medea forem. quodsi quid ab alto
iustus adest votis Iuppiter ipse meis,
quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
maereat et leges sentiat ipsa suas.
utque ego destituor coniunx materque duorum,
a totidem natis orba sit illa viro.
nec male parta diu teneat peiusque relinquat:
exulet et toto quaerat in orbe fugam.
quam fratri germana fuit miseroque parenti
filia, tam natis, tam sit acerba viro.
cum mare, cum terras consumpserit, aëra temptet:

erret inops, exspes, caede cruenta sua.
haec ego, coniugio fraudata Thoantias, oro.
vivite devoto nuptaque virque toro!

VII.

— ⏑ — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Dido Aeneae.

sic ubi fata vocant. udis abiectus in herbis
ad vada Maeandri concinit albus olor;
nec quia te nostra sperem prece posse moveri.
adloquor — adverso movimus ista deo —,
sed merita et famam corpusque animumque pudicum
cum male perdiderim, perdere verba leve est.
certus es ire tamen miseramque relinquere Didon,
atque idem venti vela fidemque ferent?
certus est, Aenea, cum foedere solvere naves,
quaeque ubi sint nescis Itala regna sequi,
nec nova Carthago nec te crescentia tangunt
moenia nec sceptro tradita summa tuo?
facta fugis, facienda petis. quaerenda per orbem
altera, quaesita est altera terra tibi.
ut terram invenias. quis eam tibi tradet habendam?
quis sua non notis arva tenenda dabit?
alter amor tibi restat habendus et altera Dido:
quamque iterum fallas, altera danda fides.
quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem
et videas populos altus ab arce tuos?
omnia si veniant, nec te tua vota morentur,
unde tibi, quae te sic amet, uxor erit?
uror, ut inducto ceratae sulpure taedae:
Aenean animo noxque diesque refert.
ille quidem male gratus et ad mea munera surdus,
et quo, si non sim stulta, carere velim;
non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi;
sed queror infidum questaque peius amo.
parce, Venus, nurui, durumque amplectere fratrem;
frater Amor: castris militet ille tuis,
aut ego quem coepi — neque enim dedignor — amare,
materiam curae praebeat ille meae.

fallor, et ista mihi falso iactatur imago:
matris ab ingenio dissidet ille suae.
te lapis et montes innataque rupibus altis
robora, te saevae progenuere ferae
aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
quo tamen adversis fluctibus ire paras.
quo fugis? obstat hiemps! hiemis mihi gratia prosit.
aspice, ut eversas concitet eurus aquas.
quod tibi malueram, sine me debere procellis:
iustior est animo ventus et unda tuo.
non ego sum tanti † quid non censeris inique
ut pereas, dum me per freta longa fugis.
exerces pretiosa odia et constantia magno,
si, dum me careas, est tibi vile mori.
iam venti ponent strataque aequaliter unda
caeruleis Triton per mare curret equis.
tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
et nisi duritia robora vincis, eris.
quid si nescires, insana quid aequora possunt?
expertae totiens tam male credis aquae?
ut pelago suadente etiam retinacula solvas,
multa tamen latus tristia pontus habet.
nec violasse fidem temptantibus aequora prodest:
perfidiae poenas exigit ille locus,
praecipue cum laesus amor. quia mater Amorum
nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
perdita ne perdam, timeo, noceamve nocenti,
neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas.
vive, precor. sic te melius quam funere perdam.
tu potius leti causa ferere mei.
finge, age, te rapido — nullum sit in omine pondus! —
turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
protinus occurrent falsae periuria linguae
et Phrygia Dido fraude coacta mori;
coniugis ante oculos deceptae stabit imago
tristis et effusis sanguinolenta comis.
quid tanti est, ut tum ‘merui; concedite’ dicas,
quaeque cadent, in te fulmina missa putes?
da breve saevitiae spatium pelagique tuaeque:
grande morae pretium tuta futura via est.
nec mihi tu curae. puero parcatur Iulo:

te satis est titulum mortis habere meae.
quid puer Ascanius, quid di meruere Penates?
ignibus ereptos obruet unda deos?
sed neque fers tecum, nec — quae mihi, perfide, iactas —
presserunt umeros sacra paterque tuos.
omnia mentiris; nec enim tua fallere lingua
incipit a nobis primaque plectar ego.
si quaeras, ubi sit formosi mater Iuli:
occidit a duro sola relicta viro.
haec mihi narraras: haec me movere! merentem
ure: minor culpa poena futura mea est.
nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent:
per mare, per terras septima iactat hiemps.
fluctibus eiectum tuta statione recepi
vixque bene audito nomine regna dedi.
his tamen officiis utinam contenta fuissem,
et mihi concubitus fama sepulta foret!
illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
caeruleus subitis compulit imber aquis.
audieram vocem: nymphas ululasse putavi:
Eumenides fatis signa dedere meis!
exige, laese pudor, poenas, † violate Sychaeu
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
ad quas — me miseram! — plena pudoris eo.
est mihi marmorea sacratus in aede Sychaeus:
oppositae frondes velleraque alba tegunt.
hinc ego me sensi noto quater ore citari:
ipse sono tenui dixit 'Elissa, veni!'
nulla mora est, venio, venio tibi dedita coniunx;
sum tamen admissi tarda pudore mei.
da veniam culpae: decepit idoneus auctor;
invidiam noxae detrahit ille meae.
diva parens seniorque pater, pia sarcina nati,
spem mihi mansuri rite dedere viri.
si fuit errandum, causas habet error honestas.
adde fidem: nulla parte pigendus erit.
durat in extremum, vitaeque novissima nostrae
prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
occidit Herceas coniunx mactatus ad aras,
et sceleris tanti praemia frater habet.

exul agor cineresque viri patriamque relinquo
et feror in duras hoste sequente vias:
adplicor ignotis, fratrique elapsa fretoque,
quod tibi donavi, perfide, litus emo.
urbem constitui lateque patentia fixi
moenia finitimis invidiosa locis.
bella tument. bellis peregrina et femina temptor
vixque rudis portas urbis et arma paro.
mille procis placui, qui me coiere querentes
nescio quem thalamis praeposuisse suis.
quid dubitas vinctam Gaetulo tradere Iarbae?
praebuerim sceleri brachia nostra tuo.
est etiam frater, cuius manus impia possit
respergi nostro, sparsa cruore viri.
pone deos et quae tangendo sacra profanas:
non bene caelestis impia dextra colit.
si tu cultor eras elapsis igne futurus,
paenitet elapsos ignibus esse deos.
forsitan et gravidam Dido, scelerate, relinquas,
parsque tui lateat corpore clausa meo.
accedet fatis matris miserabilis infans,
et nondum nati funeris auctor eris:
cumque parente sua frater morietur Iuli,
poenaque conexos auferet una duos.
'sed iubet ire deus.' vellem, vetuisset adire,
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis
et teris in rapido tempora longa freto?
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo, quanta fuere, forent!
non patrium Simoënta petis, sed Thybridas undas.
nempe, ut pervenias quo cupis, hospes eris.
utque latet vitatque tuas abstrusa carinas,
vix tibi contingent terra petita seni.
hos potius populos in dotem ambage remissa
accipe et advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem
sisque loco regis sceptraque sacra tene.
si tibi mens avida est belli, si quaerit Iulus,
unde suo partus marte triumphus eat:
quem superet, nequid desit, praebebimus hostem.

hic pacis leges, hic locus arma capit.
tu modo — per matrem fraternaque tela, sagittas,
perque fugae comites, Dardana sacra, deos!
sic superent, quoscumque tua de gente reportas,
Mars ferus et damni sit modus ille tui,
Ascaniusque suos feliciter impleat annos
et senis Anchisae molliter ossa cubent! —
parce, precor, domui, quae se tibi tradit habendam.
quod crimen dicis praeter amasse meum?
non ego sum Phthia magnisque oriunda Mycenis,
nec steterunt in te virque paterque meus.
si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
dum tua sit Dido, quodlibet esse feret.
nota mihi freta sunt Afrum frangentia litus:
temporibus certis dantque negantque viam.
cum dabit aura viam, praebebis carbasa ventis;
nunc levis eiectam continet alga ratem.
tempus ut observem, manda mihi. serius ibis,
nec te, si cupies, ipsa manere sinam.
et socii requiem poscunt laniataque classis
postulat exiguas semirefecta moras.
pro meritis et siqua tibi debebimus ultra,
pro spe coniugii tempora parva peto:
dum freta mitescunt et amor, dum tempore et usu
fortiter edisco tristia posse pati.
si minus, est animus nobis effundere vitam:
in me crudelis non potes esse diu.
aspicias utinam, quae sit scribentis imago:
scribimus, et gremio Troicus ensis adest;
perque genas lacrimae strictum labuntur in ensem,
qui iam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
quam bene conveniunt fato tua munera nostro!
instruis inpensa nostra sepulchra brevi.
nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
ille locus saevi vulnus Amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpae,
iam dabis in cineres ultima dona meos.
nec consumpta rogis inscribar Elissa Sychaei,
hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
'praebuit Aeneas et causam mortis et ensem.
ipsa sua Dido concidit usa manu.'

VIII.

Hermione Oresti.

— — — — — — — —
— — — — — — —
Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
inclusam contra iusque piumque tenet.
quod potui: renui, ne non invita tenerer.
cetera femineae non valuere manus.
'quid facis, Aeacide? non sum sine vindice' dixi:
'haec tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo.'
surdior ille freto clamantem nomen Orestis
traxit inornatis in sua tecta comis.
quid gravius capta Lacedaemone serva tulissem,
si raperet Graias barbara turba nurus?
parcius Andromachen vexavit Achaïa victrix,
cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
at tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
inice non timidas in tua iura manus.
an siquis rapiat stabulis armenta reclusis,
arma feras, rapta coniuge lentus eris?
sit socer exemplo, nuptae repetitor ademptae,
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
nupta foret, Paridi mater ut ante fuit.
nec tu mille rates sinuosaque vela pararis
nec numeros Danai militis: ipse veni!
sic quoque eram repetenda tamen. nec turpe marito,
aspera pro caro bella tulisse toro.
quid, quod avus nobis idem Pelopeïus Atreus,
et, si non esses vir mihi, frater eras?
vir, precor, uxori, frater succurre sorori;
instant officio nomina bina tuo.
me tibi Tyndarëus, vita gravis auctor et annis,
tradidit: arbitrium neptis habebat avus;
at pater Aeacio promiserat, inscius acti.
plus quoque, qui prior est ordine, posset avus.
cum tibi nubebam, nulli mea taeda nocebat:
si iungar Pyrrho, tu mihi laesus eris.
et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
succubuit telis praepetis ipse dei.

quem sibi permisit, genero concedet amorem.
proderit exemplo mater amata suo.
tu mihi, quod matri pater est. quas egerat olim
Dardanius partis advena, Pyrrhus agit.
ille licet patriis sine fine superbiat actis:
et tu, quae referas facta parentis, habes.
Tantalides omnis ipsumque regebat Achillem:
hic pars militiae, dux erat ille ducum.
tu quoque habes proavum Pelopem Pelopisque parentem;
si medios numeres, a Iove quintus eris.
nec virtute cares. arma invidiosa tulisti:
sed tu quid faceres? induit illa pater.
materia vellem fortis meliore fuisses:
non lecta est operi, sed data causa tuo.
hanc tamen implesti, iuguloque Aegisthus aperto
tecta cruentavit, quae pater ante tuus.
increpat Aeacides laudemque in crimina vertit:
et tamen aspectus sustinet ille meos.
rumpor, et ora mihi pariter cum mente tumescunt,
pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquamne obiecit Oresti,
nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest?
flere licet certe. flendo diffundimus iram,
perque sinum lacrimae fluminis instar eunt.
has solas habeo semper semperque profundo.
ument incultae fonte perenne genae.
num generis fato, quod nostros errat in annos,
Tantalides matres apta rapina sumus?
non ego fluminei referam mendacia cygni,
nec querar in plumis delituisse Iovem.
qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Castori Amyclaeo et Amyclaeo Polluci
reddita Mopsopia Taenaris urbe soror:
Taenaris Idaeo trans aequora ab hospite rapta
Argolicas pro se vertit in arma manus.
vix equidem memini. memini tamen: omnia luctus,
omnia solliciti plena timoris erant.
flebat avus Phoebeque soror fratresque gemelli,
orabat superos Leda suumque Iovem.
ipsa ego, non longos etiam tum scissa capillos,

clamabam 'sine me, me sine, mater, abis?'
nam coniunx aberat. ne non Pelopeïa credar,
ecce Neoptolemo praeda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus!
damnaret nati facta proterva pater.
nec quondam placuit nec nunc placuisset Achilli,
abducta viduum coniuge flere virum.
quae mea caelestis iniuria fecit iniquos?
quod mihi — vae miserae! — sidus obesse querar?
parva mea sine matre fui; pater arma ferebat;
et duo cum vivant, orba duobus eram.
non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
incerto dictas ore puella tuli.
non ego captavi brevibus tua colla lacertis,
nec gremio sedi sarcina grata tuo.
non cultus tibi cura mei; nec pacta marito
intravi thalamos matre parante novos.
obvia prodieram reduci tibi, — vera fatebor —
nec facies nobis nota parentis erat!
te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi.
ipsa requirebas, quae tua nata foret.
pars haec una mihi: coniunx bene cessit Orestes;
is quoque, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce et victore parente.
† et minus a nobis diruta Troia dedit.
cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
perfruor infelix liberiore malo:
nox ubi me thalamis ululantem et acerba gementem
condidit, in maesto procubuique toro,
pro somno lacrimis oculi funguntur obortis,
quaque licet fugio sicut ab hoste viro.
saepe malis stupeo, rerumque oblita locique
ignara tetigi Scyria membra manu:
utque nefas sensi, male corpora tacta relinquo
et mihi pollutas credor habere manus.
saepe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
exit, et errorem vocis ut omen amo.
per genus infelix iuro generisque parentem,
qui freta, qui terras et sua regna quatit;
per patris ossa tui, patrui mihi, quae tibi debent,
quod sic sub tumulo fortiter ulta iacent:

aut ego praemoriar primoque exstinguar in aevo,
aut ego Tantalidae Tantalis uxor ero!

IX.

Deïanira Herculi.

Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris:
victorem victae subcubuisse queror.
fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
decolor et factis infitianda tuis,
quem numquam Iuno seriesque inmensa laborum
fregerit, huic Iolen inposuisse iugum.
hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis
laetaque sit vitae labe noverca tuae:
at non ille velit, cui nox — sic creditur — una
non tanti, ut tantus conciperere, fuit!
plus tibi quam Iuno, nocuit Venus. illa premendo
sustulit. haec humili sub pede colla tenet.
respice vindicibus pacatum viribus orbem,
qua latam Nereus caerulus ambit humum:
se tibi pax terrae, tibi se tuta aequora debent:
implesti meritis Solis utramque domum.
quod te laturum est caelum prius ipse tulisti:
Hercule subposito sidera fulsit Atlans.
quid nisi notitia est misero quaesita pudori,
si cumulas stupri facta priora nota?
tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
cum tener in cunis iam Iove dignus eras?
coepisti melius, quam desinis. ultima primis
cedunt. dissimiles hic vir et ille puer.
quem non mille ferae, quem non Stheneleïus hostis,
non potuit Iuno vincere, vincit Amor.
at bene nupta feror, quia nominer Herculis uxor,
sitque socer, rapidis qui tonat altus equis!
quam male inaequales veniunt ad aratra iuvenci,
tam premitur magno coniuge nupta minor.
non honor est, sed onus species laesura ferentis.
siqua voles apte nubere, nube pari.
vir mihi semper abest, et coniuge notior hospes,
monstraque terribiles persequiturque feras.
ipsa domo vidua votis operata pudicis

torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat.
inter serpentes aprosque avidosque leones
iactor et haesuros terna per ora canes.
me pecudum fibrae simulacraque inania somni
ominaque arcana nocte petita movent.
aucupor infelix incertae murmura famae,
speque timor dubia, spesque timore cadit.
mater abest queriturque deo placuisse potenti:
nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
arbiter Eurystheus irae Iunonis iniquae
sentitur nobis iraque longa deae.
haec mihi ferre parum! peregrinos addis amores,
et mater de te quaelibet esse potest.
non ego Partheniis temeratam vallibus Augen
nec referam partus, Ormeni nympha, tuos;
non tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores,
quarum de populo nulla relicta tibi est.
una, recens crimen, referetur adultera nobis,
unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Maeandros, terris totiens errator in isdem,
qui lassas in se saepe retorquet aquas,
vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
illo, cui caelum sarcina parva fuit!
non puduit fortis auro cohibere lacertos
et solidis gemmas opposuisse toris.
nempe sub his animam pestis Nemeaea lacertis
edidit, unde umerus tegmina laevus habet!
ausus es hirsutos mitra redimire capillos:
aptior Herculeae populus alba comae.
nec te Maeonia lascivae more puellae
incingi zona dedecuisse putes?
non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
efferus humana qui dape pavit equas?
si te vidisset cultu Busiris in isto,
sic victor victo nempe pudendus eras!
detrahat Antaeus duro redimicula collo,
ne pigeat molli subcubuisse viro.
inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
diceris et dominae pertimuisse minas.
non fugis, Alcide, victricem mille laborum
rasilibus calathis imposuisse manum,

crassaque robusto deducis pollice fila,
aequaque formosae pensa rependis erae?
a! quotiens, digitis dum torques stamina duris,
praevalidae fusos comminuere manus.
ante pedes dominae — — — —
factaque narrabas dissimulanda tibi:
scilicet immanes elisos faucibus hydros
infantem caudis involuisse manum:
ut Tegeaeus aper cupressifero Erymantho
incubet et vasto pondere laedat humum:
non tibi Threïciis adfixa penatibus ora,
non hominum pingues caede tacentur equae:
prodigiumque triplex, armenti dives Hiberi
Geryones, quamvis in tribus unus erat:
inque canes totidem trunco digestus ab uno
Cerberos implicitis angue minante comis:
quaeque redundabat fecundo vulnere serpens
fertilis et damnis dives ab ipsa suis,
quique inter laevumque latus laevumque lacertum
praegrave conpressa fauce pependit onus:
et male confisum pedibus formaque bimembri
pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
haec tu Sidonio potes insignitus amictu
dicere? non cultu lingua retenta silet?
se quoque nympha tuis ornavit Iardanis armis
et tulit e capto nota tropaea viro.
i nunc, tolle animos et fortia gesta recense:
quom tu non esses iure vir, illa fuit.
qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
quam quos vicisti, vincere maius erat.
illi procedit rerum mensura tuarum:
cede bonis; heres laudis amica tuae.
o pudor! hirsuti costis exuta leonis
aspera texerunt vellera molle latus.
falleris et nescis. non sunt spolia illa leonis,
sed tua, tuque feri victor es, illa tui.
femina tela tulit Lernaeis atra venenis,
ferre gravem lana vix satis apta colum,
instruxitque manum clava domitrice ferarum,
vidit et in speculo coniugis arma sui.
haec tamen audieram. licuit non credere famae,

et venit ad sensus mollis ab aure dolor: —
ante meos oculos adducitur advena paelex,
nec mihi, quae patior, dissimulare licet.
non sinis averti. mediam captiva per urbem
invitis oculis aspicienda venit.
nec venit incultis captarum more capillis,
fortunam vultu fassa tacente suam.
ingreditur late lato spectabilis auro,
qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo stare parente putes.
forsitan et pulsa Aetolide Deïanira
nomine deposito paelicis uxor erit:
Eurytidosque Ioles † et insanii Alcidae
turpia famosus corpora iunget Hymen.
mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus,
et iacet in gremio languida facta manus.
me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti.
ne pigeat, pugnae bis tibi causa fui.
cornua flens legit ripis Achelous in udis
truncaque limosa tempora mersit aqua.
semivir occubuit in letifero Eueno
Nessus, et infecit sanguis equinus aquas. —
sed quid ego haec refero? scribenti nuntia venit
fama, virum tunicae tabe perire meae.
ei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
impia quid dubitas Deïanira mori?
an tuus in media coniunx lacerabitur Oeta,
tu sceleris tanti causa superstes eris?
siquid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
credar, coniugii mors mihi pignus erit.
tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.
impia quid dubitas Deïanira mori?
heu devota domus! solio sedet Agrios alto;
Oenea desertum nuda senecta premit.
exulat ignotis Tydeus germanus in oris;
alter fatali vivus in igne fuit.
exegit ferrum sua per praecordia mater.
impia quid dubitas Deïanira mori?
deprecor hoc unum per iura sacerrima lecti,
ne videar fatis insidiata tuis.

Nessus ut est avidum percussus arundine pectus,
'hic' dixit 'vires sanguis amoris habet.'
inlita Nesseo misi tibi texta veneno.
impia quid dubitas Deïanira mori?
iamque vale, seniorque pater germanaque Gorge,
et patria et patriae frater adempte tuae,
et tu lux oculis hodierna novissima nostris,
virque — sed o possis! — et puer Hylle, vale!

X.

Ariadne Theseo.

[Mitius inveni quam te genus omne ferarum:
credita non ulli quam tibi peius eram.]
quae legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto,
unde tuam sine me vela tulere ratem:
in quo me somnusque meus male prodidit et tu,
per facinus somnis insidiate meis.
tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
spargitur et tectae fronde queruntur aves:
incertum vigilans, a somno languida, movi
Thesea prensuras semisupina manus:
nullus erat. referoque manus, iterumque retempto,
perque torum moveo brachia: nullus erat.
excussere metus somnum, conterrita surgo,
membraque sunt viduo praecipitata toro.
protinus adductis sonuerunt pectora palmis,
utque erat e somno turbida, rapta coma est.
luna fuit: specto, siquid nisi litora cernam:
quod videant oculi, nil nisi litus habent.
nunc huc, nunc illuc et utroque sine ordine curro:
alta puellares tardat harena pedes.
interea toto clamanti litore 'Theseu!'
reddebant nomen concava saxa tuum,
et quotiens ego te, totiens locus ipse vocabat:
ipse locus miserae ferre volebat opem.
mons fuit: apparent frutices in vertice rari;
hinc scopulus raucis pendet adesus aquis:
ascendo — vires animus dabat — atque ita late
aequora prospectu metior alta meo.
inde ego — nam ventis quoque sum crudelibus usa —

vidi praecipiti carbasa tenta noto.
aut vidi, aut † tamquam quae me vidisse putarem,
frigidior glacie semianimisque fui.
nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
excitor et summa Thesea voce voco.
'quo fugis?' exclamo; 'scelerate revertere Theseu:
flecte ratem! numerum non habet illa suum.'
haec ego. quod voci deerat, plangore replebam;
verbera cum verbis mixta fuere meis.
si non audires, ut saltem cernere posses,
iactatae late signa dedere manus.
candidaque inposui longae velamina virgae,
scilicet oblitos admonitura mei.
iamque oculis ereptus eras. tum denique flevi:
torpuerant molles ante dolore genae.
quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
postquam desierant vela videre tua?
aut ego diffusis erravi sola capillis,
qualis ab Ogygio concita Baccha deo:
aut mare prospiciens in saxo frigida sedi.
quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
saepe torum repeto, qui nos acceperat ambos,
sed non acceptos exhibiturus erat,
et tua, quae possum, pro te vestigia tango
strataque, quae membris intepuere tuis.
incumbo, lacrimisque toro manante profusis
'pressimus' exclamo 'te duo: redde duos.
venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
perfide, pars nostri, lectule, maior ubi est?'
quid faciam? quo sola ferar? vacat insula cultu;
non hominum video, non ego facta boum.
omne latus terrae cingit mare; navita nusquam,
nulla per ambiguas puppis itura vias.
finge dari comitesque mihi ventosque ratemque:
quid sequar? accessus terra paterna negat.
ut rate felici pacata per aequora labar,
temperet ut ventos Aeolus: exul ero!
non ego te, Crete centum digesta per urbes,
aspiciam, puero cognita terra Iovi.
at pater et tellus iusto regnata parenti
prodita sunt facto, nomina cara, meo,

cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
quae regerent passus, pro duce fila dedi:
cum mihi dicebas: 'per ego ipsa pericula iuro,
te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.'
vivimus, et non sum, Theseu, tua; si modo vivis,
femina periuri fraude sepulta viri.
me quoque, qua fratrem, mactasses, improbe, clava!
esset, quam dederas, morte soluta fides.
nunc ego non tantum, quae sum passura, recordor,
sed quaecumque potest ulla relicta pati.
occurrunt animo pereundi mille figurae:
morsque minus poenae quam mora mortis habet.
iam iam venturos aut hac aut suspicor illac,
qui lanient avido viscera dente, lupos.
forsitan et fulvos tellus alat ista leones.
quis scit, an haec saevas tigridas insula habet?
et freta dicuntur magnas expellere phocas.
quis vetat et gladios per latus ire meum?
tantum ne religer dura captiva catena,
neve traham serva grandia pensa manu,
cui pater est Minos, cui mater filia Phoebi,
quodque magis memini, quae tibi pacta fui!
si mare, si terras porrectaque litora vidi,
multa mihi terrae, multa minantur aquae.
caelum restabat: timeo simulacra deorum.
destituor rapidis praeda cibusque feris.
sive colunt habitantque viri, diffidimus illis:
externos didici laesa timere viros.
viveret Androgeos utinam, nec facta luisses
impia funeribus, Cecropi terra, tuis:
nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
ardua parte virum dextera, parte bovem:
nec tibi quae reditus monstrarent, fila dedissem,
fila per adductas saepe recepta manus.
non equidem miror, si stat victoria tecum,
strataque Cretaeam belua pressit humum.
non poterant figi praecordia ferrea cornu:
ut te non tegeres, pectore tutus eras.
illic tu silices, illic adamanta tulisti,
illic qui silices, Thesea, vincat, habes.
crudeles somni, quid me tenuistis inertem?

aut semel aeterna nocte premenda fui.
vos quoque crudeles, venti, nimiumque parati,
flaminaque in lacrimas officiosa meas.
dextera crudelis, quae me fratremque necavit,
et data poscenti, nomen inane, fides.
in me iurarunt somnus ventusque fidesque:
prodita sum causis una puella tribus.
ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo,
nec mea qui digitis lumina condat, erit?
spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
nec positos artus unguet amica manus?
ossa super stabunt volucres inhumata marinae?
haec sunt officiis digna sepulchra meis?
ibis Cecropios portus, patriaque receptus
cum steteris turbae celsus in orbe tuae
et bene narraris letum taurique virique
sectaque per dubias saxea tecta vias,
me quoque narrato sola in tellure relictam:
non ego sum titulis subripienda tuis.
nec pater est Aegeus, nec tu Pittheïdos Aethrae
filius: auctores saxa fretumque tui.
di facerent, ut me summa de puppe videres:
movisset vultus maesta figura tuos.
nunc quoque non oculis, sed qua potes, aspice mente
haerentem scopulo, quem vaga pulsat aqua;
aspice demissos lugentis more capillos
et tunicas lacrimis sicut ab imbre gravis!
corpus ut inpulsae segetes aquilonibus horret,
litteraque articulo pressa tremente labat.
non te per meritum — quoniam male cessit — adoro:
debita sit facto gratia nulla meo:
sed nec poena quidem. sis non ego causa salutis,
non tamen est, cur sis tu mihi causa necis.
has tibi plangendo lugubria pectora lassas
infelix tendo trans freta longa manus;
hos tibi, qui superant, ostendo maesta capillos;
per lacrimas oro, quas tua facta movent:
flecte ratem, Theseu, versoque relabere vento:
si prius occidero, tu tamen ossa feres.

XI.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Canace Macareo.

siqua tamen caecis errabunt scripta lituris,
oblitus a dominae caede libellus erit.
dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum,
et iacet in gremio charta soluta meo.
haec est Aeolidos fratri scribentis imago,
sic videor duro posse placere patri.
ipse necis cuperem nostrae spectator adesset,
auctorisque oculis exigeretur opus.
ut ferus est multoque suis truculentior euris,
spectasset siccis vulnera nostra genis.
scilicet est aliquid, cum saevis vivere ventis:
ingenio populi convenit ille sui.
ille Noto Zephyroque et Sithonio Aquiloni
imperat et pinnis, Eure proterve, tuis.
imperat heu! ventis: tumidae non imperat irae;
possidet et vitiis regna minora suis.
quid iuvat admotam per avorum nomina caelo
inter cognatos posse referre Iovem?
num minus infestum, funebria munera, ferrum
feminea teneo, non mea tela, manu?
o utinam, Macareu, quae nos commisit in unum,
venisset leto serior hora meo!
cur umquam plus me, frater, quam frater amasti
et tibi, non debet quod soror esse, fui?
ipsa quoque incalui, qualemque audire solebam,
nescio quem sensi corde tepente deum.
fugerat ore color, macies adduxerat artus;
sumebant minimos ora coacta cibos;
nec somni faciles, et nox erat annua nobis,
et gemitum nullo laesa dolore dabam.
nec, cur haec facerem, poteram mihi reddere causam,
nec noram, quid amans esset: at illud eram.
prima malum nutrix animo praesensit anili,
prima mihi nutrix 'Aeoli,' dixit 'amas.'
erubui, gremioque pudor deiecit ocellos:
haec satis in tacita signa fatentis erant.

iamque tumescebant vitiati pondera ventris,
aegraque furtivum membra gravabat onus.
quas mihi non herbas, quae non medicamina nutrix
attulit audaci supposuitque manu,
ut penitus nostris — hoc te celavimus unum —
visceribus crescens excuteretur onus!
a! nimium vivax admotis restitit infans
artibus, et tecto tutus ab hoste fuit.
iam noviens erat orta soror pulcherrima Phoebi
denaque luciferos Luna movebat equos;
nescia, quae faceret subitos mihi causa dolores,
et rudis ad partus et nova miles eram.
nec tenui vocem. 'quid' ait 'tua crimina prodis?'
oraque clamantis conscia pressit anus.
quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit,
sed timor et nutrix et pudor ipse vetant.
contineo gemitus elapsaque verba reprendo,
et cogor lacrimas conbibere ipsa meas.
mors erat ante oculos, et opem Lucina negabat,
et grave, si moriar, mors quoque crimen erat:
cum super incumbens scissa tunicaque comaque
pressa refovisti pectora nostra tuis,
et mihi 'vive, soror, soror o carissima'. aisti
'vive, nec unius corpore perde duos!
spes bona det vires. † fratri es nam nupta futura
illius, de quo mater, et uxor eris'.
mortua — crede mihi — tamen ad tua verba revixi,
et positum est uteri crimen onusque mei.
quid tibi grataris? media sedet Aeolus aula;
crimina sunt oculis subripienda patris.
frugibus infantem ramisque albentis olivae
et levibus vittis sedula celat anus,
fictaque sacra facit dicitque precantia verba:
dat populus sacris, dat pater ipse viam.
iam prope limen erat. patrias vagitus ad auris
venit, et indicio proditur ille suo.
eripit infantem mentitaque sacra revelat
Aeolus. insana regia voce sonat.
ut mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura,
ut quatitur tepido fraxinus icta noto,
sic mea vibrari pallentia membra videres:

quassus ab inposito corpore lectus erat.
inruit et nostrum vulgat clamore pudorem,
et vix a misero continet ore manus.
ipsa nihil praeter lacrimas pudibunda profudi.
torpuerat gelido lingua retenta metu.
iamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
iusserat, in solis destituique locis!
vagitus dedit ille miser — sensisse putares —
quaque suum poterat voce rogabat avum.
quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse —
nam potes ex animo colligere ipse tuo —
cum mea me coram silvas inimicus in altas
viscera montanis ferret edenda lupis?
exierat thalamo. tunc demum pectora plangi
contigit inque meas unguibus ire comas.
interea patrius vultu maerente satelles
venit et indignos edidit ore sonos:
'Aeolus hunc ensem mittit tibi' — tradidit ensem —
'et iubet ex merito scire, quid iste velit'.
scimus et utemur violento fortiter ense:
pectoribus condam dona paterna meis.
his mea muneribus, genitor, conubia donas?
hac tua dote, pater, filia dives erit?
tolle procul, decepte, faces, Hymenaee, maritas
et fuge turbato tecta nefanda pede!
ferte faces in me, quas fertis, Erinyes atrae,
ac meus ex isto luceat igne rogus!
nubite felices Parca meliore sorores,
amissae memores sed tamen este mei.
quid puer admisit tam paucis editus horis?
quo laesit facto vix bene natus avum?
si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
a! miser admisso plectitur ille meo!
nate, dolor matris, rapidarum praeda ferarum,
ei mihi, natali dilacerate tuo,
nate, parum fausti miserabile pignus amoris,
haec tibi prima dies, haec tibi summa fuit.
non mihi te licuit lacrimis perfundere iustis,
in tua non tonsas ferre sepulchra comas;
non super incubui, non oscula frigida carpsi:
diripiunt avidae viscera nostra ferae.

ipsa quoque infantis cum vulnere prosequar umbras;
nec mater fuero dicta nec orba diu.
tu tamen, o frustra miserae sperate sorori,
sparsa, precor, nati collige membra tui,
et refer ad matrem socioque inpone sepulchro,
urnaque nos habeat quamlibet arta duos.
vive memor nostri lacrimasque in vulnera funde,
neve reformida corpus amantis amans.
[tu, rogo, dilectae nimium mandata sororis
perfer: mandatum persequar ipsa patris.]

XII.

— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Medea Iasoni.

at tibi Colchorum — memini — regina vacavi,
ars mea cum peteres ut tibi ferret opem!
tunc quae dispensant mortalia fata sorores
debuerant fusos evoluisse meos;
tum potui Medea mori bene. quidquid ab illo
produxi vitam tempore, poena fuit.
ei mihi! cur umquam iuvenalibus acta lacertis
Phrixeam petiit Pelias arbor ovem?
cur umquam Colchi Magnetida vidimus Argo,
turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam?
cur mihi plus aequo flavi placuere capilli
et decor et linguae gratia ficta tuae?
aut semel in nostras quoniam nova puppis harenas
venerat audacis attuleratque viros,
isset anhelatos non praemedicatus in ignes
immemor Aesonides oraque ad usta boum!
semina iecisset totidemque sevisset et hostes,
ut caderet cultu cultor ab ipse suo!
quantum perfidiae tecum, scelerate, perisset,
dempta forent capiti quam mala multa meo!
est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas;
hac fruar, haec de te gaudia sola feram.
iussus inexpertam Colchos advertere puppim
intrasti patriae regna beata meae.
hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est:

quam pater est illi, tam mihi dives erat.
hic Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosa
omne tenet, Ponti qua plaga laeva iacet.
accipit hospitio iuvenes Aeeta Pelasgos,
et premitis pictos corpora Graia toros.
tunc ego te vidi; tunc coepi scire, quis esses.
illa fuit mentis prima ruina meae.
et vidi et perii. nec notis ignibus arsi,
ardet ut ad magnos pinea taeda deos.
et formosus eras, et me mea fata trahebant:
abstulerant oculi lumina nostra tui.
perfide, sensisti. quis enim bene celat amorem?
eminet indicio prodita flamma suo.
dicitur interea tibi lex, ut dura ferorum
insolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus quam per cornua saevi,
quorum terribilis spiritus ignis erat:
aere pedes solidi, praetentaque naribus aera,
nigra per adflatus haec quoque facta suos.
semina praeterea populos genitura iuberis
spargere devota lata per arva manu,
qui peterent natis secum tua corpora telis:
illa est agricolae messis iniqua suo.
lumina custodis succumbere nescia somno
ultimus est aliqua decipere arte labor.
dixerat Aeetes. maesti consurgitis omnes,
mensaque purpureos deserit alta toros.
quam tibi nunc longe regnum dotale Creusae
et socer et magni nata Creontis erat?
tristis abis. oculis abeuntem prosequor udis,
et dixit tenui murmure lingua: 'vale!'
ut positum tetigi thalamo male saucia lectum,
acta est per lacrimas nox mihi, quanta fuit.
ante oculos taurique meos segetesque nefandae,
ante meos oculos pervigil anguis erat.
hinc amor, hinc timor est. ipsum timor auget amorem.
mane erat, et thalamo cara recepta soror.
disiectamque comas aversaque in ora iacentem
invenit, et lacrimis omnia plena meis.
orat opem Minyis. alter petit, alter habebit:
Aesonio iuveni, quod rogat illa, damus.

est nemus et piceis et frondibis ilicis atrum,
vix illuc radiis solis adire licet.
sunt in eo — fuerant certe — delubra Dianae:
aurea barbarica stat dea facta manu.
noscis an exciderunt mecum loca? venimus illuc:
orsus es infido sic prior ore loqui:
'ius tibi et arbitrium nostrae fortuna salutis
tradidit, inque tua est vitaque morsque manu.
perdere posse sat est, siquem iuvet ipsa potestas:
sed tibi servatus gloria maior ero.
per mala nostra precor, quorum potes esse levamen,
per genus et numen cuncta videntis avi,
per triplicis vultus arcanaque sacra Dianae
et si forte aliquos gens habet ista deos:
o virgo, miserere mei, miserere meorum:
effice me meritis tempus in omne tuum!
quodsi forte virum non dedignare Pelasgum, —
sed mihi tam faciles unde meosque deos? —
spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
quam thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo:
conscia sit Iuno, sacris praefecta maritis,
et dea, marmorea cuius in aede sumus!'
haec animum — et quota pars haec sunt? — movere puellae
simplicis, et dextrae dextera iuncta meae.
vidi etiam lacrimas; an et ars est fraudis in illis?
sic cito sum verbis capta puella tuis.
iungis et aeripedes inadusto corpore tauros
et solidam iusso vomere findis humum.
arva venenatis pro semine dentibus imples:
nascitur et gladios scutaque miles habet.
ipsa ego, quae dederam medicamina, pallida sedi,
cum vidi subitos arma tenere viros:
donec terrigenae — facinus mirabile! — fratres
inter se strictas conseruere manus.
insopor ecce vigil squamis crepitantibus horrens
sibilat, et torto pectore verrit humum.
dotis opes ubi erant? ubi erat tibi regia coniunx,
quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
illa ego, quae tibi sum nunc denique barbara facta,
nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
flammea subduxi medicato lumina somno,

et tibi, quae raperes, vellera tuta dedi.
proditus est genitor, regnum patriamque reliqui,
munus in exilio quodlibet esse tuli.
virginitas facta est peregrini praeda latronis,
optima cum cara matre relicta soror.
at non te fugiens sine me, germane, reliqui.
deficit hoc uno littera nostra loco.
quod facere ausa mea est, non audet scribere dextra.
sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
nec tamen extimui — quid enim post illa timerem? —
credere me pelago femina, iamque nocens.
numen ubi est? ubi di? meritas subeamus in alto
tu fraudis poenas, credulitatis ego.
compressos utinam Symplegades elisissent,
nostraque adhaererent ossibus ossa tuis,
aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
debuit ingratis Scylla nocere viris.
quaeque vomit totidem fluctus totidemque resorbet,
nos quoque Trinacriae subposuisset aquae!
sospes ad Haemonias victorque reverteris urbes:
ponitur ad patrios aurea lana deos.
quid referam Peliae natas pietate nocentes
caesaque virginea membra paterna manu?
ut culpent alii, tibi me laudare necesse est,
pro quo sum totiens esse coacta nocens.
ausus es — o iusto desunt sua verba dolori! —
ausus es 'Aesonia' dicere 'cede domo!'
iussa domo cessi, natis comitata duobus
et, qui me sequitur semper, amore tui.
ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
venit, et accenso lampades igne micant,
tibiaque effundit socialia carmina vobis,
at mihi funerea flebiliora tuba,
pertimui nec adhuc tantum scelus esse putabam:
sed tamen in toto pectore frigus erat.
turba ruunt et 'Hymen' clamant 'Hymenaee' frequenter:
quo propior vox haec, hoc mihi peius erat.
diversi flebant servi lacrimasque tegebant.
quis vellet tanti nuntius esse mali?
me quoque, quidquid erat, potius nescire iuvabat:
sed tamquam scirem, mens mea tristis erat.

cum minor e pueris — † iussus studioque videndi
constitit ad geminae limina prima foris —
'hinc mihi, mater, abi! pompam pater' inquit 'Iason
ducit et adiunctos aureus urguet equos.'
protinus abscissa planxi mea pectora veste,
tuta nec a digitis ora fuere meis.
ire animus mediae suadebat in agmina turbae
sertaque compositis demere rapta comis.
vix me continui, quin sic laniata capillos
clamarem: 'meus est' iniceremque manus.
laese pater, gaude; Colchi gaudete relicti!
inferias, umbrae fratris, habete, mei!
deseror, amissis regno patriaque domoque,
coniuge, qui nobis omnia solus erat.
serpentis igitur potui taurosque furentes,
unum non potui perdomuisse virum.
quaeque feros repuli doctis medicatibus ignes,
non valeo flammas effugere ipsa meas.
ipsi me cantus herbaeque artesque relinquunt.
nil dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
non mihi grata dies, noctes vigilantur amarae,
et tener a misero pectore somnus abit.
quae me non possum, potui sopire draconem.
utilior cuivis quam mihi cura mea est.
quos ego servavi, paelex amplectitur artus,
et nostri fructus illa laboris habet.
forsitan et, stultae dum te iactare maritae
quaeris et iniustis auribus apta loqui,
in faciem moresque meos nova crimina fingas.
rideat et vitiis laeta sit illa meis.
rideat et Tyrio iaceat sublimis in ostro:
flebit et ardores vincet adusta meos!
dum ferrum flammaeque aderunt sucusque veneni,
hostis Medeae nullus inultus erit.
quod si forte preces praecordia ferrea tangunt,
nunc animis audi verba minora meis.
tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti:
nec moror ante tuos procubuisse pedes.
si tibi sum vilis, communis respice natos:
saeviet in partus dira noverca meos.
et nimium similes tibi sunt, et imagine tangor,

et quotiens video, lumina nostra madent.
per superos oro, per avitae lumina flammae,
per meritum et natos, pignora nostra, duos:
redde torum, pro quo tot res insana reliqui;
adde fidem dictis auxiliumque refer.
non ego te imploro contra taurosque virosque,
utque tua serpens victa quiescat ope:
te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti,
cum quo sum pariter facta parente parens.
dos ubi sit, quaeris? campo numeravimus illo,
qui tibi laturo vellus arandus erat.
aureus ille aries † villo spectabilis alto,
dos mea. 'quam' dicam si tibi 'redde', neges.
dos mea tu sospes. dos est mea Graia iuventus.
i nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
quod vivis, quod habes nuptam socerumque potentis,
hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
quos equidem actutum — sed quid praedicere poenam
attinet? ingentis parturit ira minas.
quo feret ira, sequar. facti fortasse pigebit:
et piget infido consuluisse viro.
viderit ista deus, qui nunc mea pectora versat.
nescio quid certe mens mea maius agit.

XIII.

Laodamia Protesilao.

Mittit et optat amans, quo mittitur, ire salutem
Haemonis Haemonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari:
ah, me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
tum freta debuerant vestris obsistere remis,
illud erat saevis utile tempus aquis.
oscula plura viro mandataque plura dedissem:
et sunt quae volui dicere multa tibi.
raptus es hinc praeceps, et qui tua vela vocaret,
quem cuperent nautae, non ego, ventus erat.
ventus erat nautis aptus, non aptus amanti:
solvor ab amplexu, Protesilae, tuo,
linguaque mandatis verba imperfecta reliquit;
vix illud potui dicere triste 'vale'.

incubuit boreas abreptaque vela tetendit,
iamque meus longe Protesilaus erat.
dum potui spectare virum, spectare iuvabat,
sumque tuos oculos usque secuta meis.
ut te non poteram, poteram tua vela videre,
vela diu vultus detinuere meos.
at postquam nec te nec vela fugacia vidi,
et quod spectarem, nil nisi pontus erat,
lux quoque tecum abiit, tenebrisque exanguis obortis
succiduo dicor procubuisse genu.
vix socer Iphiclus, vix me grandaevus Acastus,
vix mater gelida maesta refecit aqua.
officium fecere pium, sed inutile nobis:
indignor, miserae non licuisse mori!
ut rediit animus, pariter rediere dolores.
pectora legitimus casta momordit amor.
nec mihi pectendos cura est praebere capillos,
nec libet aurata corpora veste tegi.
ut, quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta
creditur, huc illuc, qua furor egit, eo.
conveniunt matres Phylleïdes et mihi clamant:
'indue regales, Laudamia, sinus!'
scilicet ipsa geram saturatas murice lanas,
bella sub Iliacis moenibus ille gerat?
ipsa comas pectar, galea caput ille prematur:
ipsa novas vestes, dura vir arma ferat?
qua possum, squalore tuos imitata labores
dicar et haec belli tempora tristis agam.
Dyspari Priamide, damno formose tuorum,
tam sis hostis iners, quam malus hospes eras.
aut te Taenariae faciem culpasse maritae,
aut illi vellem displicuisse tuam.
tu, qui pro rapta nimium, Menelae, laboras,
ei mihi, quam multis flebilis ultor eris!
di, precor a nobis omen removete sinistrum,
et sua det reduci vir meus arma Iovi.
sed timeo, quotiens subiit miserabile bellum:
more nivis lacrimae sole madentis eunt.
Ilion et Tenedos Simoisque et Xanthus et Ide
nomina sunt ipso paene timenda sono.
nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,

hospes erat: vires noverat ille suas.
venerat, ut fama est, multo spectabilis auro,
quique suo Phrygias corpore ferret opes,
classe virisque potens, per quae fera bella geruntur:
et sequitur regni pars quota quemque sui?
his ego te victam, consors Ledaea gemellis,
suspicor: haec Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
ferrea sanguinea bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto:
signatum memori pectore nomen habe.
hunc ubi vitaris, alios vitare memento
et multos illic Hectoras esse puta:
et facito, ut dicas, quotiens pugnare parabis:
'parcere me iussit Laodamia sibi.'
si cadere Argolico fas est sub milite Troiam,
te quoque non ullum vulnus habente cadat.
pugnet et adversos tendat Menelaus in hostis:
hostibus e mediis nupta petenda viro est.
causa tua est dispar: tu tantum vivere pugna
inque pios dominae posse redire sinus.
parcite, Dardanidae, de tot, precor, hostibus uni,
ne meus ex illo corpore sanguis eat.
non est, quem deceat nudo concurrere ferro
saevaque in obpositos pectora ferre viros.
fortius ille potest multo, quam pugnat, amare.
bella gerant alii: Protesilaus amet.
nunc fateor: volui revocare, animusque ferebat.
substitit auspicii lingua timore mali.
cum foribus velles ad Troiam exire paternis,
pes tuus offenso limine signa dedit.
ut vidi, ingemui tacitoque in pectore dixi:
'signa reversuri sint, precor, ista viri!'
haec tibi nunc refero, ne sis animosus in armis.
fac meus in ventos hic timor omnis eat.
sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
qui primus Danaum Troada tangat humum.
infelix, quae prima virum lugebit ademptum!
di faciant, ne tu strenuus esse velis!
inter mille rates tua sit millesima puppis
iamque fatigatas ultima verset aquas.

hoc quoque praemoneo: de nave novissimus exi;
non est, quo properas, terra paterna tibi.
cum venies, remoque move veloque carinam.
inque tuo celerem litore siste gradum!
sive latet Phoebus seu terris altior exstat,
tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis:
nocte tamen quam luce magis. nox grata puellis,
quarum subpositus colla lacertus habet.
aucupor in lecto mendaces caelibe somnos;
dum careo veris, gaudia falsa iuvant.
sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
cur venit a labris multa querella tuis?
excutior somno simulacraque noctis adoro:
nulla caret fumo Thessalis ara meo.
tura damus lacrimamque super, qua sparsa relucet
ut solet adfuso surgere flamma mero.
quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
languida laetitia solvar ab ipsa mea?
quando erit, ut lecto mecum bene iunctus in uno
militiae referas splendida facta tuae?
quae mihi dum referes, quamvis audire iuvabit,
multa tamen rapies oscula, multa dabis.
semper in his apte narrantia verba resistunt:
promptior est dulci lingua refecta mora.
sed cum Troia subit, subeunt ventique fretumque,
spes bona sollicito victa timore cadit.
hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
me movet: invitis ire paratis aquis.
quis velit in patriam vento prohibente reverti?
a patria pelago vela vetante datis!
ipse suam non praebet iter Neptunus ad urbem.
quo ruitis? vestras quisque redite domos!
quo ruitis, Danai? ventos audite vetantis!
non subiti casus, numinis ista mora est.
quid petitur tanto nisi turpis adultera bello?
dum licet, Inachiae vertite vela rates!
sed quid ago? revoco? revocaminis omen abesto,
blandaque compositas aura secundet aquas.
Troasin invideo, quae sic lacrimosa suorum
funera conspicient, nec procul hostis erit:
ipsa suis manibus forti nova nupta marito

imponet galeam barbaraque arma dabit.
arma dabit, dumque arma dabit, simul ocula sumet —
hoc genus officii dulce duobus erit —
producetque virum, dabit et mandata reverti,
et dicet: 'referas ista fac arma Iovi!'
ille ferens dominae mandata recentia secum
pugnabit caute respicietque domum.
exuet haec reduci clipeum galeamque resolvet
excipietque suo corpora lassa sinu.
nos sumus incertae; nos anxius omnia cogit,
quae possunt fieri, facta putare timor.
dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
quae referat vultus est mihi cera tuos.
illi blanditias. illi tibi debita verba
dicimus, amplexus accipit illa meos.
crede mihi, plus est, quam quod videatur, imago:
adde sonum cerae, Protesilaus erit.
hanc specto teneoque sinu pro coniuge vero,
et tamquam possit verba referre, queror.
per reditus corpusque tuum, mea numina, iuro,
perque pares animi coniugiique faces,
perque, quod ut videam canis albere capillis,
quod tecum possis ipse referre, caput,
me tibi venturam comitem, quocumque vocaris,
sive — quod heu! timeo. sive superstes eris.
ultima mandato claudetur epistula parvo:
sit tibi cura mei, sit tibi cura tui!

XIV.

Hypermestra Lynceo.

Mittit Hypermestra de tot modo fratribus uni.
cetera nuptarum crimine turba iacet.
clausa domo teneor gravibusque coercita vinclis:
est mihi supplicii causa fuisse piam.
quod manus extimuit iugulo demittere ferrum,
sum rea; laudarer, si scelus ausa forem.
esse ream praestat, quam sic placuisse parenti.
non piget inmunes caedis habere manus.
me pater igne licet, quem non violavimus, urat,
quaeque aderant sacris, tendat in ora faces

aut illo iugulet, quem non bene tradidit ensem,
ut qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
non tamen, ut dicant morientia 'paenitet' ora,
efficiet. non est, quam piget esse piam.
paeniteat sceleris Danaum saevasque sorores;
hic solet eventus facta nefanda sequi.
cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis,
et subitus dextrae praepedit ossa tremor.
quem tu caede putes fungi potuisse mariti,
scribere de facta non sibi caede timet.
sed tamen experiar. modo facta crepuscula terris,
ultima pars lucis primaque noctis erat:
ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi,
et socer armatas accipit ipse nurus.
undique conlucent praecinctae lampades auro:
dantur in invitos impia tura focos:
vulgus 'Hymen, Hymenaee' vocant. fugit ille vocantis:
ipsa Iovis coniunx cessit ab urbe sua.
ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
flore novo madidas impediente comas,
in thalamos laeti — thalamos, sua busta! — feruntur
strataque corporibus, funere digna, premunt.
iamque cibo vinoque graves somnoque iacebant,
securumque quies alta per Argos erat:
circum me gemitus morientum audire videbar:
et tamen audibam, quodque verebar, erat.
sanguis abit, mentemque calor corpusque relinquit,
inque novo iacui frigida facto toro.
ut leni zephyro graciles vibrantur aristae,
frigida populeas ut quatit aura comas,
aut sic aut etiam tremui magis. ipse iacebas,
quaeque tibi dederam, plena soporis erant.
excussere metum violenti iussa parentis:
erigor et capio tela tremente manu.
non ego falsa loquar. ter acutum sustulit ensem,
ter male sublato reccidit ense manus.
admovi iugulo — sine me tibi vera fateri —
admovi iugulo tela paterna tuo:
sed timor et pietas crudelibus obstitit ausis,
castaque mandatum dextra refugit opus.
purpureos laniata sinus, laniata capillos

exiguo dixi talia verba sono:
'saevus, Hypermestra, pater est tibi: iussa parentis
effice: germanis sit comes iste suis!
femina sum et virgo, natura mitis et annis:
non faciunt molles ad fera tela manus.
quin age, dumque iacet, fortis imitare sorores:
credibile est caesos omnibus esse viros.
si manus haec aliquam posset committere caedem,
morte foret dominae sanguinulenta suae.
aut meruere necem patruelia regna tenendo.
— — — — — — — — — — —
finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsae?
quo mihi commisso non licet esse piae?
quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellae?
aptior est digitis lana colusque meis.'
haec ego. dumque queror, lacrimae sua verba sequuntur
deque meis oculis in tua membra cadunt.
dum petis amplexus sopitaque brachia iactas,
paene manus telo saucia facta tua est.
iamque patrem famulosque patris lucemque timebam.
expulerunt somnos haec mea dicta tuos:
'surge age, Belide, de tot modo fratribus unus!
nox tibi, ni properas, ista perennis erit.'
territus exsurgis, fugit omnis inertia somni,
aspicis in timida fortia tela manu.
quaerenti causam 'dum nox sinit, effuge' dixi:
'dum nox atra sinit. tu fugis, ipsa moror.'
mane erat, et Danaus generos ex caede iacentis
dinumerat. summae criminis unus abes.
fert male cognatae iacturam mortis in uno
et queritur facti sanguinis esse parum.
abstrahor a patriis pedibus, raptamque capillis —
haec meruit pietas praemia? — carcer habet.

---

scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
quo bos ex homine est, ex bove facta dea.
at satis est poenae teneram mugisse puellam,
nec modo formosam posse placere Iovi.
adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis
cornuaque in patriis non sua vidit aquis
conatoque loqui mugitus edidit ore
territaque est forma, territa voce sua.

en ego, quod vivis, poenae crucianda reservor:
quid fiet sonti, cum rea laudis agar?
et consanguineae quondam centesima turbae
infelix uno fratre manente cadam.
at tu, siqua piae, Lynceu, tibi cura sororis,
quaeque tibi tribui munera, dignus habes,
vel fer opem vel dede neci; defunctaque vita
corpora furtivis insuper adde rogis,
et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa,
sculptaque sint titulo nostra sepulchra brevi:
'exul Hypermestra — pretium pietatis iniquum —
quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.'
scribere plura libet: sed pondere lassa catenae
est manus, et vires subtrahit ipse timor.

---

quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
quid numeras factos ad nova membra pedes?
illa Iovis magni paelex metuenda sorori
fronde levas nimiam cespitibusque famem;
fonte bibis spectasque tuam stupefacta figuram
et, te ne feriant quae geris arma, times.
quaeque modo, ut possis etiam Iove digna videri,
dives eras, nuda nuda recumbis humo.
per mare, per terras cognataque flumina curris:
dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
quae tibi causa fugae? quid Io freta longa pererras?
non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque:
tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
per septem Nilus portus emissus in aequor
exuit insanae paelicis ora bovis.
ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
auctor? dant anni, quod querar, ecce mei.
bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
pellimur: eiectos ultimus orbis habet.
ille ferox solio solus sceptroque potitur:
cum sene nos inopi turba vagamur inops.
de fratrum populo pars exiguissima restat:
quique dati leto, quaeque dedere, fleo.
nam mihi quot fratres, totidem periere sorores:
accipiat lacrimas utraque turba meas.

XV.

Sappho Phaoni.

Ecquid, ut aspecta est studiosae littera dextrae,
protinus est oculis cognita nostra tuis?
an, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
hoc breve nescires unde movetur opus?
forsitan et, quare mea sint alterna, requiras,
carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
flendus amor meus est. † elegi flebile carmen:
non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
uror, ut indomitis ignem exercentibus euris
fertilis accensis messibus ardet ager.
arva Phaon celebrat diversa Typhoidos Aetnae:
me calor Aetnaeo non minor igne tenet.
nec mihi, dispositis quae iungam carmina nervis,
proveniunt: vacuae carmina mentis opus.
nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellae,
nec me Lesbiadum cetera turba iuvant.
vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydro,
non oculis grata est Atthis, ut ante, meis,
atque aliae centum, quas non sine crimine amavi.
improbe, multarum quod fuit, unus habes!
est in te facies, sunt apti lusibus anni:
o facies oculis insidiosa meis!
sume fidem et pharetram: fies manifestus Apollo;
accedant capiti cornua: Bacchus eris.
et Phoebus Daphnen et Gnosida Bacchus amavit,
nec norat lyricos illa vel illa modos.
at mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
iam canitur toto nomen in orbe meum:
nec plus Alcaeus, consors patriaeque lyraeque,
laudis habet, quamvis grandius ille sonet.
si mihi difficilis formam natura negavit,
ingenio formae damna repende meae.
sum brevis: at nomen, quod terras impleat omnes,
est mihi. mensuram nominis ipsa fero.
candida si non sum, placuit Cepheïa Perseo
Andromede, patriae fusca colore suae.
et variis albae iunguntur saepe columbae,
et niger a viridi turtur amatur ave.

si, nisi quae facie poterit te digna videri,
nulla futura tua est, nulla futura tua est!
at mea cum legerem, † etiam formosa videbar:
unam iurabas usque decere loqui.
cantabam, memini — meminerunt omnia amantes —
oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
haec quoque laudabas. omnique a parte placebam,
sed tunc praecipue, cum fit Amoris opus.
tunc te plus solito lascivia nostra iuvabat
crebraque mobilitas aptaque verba ioco,
et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
plurimus in lasso corpore languor erat.
nunc tibi Sicelides veniunt nova praeda puellae.
quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
o vos erronem tellure remittite vestra,
Nisiades matres Nisiadesque nurus,
nec vos decipiant blandae mendacia linguae:
quae dicit vobis, dixerat ante mihi.
tu quoque, quae montes celebras, Erycina, Sicanos —
nam tua sum — vati consule, diva, tuae.
an gravis inceptum peragit fortuna tenorem
et manet in cursu semper acerba suo?
sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
ante diem lacrimas ossa bibere meas.
arsit † inops frater meretricis captus amore,
mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
factus inops agili peragit freta caerula remo,
quasque male amisit, nunc male quaerit opes.
me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit.
hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
et tamquam desit quae me hac sine cura fatiget,
accumulat curas filia parva meas.
ultima tu nostris accedis causa querelis.
non agitur vento nostra carina suo.
ecce iacent collo sparsi sine lege capilli,
nec premit articulos lucida gemma meos.
veste tegor vili, nullum est in crinibus aurum,
non Arabum noster dona capillus habet.
cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?
ille mei cultus unicus auctor abest.
molle meum levibusque cor est violabile telis,

et semper causa est, cur ego semper amem.
sive ita nascenti legem dixere Sorores,
nec data sunt vitae fila severa meae.
sive abeunt studia in mores artisque magistra
ingenium nobis molle Thalia facit.
quid mirum, si me primae lanuginis aetas
abstulit atque anni. quos vir amare potest?
hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam;
et faceres: sed te prima rapina tenet.
hunc si conspiciat, quae conspicit omnia, Phoebe,
iussus erit somnos continuare Phaon.
hunc Venus in caelum curru vexisset eburneo,
sed videt et Marti posse placere suo.
o nec adhuc iuvenis, nec iam puer, utilis aetas,
o decus atque aevi gloria magna tui,
huc ades inque sinus, formose, relabere nostros:
non ut ames oro, verum ut amare sinas.
scribimus, et lacrimis oculi rorantur obortis:
aspice, quam sit in hoc multa litura loco.
si tam certus eras hinc ire, modestius isses
et mihi dixisses: 'Lesbi puella, vale.'
non tecum lacrimas, non oscula nostra tulisti:
denique non timui, quod dolitura fui.
nil de te mecum est, nisi tantum iniuria. nec tu,
admoneat quod te, munus amantis habes.
non mandata dedi. neque enim mandata dedissem
ulla, nisi ut nolles immemor esse mei.
per tibi, qui numquam longe discedit, Amorem
perque novem iuro, numina nostra, deas,
cum mihi nescio quis 'fugiunt tua gaudia' dixit.
nec me flere diu nec potuisse loqui.
et lacrimae deerant oculis et verba palato,
astrictum gelido frigore pectus erat.
postquam se dolor † invenit, nec pectora plangi
nec puduit scissis exululare comis,
non aliter, quam si nati pia mater adempti
portet ad exstructos corpus inane rogos.
gaudet et e nostro crescit maerore Charaxus
frater et ante oculos itque reditque meos.
utque pudenda mei videatur causa doloris,
'quid dolet haec? certe filia vivit' ait.

non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat
vulgus: eram lacero pectus aperta sinu.
tu mihi cura, Phaon, te somnia nostra reducunt,
somnia formoso candidiora die.
illic te invenio, quamvis regionibus absis.
sed non longa satis gaudia somnus habet.
saepe tuos nostra cervice onerare lacertos,
saepe tuae videor supposuisse meos.
oscula cognosco, quae tu committere linguae
aptaque consueras accipere, apta dare.
blandior interdum verisque simillima verba
eloquor, et vigilant sensibus ora meis:
ulteriora pudet narrare, sed omnia fiunt,
et iuvat, et sine te non licet esse mihi.
at cum se Titan ostendit et omnia secum,
tam cito me somnos destituisse queror.
antra nemusque peto, tamquam nemus antraque prosint;
conscia deliciis illa fuere meis.
illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
attigit, in collo crine iacente feror.
antra vident oculi scabro pendentia tofo,
quae mihi Mygdonii marmoris instar erant:
invenio silvam, quae saepe cubilia nobis
praebuit et multa texit opaca coma.
at non invenio dominum silvaeque meumque.
vile solum locus est: dos erat ille loci.
cognovi pressas noti mihi caespitis herbas:
de nostro curvum pondere gramen erat.
incubui tetigique locum, qua parte fuisti:
grata prius lacrimas combibit herba meas.
quin etiam rami positis lugere videntur
frondibus, et nullae dulce queruntur aves.
sola virum non ulta pie maestissima mater
concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
ales Ityn, Sappho desertos cantat amores:
hactenus in media caetera nocte silent.
est nitidus vitreoque magis perlucidus amne
fons sacer: hunc multi numen habere putant:
quem supra ramos expandit aquatica lotos,
una nemus; tenero caespite terra viret.
hic ego cum lassos posuissem flebilis artus,

constitit ante oculos Naïas una meos:
constitit et dixit: ‘quoniam non ignibus aequis
ureris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phoebus ab excelso, quantum patet, aspicit aequor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant:
hinc se Deucalion Pyrrhae succensus amore
misit et illaeso corpore pressit aquas:
nec mora, versus amor fugit lentissima mersi
pectora: Deucalion igne levatus erat.
hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam
Leucada, nec saxo desiluisse time.’
ut monuit, cum voce abiit. ego frigida surgo,
nec gravidae lacrimas continuere genae.
ibimus, o nymphe, monstrataque saxa petemus:
sit procul insano victus amore timor.
quicquid erit, melius quam nunc erit. aura, subito:
et mea non magnum corpora pondus habent.
tu quoque, mollis Amor, pinnas suppone cadenti,
ne sim Leucadiae mortua crimen aquae.
inde chelyn Phoebo, communia munera, ponam,
et sub ea versus unus et alter erunt;
‘grata lyram posui tibi, Phoebe, poetria Sappho:
convenit illa mihi, convenit illa tibi.’
cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
cum profugum possis ipse referre pedem?
tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda,
et forma et meritis tu mihi Phoebus eris.
an potes, o scopulis undaque ferocior omni,
si moriar, titulum mortis habere meae?
at quanto melius tecum mea pectora iungi,
quam saxis poterunt praecipitanda dari!
haec sunt illa, Phaon, quae tu laudare solebas,
visaque sunt totiens ingeniosa tibi.
nunc vellem facunda forem. dolor artibus obstat,
ingeniumque meis substitit omne malis.
non mihi respondent veteres in carmina vires:
plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
Lesbides aequoreae, nupturaque nuptaque proles,
Lesbides, Aeolia nomina dicta lyra,
Lesbides, infamem quae me fecistis amatae,
desinite ad citharas turba venire meas.

abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat —
me miseram, dixi quam modo paene ‘meus’!
efficite, ut redeat: vates quoque vestra redibit.
ingenio vires ille dat, ille rapit.
ecquid ago precibus, pectusque agreste movetur,
an riget, et zephyri verba caduca ferunt?
qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent:
hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
sive redis, puppique tuae votiva parantur
munera, quid crucias pectora nostra mora?
solve ratem! Venus orta mari mare praestat amanti.
aura dabit cursum, tu modo solve ratem.
ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
ipse dabit tenera vela legetque manu.
sive iuvat longe fugisse Pelasgida Sapphon —
nec tamen invenies, cur ego digna fuga —
hoc saltem miserae crudelis epistola dicat,
ut mihi Leucadiae fata petantur aquae.

XVI.

Paris Helenae.

Hanc tibi Priamides mitto, Ledaea, salutem,
quae tribui sola te mihi dante potest.
eloquar, an flammae non est opus indice notae,
et plus quam vellem, iam meus extat amor?
ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
laetitiae mixtos non habitura metus.
sed male dissimulo. quis enim celaverit ignem,
lumine qui semper proditur ipse suo?
si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam:
uror — habes animi nuntia verba mei!
parce, precor, fasso, nec vultu cetera duro
perlege, sed formae conveniente tuae.
iamdudum gratum est, quod epistula nostra recepta
spem facit, hoc recipi me quoque posse modo:
quae rata sit; nec te frustra promiserit, opto,
hoc mihi quae suasit, mater Amoris, iter.
namque ego divino monitu — ne nescia pecces —
advehor, et coepto non leve numen adest.
praemia magna quidem, sed non indebita posco:

pollicita est thalamo te Cytherea meo.
hac duce Sigeo dubias a litore feci
longa Phereclea per freta puppe vias.
illa dedit faciles auras ventosque secundos:
in mare nimirum ius habet, orta mari.
perstet, et ut pelagi, sic pectoris adiuvet aestum,
deferat in portus et mea vota suos.
attulimus flammas, non hic invenimus, illas:
hae mihi tam longae causa fuere viae.
nam neque tristis hiemps, neque nos huc appulit error:
Taenaris est classi terra petita meae.
nec me crede fretum merces portante carina
findere: quas habeo, di tueantur opes.
nec venio Graias veluti spectator ad urbes;
oppida sunt regni divitiora mei.
te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro;
te prius optavi, quam mihi nota fores.
ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
prima fuit vultus nuntia fama tui.
nec tamen est mirum, si, sicut oporteat, arcu
missilibus telis eminus ictus amo:
sic placuit fatis; quae ne convellere temptes,
accipe cum vera dicta relata fide.
matris adhuc utero partu remorante tenebar;
iam gravidus iusto pondere venter erat:
illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
flammiferam pleno reddere ventre facem.
territa consurgit metuendaque noctis opacae
visa seni Priamo, vatibus ille refert.
arsurum Paridis vates canit Ilion igni.
pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
indicium tectae nobilitatis erat.
est locus in mediae nemorosis vallibus Idae,
devius et piceis ilicibusque frequens,
qui nec ovis placidae, nec amantis saxa capellae
nec patulo tardae carpitur ore bovis;
hinc ego Dardaniae muros excelsaque tecta
et freta prospiciens arbore nixus eram.
ecce, pedum pulsu visa est mihi terra moveri: —
vera loquar, veri vix habitura fidem —

constitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni Pleionesque nepos —
fas vidisse fuit, fas sit mihi visa referre —
inque dei digitis aurea virga fuit.
tresque simul divae, Venus et cum Pallade Iuno,
graminibus teneros imposuere pedes.
obstupui, gelidusque comas erexerat horror,
cum mihi 'pone metum' nuntius ales ait:
'arbiter es formae; certamina siste dearum,
vincere quae forma digna sit una duas.'
neve recusarem, verbis Iovis imperat et se
protinus aetheria tollit in astra via.
mens mea convaluit, subitoque audacia venit,
nec timui vultu quamque notare meo.
vincere erant omnes dignae, indexque verebar,
non omnes causam vincere posse suam.
sed tamen ex illis iam tunc magis una placebat:
hanc esse ut scires, unde movetur amor.
tantaque vincendi cura est: ingentibus ardent
iudicium donis sollicitare meum.
regna Iovis coniunx, virtutem filia iactat;
ipse potens dubito fortis an esse velim.
dulce Venus risit 'nec te, Pari, munera tangant
utraque suspensi plena timoris' ait:
'nos dabimus, quod ames, et pulchrae filia Ledae
ibit in amplexus, pulchrior illa, tuos.'
dixit. et ex aequo donis formaque probata
victorem caelo rettulit illa pedem.
interea, credo, versis ad prospera fatis
regius agnoscor per rata signa puer.
laeta domus nato per tempora longa recepto,
addit et ad festos hunc quoque Troia diem.
utque ego te cupio, sic me petiere puellae:
multarum votum sola tenere potes.
nec tantum regum natae petiere ducumque,
sed nymphis etiam curaque amorque fui.
† *quas super Oenonem facies mutarer in orbem,*
nec Priamo est ad te dignior ulla nurus.
sed mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
coniugii spes est, Tyndari, facta tui.
te vigilans oculis, animo te nocte videbam,

lumina cum placido victa sopore iacent.
quid facies praesens, quae nondum visa placebas?
ardebam, quamvis hinc procul ignis erat;
nec potui debere mihi spem longius istam,
caerulea peterem quin mea vota via.
Troïa caeduntur Phrygia pineta securi,
quaeque erat aequoreis utilis arbor aquis;
ardua proceris spoliantur Gargara silvis,
innumerasque mihi longa dat Ida trabes.
fundatura citas flectuntur robora naves,
texitur et costis panda carina suis.
addimus antennas et vela sequentia malos,
accipit et pictos puppis adunca deos:
qua tamen ipse vehor comitata Cupidine parvo,
sponsor coniugii stat dea picta sui.
imposita est factae postquam manus ultima classi,
protinus Aegaeis ire iubebar aquis.
et pater et genetrix inhibent mea vota rogando,
propositumque viae voce morantur iter.
et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
cum vellent nostrae iam dare vela rates,
'quo ruis?' exclamat; 'referes incendia tecum:
quanta per has nescis flamma petatur aquas.'
vera fuit vates; dictos invenimus ignes,
et ferus in molli pectore flagrat amor.
portubus egredior ventisque ferentibus usus
applicor in terras, Oebali nympha, tuas.
excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
non sine consilio numinibusque deum.
ille quidem ostendit, quicquid Lacedaemone tota
ostendi dignum conspicuumque fuit;
sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
ut vidi, obstupui praecordiaque intima sensi
attonitus curis † intonuisse novis;
his similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
venit in arbitrium cum Cytherea meum.
si tu venisses pariter certamen in illud,
in dubium Veneris palma futura fuit.
magna quidem de te rumor praeconia fecit,
nullaque de facie nescia terra tua est;

nec tibi par usquam Phrygia, nec solis ab ortu
inter formosas altera nomen habet;
crede sed hoc nobis: minor est tua gloria vero,
famaque de forma paene maligna tua est.
plus hic invenio, quam quod promiserat illa,
et tua materia gloria victa sua est.
ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus,
et visa es tanto digna rapina viro,
more tuae gentis nitida dum nuda palaestra
ludis et es nudis femina mixta viris.
quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit umquam:
tam bona constanter praeda tenenda fuit!
ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
quam tu de thalamis abstraherere meis.
tene manus umquam nostrae dimittere vellent?
tene meo paterer vivus abire sinu?
si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem,
nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
vel mihi virginitas esset libata, vel illud,
quod poterat salva virginitate rapi.
da modo te, quae sit Paridi constantia, nosces:
flamma rogi flammas finiet una meas.
praeposui regnis ego te, quae maxima quondam
pollicita est nobis nupta sororque Iovis.
dumque tuo possem circumdare brachia collo,
contempta est virtus Pallade dante mihi.
nec piget, aut umquam stulte legisse videbor:
permanet in voto mens mea firma suo.
spem modo ne nostram fieri patiare caducam,
deprecor, o tanto digna labore peti!
non ego coniugium generosae degener opto:
nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris.
Pliada, si quaeres, in nostra gente Iovemque
invenies, medios ut taceamus avos.
sceptra parens Asiae, qua nulla beatior ora est,
finibus inmensis vix obeunda tenet.
innumeras urbes atque aurea tecta videbis,
quaeque suos dicas templa decere deos.
Ilion aspicies firmataque turribus altis
moenia, Phoebeae structa canore lyrae.
quid tibi de turba narrem numeroque virorum?

vix populum tellus sustinet illa suum.
occurrent denso tibi Troades agmine matres,
nec capient Phrygias atria nostra nurus.
o quotiens dices: 'quam pauper Achaïa nostra est!'
una domus quaevis urbis habebit opes.
nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:
in qua tu nata es, terra beata mihi est.
parca sed est Sparte, tu cultu divite digna:
ad talem formam non facit iste locus.
hanc faciem largis sine fine paratibus uti
deliciisque decet luxuriare novis.
cum videas cultus nostra de gente virorum,
qualem Dardanias credis habere nurus?
da modo te facilem nec dedignare maritum,
rure Therapnaeo nata puella, Phrygem.
Phryx erat et nostro genitus de sanguine, qui nunc
cum dis potando nectare miscet aquas
Phryx erat Aurorae coniunx: tamen abstulit illum,
extremum noctis quae dea finit iter.
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater Amorum
gaudet in Idaeis concubuisse iugis.
nec, puto, conlatis forma Menelaus et annis
iudice te nobis anteferendus erit.
non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
lumina, qui trepidos a dape vertat equos;
nec Priamo pater est soceri de caede cruentus,
et qui Myrtoas crimine signat aquas:
nec proavo Stygia nostro captantur in unda
poma, nec in mediis quaeritur umor aquis.
quid tamen hoc refert, si te tenet ortus ab illis?
cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
heu facinus! totis indignus noctibus ille
te tenet, amplexu perfruiturque tuo.
at mihi conspiceris posita vix denique mensa:
multaque, quae laedant, hoc quoque tempus habet.
hostibus eveniant convivia talia nostris,
experior posito qualia saepe mero.
paenitet hospitii, cum me spectante lacertos
imponit collo rusticus iste tuo.
rumpor et invideo — quidni † tamen omnia narrem? —
membra superiecta cum tua veste fovet.

oscula cum vero coram non dura daretis,
ante oculos posui pocula sumpta meos.
lumina demitto, cum te tenet artius ille,
crescit et invito lentus in ore cibus.
saepe dedi gemitus: et te, lasciva, notavi
in gemitu risum non tenuisse meo.
saepe mero volui flammam compescere: at illa
crevit, et ebrietas ignis in igne fuit.
multaque ne videam, versa cervice recumbo:
sed revocas oculos protinus ipsa meos.
quid faciam, dubito. dolor est meus illa videre,
sed dolor a facie maior abesse tua.
qua licet et possum, luctor celare furorem,
sed tamen apparet dissimulatus amor.
nec tibi verba damus, sentis mea vulnera, sentis,
atque utinam soli sint ea nota tibi!
a! quotiens lacrimis venientibus ora reflexi,
ne causam fletus quaereret ille mei.
a! quotiens aliquem narravi potus amorem,
ad vultus referens singula verba tuos.
indiciumque mei ficto sub nomine feci:
ille ego, si nescis, verus amator eram.
quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
non semel ebrietas est simulata mihi.
prodita sunt, memini, tunica tua pectora laxa,
atque oculis aditum nuda dedere meis,
pectora vel puris nivibus, vel lacte tuamque
complexo matrem candidiora Iove.
dum stupeo visis — nam pocula forte tenebam —
tortilis a digitis excidit ansa meis.
oscula si natae dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero laetus ab ore tuli.
et modo cantabam veteres resupinus amores,
et modo per nutum signa tegenda dabam.
et comitum primas, Clymenen Aethramque, tuarum
ausus sum blandis nuper adire sonis:
quae mihi non aliud, quam formidare, locutae,
orantis medias deseruere preces.
di facerent, pretium magni certaminis esses,
teque suo posset victor habere toro:
ut tulit Hippomenes Schoenëida praemia cursus,

venit ut in Phrygios Hippodamia sinus,
ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
dum petit amplexus, Deïanira, tuos.
nostra per has leges audacia fortiter isset,
teque mei scires esse laboris opus.
nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari,
amplectique tuos, si patiare, pedes.
o decus, o praesens geminorum gloria fratrum,
o Iove digna viro, ni Iove nata fores,
aut ego Sigeos repetam te coniuge portus,
aut hic Taenaria contegar exul humo!
non mea sunt summa leviter districta sagitta
pectora: descendit vulnus ad ossa meum.
hoc mihi — nam repeto — fore, ut a caeleste sagitta
figar, erat verax vaticinata soror.
parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
si habeas faciles in tua vota deos.
multa quidem subeunt: sed coram ut plura loquamur,
excipe me lecto nocte silente tuo.
an pudet et metuis Venerem temerare maritam
castaque legitimi fallere iura tori?
a! nimium simplex Helene. — ne rustica dicam, —
hanc faciem culpa posse carere putas?
aut faciem mutes, aut sis non dura necesse est:
lis est cum forma magna pudicitiae.
Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
haec tibi nempe patrem furta dedere Iovem.
vix fieri, si sunt vires in semine morum,
et Iovis et Ledae filia, casta potes.
casta tamen tum sis, cum te mea Troia tenebit,
et tua sim, quaeso, crimina solus ego.
nunc ea peccemus, quae corriget hora iugalis,
si modo promisit non mihi vana Venus.
sed tibi et hoc suadet rebus, non voce, maritus,
neve sui furtis hospitis obstet, abest.
non habuit tempus, quo Cresia regna videret,
aptius. o mira calliditate virum!
† Esset et 'Idaei mando tibi' dixit iturus
'curam pro nobis hospitis, uxor, agas.'
neclegis absentis, testor, mandata mariti:
cura tibi non est hospitis ulla tui.

huncine tu speras hominem sine pectore dotes
posse satis formae, Tyndari, nosse tuae?
falleris: ignorat. nec, si bona magna putaret,
quae tenet, externo crederet illa viro.
ut te nec mea vox nec te meus incitet ardor,
cogimur ipsius commoditate frui:
aut erimus stulti, sic ut superemus et ipsum,
si tam securum tempus abibit iners.
paene suis ad te manibus deducit amantem:
utere mandantis simplicitate viri.
sola iaces viduo tam longa nocte cubili:
in viduo iaceo solus et ipse toro.
te mihi meque tibi communia gaudia iungant:
candidior medio nox erit illa die.
tunc ego iurabo quaevis tibi numina meque
adstringam verbis in sacra iura tuis.
tunc ego, si non est fallax fiducia nostra,
efficiam praesens, ut mea regna petas.
si pudet et metuis, ne me videare secuta,
ipse reus sine te criminis huius ero.
nam sequar Aegidae factum fratrumque tuorum:
exemplo tangi non propriore potes.
te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi:
quartus in exemplis adnumerabor ego.
Troïa classis adest, armis instructa virisque!
iam facient celeres remus et aura vias.
ibis Dardanias ingens regina per urbes,
teque novam credet vulgus adesse deam.
quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammae,
caesaque sanguineam victima planget humum.
dona pater fratresque et cum genetrice sorores
Iliadesque omnes totaque Troia dabit.
ei mihi, pars a me vix dicitur ulla futuri:
plura feres, quam quae littera nostra refert.
nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
concitet et vires Graecia magna suas.
tot prius abductis ecqua est repetita per arma?
crede mihi, vanos res habet ista metus.
nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
et tuta a bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe nova vexit Pagaseus Iason,

laesa neque est Colcha Thessala terra manu.
te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus:
nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
terror in his ipso maior solet esse periclo:
quaque timere libet, pertimuisse pudet.
finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
et mihi sunt vires, et mea tela nocent.
nec minor est Asiae quam vestrae copia terrae:
illa viris dives, dives abundat equis.
nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
quam Paris, aut armis anteferendus erit.
paene puer caesis abducta armenta recepi
hostibus, et causam nominis inde tuli.
paene puer iuvenes vario certamine vici,
in quibus Ilioneus Deïphobusque fuit.
neve putes, non me nisi comminus esse timendum:
figitur in iusso nostra sagitta loco.
non potes haec illi primae dare facta iuventae,
instruere Atriden non potes arte mea!
omnia si dederis, numquid dabis Hectora fratrem?
unus is innumeri militis instar erit.
quid valeam, nescis, et te mea robora fallunt:
ignoras, cui sis nupta futura viro.
aut igitur nullo belli repetere tumultu,
aut cedent Marti Dorica castra meo.
nec tamen indigner pro tanta sumere ferrum
coniuge: certamen praemia magna movent.
tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
nomen ab aeterna posteritate feres:
spe modo non timida dis hinc egressa secundis
exige cum plena munera pacta fide.

XVII.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

Helena Paridi.

nunc oculos tua cum violarit epistula nostros,
non rescribendi gloria visa levis.
ausus es hospitii temeratis, advena, sacris
legitimam nuptae sollicitare fidem!
scilicet idcirco ventosa per aequora vectum
excepit portu Taenaris ora suo,
nec tibi, diversa quamvis e gente venires,
oppositas habuit regia nostra fores,
esset ut officii merces iniuria tanti?
qui sic intrabas, hospes an hostis eras?
nec dubito, quin haec, cum sit tam iusta, vocetur
rustica iudicio nostra querella tuo.
rustica sim sane, dum non oblita pudoris,
dumque tenor vitae sit sine labe meae.
si non est ficto tristis mihi vultus in ore,
nec sedeo duris torva superciliis,
fama tamen clara est, et adhuc sine crimine lusi,
et laudem de me nullus adulter habet.
quo magis admiror, quae sit fiducia coepti,
spemque tori dederit quae tibi causa mei.
an, quia vim nobis Neptunius attulit heros,
rapta semel videor bis quoque digna rapi?
crimen erat nostrum, si delinita fuissem:
cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
non tamen e facto fructum tulit ille petitum:
excepto redii passa timore nihil.
oscula luctanti tantummodo pauca protervus
abstulit, ulterius nil habet ille mei.
quae tua nequitia est, non his contenta fuisset:
di melius! similis non fuit ille tui.
reddidit intactam, minuitque modestia crimen,
et iuvenem facti paenituisse patet.
Thesea paenituit, Paris ut succederet illi,
ne quando nomen non sit in ore meum?
nec tamen irascor, — quis enim suscenset amanti? —
si modo, quem praefers, non simulatur amor.

hoc quoque enim dubito, non quod fiducia desit
aut mea sit facies non bene nota mihi:
sed quia credulitas damno solet esse puellis,
verbaque dicuntur vestra carere fide.
'at peccant aliae, matronaque rara pudica est.'
quis prohibet raris nomen inesse meum?
nam mea quod visa est tibi mater idonea, cuius
exemplo flecti me quoque posse putes,
matris in admisso falsa sub imagine lusae
error inest: pluma tectus adulter erat.
nil ego, si peccem, possum nescisse; nec ullus
error, qui facti crimen obumbret, erit.
illa bene erravit vitiumque auctore redemit:
felix in culpa quo Iove dicar ego?
et genus et proavos et regia nomina iactas:
clara satis domus haec nobilitate sua est.
Iuppiter ut soceri proavus taceatur et omne
Tantalidae Pelopis Tyndareique decus:
dat mihi Leda Iovem cygno decepta parentem
quae falsam gremio credula fovit avem.
i nunc et Phrygiae late primordia gentis
cumque suo Priamum Laumedonte refer.
quos ego suspicio; sed qui tibi gloria magna est
quintus, is a nostro nomine primus erit.
sceptra tuae quamvis rear esse potentia terrae,
non tamen haec illis esse minora puto.
si iam divitiis locus hic numeroque virorum
vincitur, at certe barbara terra tua est.
munera tanta quidem promittit epistula dives,
ut possint ipsas illa movere deas.
sed si iam vellem fines transire pudoris,
tu melior culpae causa futurus eras.
aut ego perpetuo famam sine labe tenebo
aut ego te potius quam tua dona sequar.
utque ea non sperno, sic acceptissima semper
munera sunt, auctor quae pretiosa facit.
plus multo est, quod amas, quod sum tibi causa laboris,
quod tam per longas spes tua venit aquas.
illa quoque, adposita quae nunc facis, improbe, mensa,
quamvis experiar dissimulare, noto:
cum modo me spectas oculis, lascive, protervis,

quos vix instantes lumina nostra ferunt,
et modo suspiras, modo pocula proxima nobis
sumis, quaque bibi, tu quoque parte bibis.
a! quotiens digitis, quotiens ego tecta notavi
signa supercilio paene loquente dari!
et saepe extimui, ne vir meus illa videret,
non satis occultis erubuique notis.
saepe vel exiguo vel nullo murmure dixi:
'nil pudet hunc.' nec vox haec mea falsa fuit.
orbe quoque in mensae legi sub nomine nostro,
quod deducta mero littera fecit 'amo.'
credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
ei mihi, iam didici sic ego posse loqui!
his ego blanditiis, si peccatura fuissem,
flecterer: his poterant pectora nostra capi.
est quoque, confiteor, facies tibi rara, potestque
velle sub amplexus ire puella tuos.
altera sed potius felix sine crimine fiat,
quam cadat externo noster amore pudor!
disce meo exemplo formosis posse carere:
est virtus placitis abstinuisse bonis.
quam multos credis iuvenes optare, quod optas,
qui sapiant? oculos an Paris unus habes?
non tu plus cernis, sed plus temerarius audes:
nec tibi plus cordis, sed magis oris adest.
tunc ego te vellem celeri venisse carina,
cum mea virginitas mille petita procis:
si te vidissem, primus de mille fuisses.
iudicio veniam vir dabit ipse meo.
ad possessa venis praeceptaque gaudia serus.
spes tua lenta fuit. quod petis, alter habet.
ut tamen optarem fieri tua Troica coniunx,
invitam sic me nec Menelaus habet.
desine molle, precor, verbis convellere pectus,
neve mihi, quam te dicis amare, noce:
sed sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri,
nec spolium nostri turpe pudoris habe.
at Venus hoc pacta est, et in altae vallibus Idae
tres tibi se nudas exhibuere deae:
unaque cum regnum, belli daret altera laudem,
'Tyndaridis coniunx' tertia dixit 'eris'?

credere vix equidem caelestia corpora possum
arbitrio formam subposuisse tuo.
utque sit hoc verum, certe pars altera ficta est,
iudicii pretium qua data dicor ego.
non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
maxima teste dea dona fuisse putem.
contenta est oculis hominum mea forma probari:
laudatrix Venus est invidiosa mihi.
sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis;
nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
nec tu suscense, nimium mihi creditus aegre:
tarda solet magnis rebus inesse fides.
prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
proxima, me visam praemia summa tibi,
nec te Palladios, nec te Iunonis honores
auditis Helenae praeposuisse bonis.
ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum?
ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
ferrea, crede mihi, non sum. sed amare repugno
illum, quem fieri vix puto posse meum.
quid bibulum curvo proscindere litus aratro
spemque sequi coner, quam locus ipse negat?
sum rudis ad Veneris furtum, nullaque fidelem —
di mihi sunt testes — lusimus arte virum.
nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
fungitur officio littera nostra novo.
felices, quibus usus adest! ego nescia rerum
difficilem culpae suspicor esse viam.
ipse malo metus est. iam nunc confundor, et omnes
in nostris oculos vultibus esse reor.
nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi,
et quasdam voces rettulit Aethra mihi.
at tu dissimula, nisi si desistere mavis.
sed cur desistas? dissimulare potes.
lude, sed occulte. maior, non maxima, nobis
est data libertas, quod Menelaus abest.
ille quidem procul est, ita re cogente, profectus:
magna fuit subitae iustaque causa viae.
aut mihi sic visum est. ego, cum dubitaret an iret,
'quam primum' dixi 'fac rediturus eas.'
omine laetatus dedit oscula 'res'que 'domusque

et tibi sit curae Troïcus hospes' ait.
vix tenui risum; quem dum compescere luctor,
nil illi potui dicere praeter 'erit.'
vela quidem Creten ventis dedit ille secundis:
sed tu non adeo cuncta licere puta!
sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
an nescis longas regibus esse manus?
fama quoque est oneri. nam quo constantius ore
laudamur vestro, iustius ille timet.
quae iuvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est,
et melius famae verba dedisse fuit.
nec quod abest, hic me tecum mirare relictam:
moribus et vitae credidit ille meae.
de facie metuit, vitae confidit; et illum
securum probitas, forma timere facit.
tempora ne pereant ultro data, praecipis, utque
simplicis utamur commoditate viri.
et libet et timeo: nec adhuc exacta voluntas
est satis: in dubio pectora nostra labant.
et vir abest nobis, et tu sine coniuge dormis:
inque vicem tua me, te mea forma capit:
et longae noctes: et iam sermone coimus:
et tu — me miseram! blandus, et una domus:
et peream, si non invitant omnia culpam.
nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
quod male persuades, utinam bene cogere posses!
vi mea rusticitas excutienda fuit.
utilis interdum est ipsis iniuria passis:
sic certe felix esse coacta forem.
dum novus est, potius coepto pugnemus amori!
flamma recens parva sparsa resedit aqua.
certus in hospitibus non est amor: errat ut ipsi,
cumque nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoïa virgo est,
in non exhibitis utraque lusa toris:
tu quoque dilectam multos, infide, per annos
diceris Oenonen destituisse tuam:
nec tamen ipse negas. et nobis omnia de te
quaerere, si nescis, maxima cura fuit.
adde quod, ut cupias constans in amore manere,
non potes: expediunt iam tua vela Phryges.

dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
qui ferat in patriam iam tibi ventus erit.
cursibus in mediis nouitatis plena relinques
gaudia: cum ventis noster abibit amor.
an sequar, ut suades, laudataque Pergama visam,
pronurus et magni Laumedontis ero?
non ita contemno volucris praeconia famae,
ut probris terras impleat illa meis.
quid de me poterit Sparte, quid Achaïa tota,
quid gentes aliae, quid tua Troia loqui?
quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor,
totque tui fratres Dardanidesque nurus?
tu quoque, qui poteris fore me sperare fidelem,
et non exemplis anxius esse tuis?
quicumque Iliacos intraverit advena portus,
is tibi solliciti causa timoris erit.
ipse mihi quotiens iratus 'adultera' dices,
oblitus nostro crimen inesse tuum?
delicti fies idem reprehensor et auctor.
terra, precor, vultus obruat ante meos!
at fruar Iliacis opibus cultuque beato
donaque promissis uberiora feram?
purpura nempe mihi pretiosaque texta dabuntur,
congestoque auri pondere dives ero?
da veniam fassae: non sunt tua munera tanti;
nescio quo tellus me tenet ipsa modo.
quis mihi, si laedar, Phrygiis succurret in oris?
unde petam fratres, unde parentis opem?
omnia Medeae fallax promisit Iason:
pulsa est Aesonia num minus illa domo?
non erat Aeetes, ad quem despecta rediret,
non Idyia parens Chalciopeque soror!
tale nihil timeo: sed nec Medea timebat.
fallitur augurio spes bona saepe suo.
omnibus invenies, quae nunc iactantur in alto,
navibus a portu lene fuisse fretum.
fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
ante diem partus est tua visa parens:
et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum praemonuisse ferunt.
utque favet Cytherea tibi, quia vicit habetque

parta per arbitrium bina tropaea tuum,
sic illas vereor, quae, si tua gloria vera est,
iudice te causam non tenuere duae.
nec dubito, quin, te si prosequar, arma parentur.
ibit per gladios, ei mihi! noster amor.
an fera Centauris indicere bella coegit
Atracis Haemonios Hippodamia viros.
tu fore tam iusta lentum Menelaon in ira
et geminos fratres Tyndareumque putas?
quod bene te iactes et fortia facta loquaris,
a verbis facies dissidet ista suis.
apta magis Veneri, quam sunt tua corpora Marti.
bella gerant fortes: tu, Pari, semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto:
militia est operis altera digna tuis.
his ego, si saperem pauloque audacior essem,
uterer — utetur, siqua puella sapit —
† aut ego deposito sapiam fortasse pudore
et dabo cunctatas tempore victa manus.
quod petis, ut furtim praesentes ista loquamur,
scimus quid captes conloquiumque voces.
sed nimium properas, et adhuc tua messis in herba est.
haec mora sit voto forsan amica tuo.
hactenus. arcanum furtivae conscia mentis
littera iam lasso pollice sistat opus.
cetera per socias Clymenen Aethramque loquamur,
quae mihi sunt comites consiliumque duae.

XVIII.

Leander Heroni.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
si cadat unda maris, Sesta puella, tibi.
si mihi di faciles et sunt in amore secundi,
invitis oculis haec mea verba leges.
sed non sunt faciles. nam cur mea vota morantur,
currere me nota nec patiuntur aqua?
ipsa vides caelum pice nigrius et freta ventis
turbida perque cavas vix adeunda rates.
unus, et hic audax, a quo tibi littera nostra
redditur, e portu navita movit iter.

ascensurus eram, nisi quod cum vincula prorae
solveret, in speculis omnis Abydos erat.
non poteram celare meos, velut ante, parentes,
quemque tegi volumus, non latuisset amor.
protinus haec scribens 'felix, i, littera' dixi:
'iam tibi formosam porriget illa manum.
forsitan admotis etiam tangere labellis.
rumpere dum niveo vincula dente volet.'
talibus exiguo dictis mihi murmure verbis.
caetera cum charta dextra locuta mea est.
at quanto mallem, quam scriberet, illa nataret
meque per adsuetas sedula ferret aquas!
[aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
est tamen et sensus apta ministra mei.]
septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
his ego si vidi mulcentem pectora somnum
noctibus, insani sit mora longa freti.
rupe sedens aliqua specto tua litora tristis,
et quo non possum corpore, mente feror.
lumina quin etiam summa vigilantia turre
aut videt aut acies nostra videre putat.
ter mihi deposita est in sicca vestis harena,
ter grave temptavi carpere nudus iter:
obstitit inceptis tumidum iuvenalibus aequor,
mersit et inversis ora natantis aquis.
at tu, de rapidis inmansuetissime ventis,
quid mecum certa proelia mente geris?
in me, si nescis, Borea, non aequora saevis.
quid faceres, esset ni tibi notus amor?
tam gelidus quod sis, num te tamen, improbe, quondam
ignibus Actaeis incaluisse negas?
gaudia rapturo siquis tibi claudere vellet
aërios aditus, quo paterere modo?
parce, precor, facilemque move moderatius auram:
imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse,
quasque quatit, nulla parte coercet aquas.
nunc daret audaces utinam mihi Daedalus alas!
Icarium quamvis hic prope litus abest,
quidquid erit, patiar, liceat modo corpus in auras

tollere, quod dubia saepe pependit aqua.
interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
mente agito furti tempora prima mei.
nox erat incipiens, — namque est meminisse voluptas —
cum foribus patriis egrediebar amans.
nec mora, deposito pariter cum veste timore
iactabam liquido brachia lenta mari.
luna fere tremulum praebebat lumen eunti,
ut comes in nostras officiosa vias.
hanc ego suspiciens 'faveas, dea candida,' dixi
'et subeant animo Latmia saxa tuo.
non sinit Endymion te pectoris esse severi:
flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
tu, dea, mortalem caelo delapsa petebas:
vera loqui liceat — quam sequor, ipsa dea est;
neu referam mores caelesti pectore dignos,
forma nisi in veras non cadit illa deas.
a Veneris facie non est prior ulla tuaque;
neve meis credas vocibus, ipsa vide.
quantum, cum fulges radiis argentea puris,
concedunt flammis sidera cuncta tuis.
tanto formosis formosior omnibus illa est:
si dubitas, caecum, Cynthia, lumen habes.'
haec ego vel certe non his diversa locutus
per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
unda repercussae radiabat imagine lunae,
et nitor in tacita nocte diurnus erat:
nullaque vox usquam, nullum veniebat ad aures
praeter dimotae corpore murmur aquae.
alcyones solae, memores Ceycis amati,
nescio quid visae sunt mihi dulce queri.
iamque fatigatis umero sub utroque lacertis
fortiter in summas erigor altus aquas.
ut procul aspexi lumen, 'meus ignis in illo est:
illa meum' dixi 'litora lumen habent.'
et subito lassis vires rediere lacertis,
visaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
frigora ne possim gelidi sentire profundi,
qui calet in cupido pectore, praestat amor.
quo magis accedo, propioraque litora fiunt,
quoque minus restat, plus libet ire mihi.

cum vero possum cerni quoque. protinus addis
spectatrix animos. ut valeamque facis.
nunc etiam nando dominae placuisse laboro
atque oculis iacto brachia nostra tuis.
te tua vix prohibet nutrix descendere in altum.
hoc quoque enim vidi. nec mihi verba dabas.
nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
ne fieret prima pes tuus udus aqua.
excipis amplexu feliciaque oscula iungis.
oscula, di magni! trans mare digna peti:
eque tuis demptos umeris mihi tradis amictus
et madidam siccas aequoris imbre comam.
caetera nox et nos et turris conscia novit.
quodque mihi lumen per vada monstrat iter.
non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quam maris alga potest.
quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
iamque fugatura Tithoni coniuge noctem
praevius Aurorae Lucifer ortus erat:
oscula congerimus properata sine ordine raptim
et querimur parvas noctibus esse moras.
atque ita cunctatus monitu nutricis amaro
frigida deserta litora turre peto.
digredimur flentes, repetoque ego virginis aequor,
respiciens dominam, dum licet, usque meam.
siqua fides vero est: veniens huc esse natator,
cum redeo, videor naufragus esse mihi.
† hoc quoque si credis: ad te via prona videtur,
a te cum redeo, clivus inertis aquae.
invitus repeto patriam. quis credere possit?
invitus certe nunc moror urbe mea.
ei mihi, cur animis iuncti secernimur undis,
unaque mens, tellus non habet una duos?
vel tua me Sestus, vel te mea sumat Abydos:
tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.
cur ego confundor, quotiens confunditur aequor?
cur mihi causa levis, ventus, obesse potest?
iam nostros curvi norunt delphines amores,
ignotum nec me piscibus esse reor.
iam patet attritus solitarum limes aquarum,

non aliter, multa quam via pressa rota.
quod mihi non esset nisi sic iter, ante querebar:
at nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
fluctibus immodicis Athamantidos aequora canent,
vixque manet portu tuta carina suo.
hoc mare, cum primum de virgine nomina mersa,
quae tenet, est nanctum, tale fuisse puto.
et satis amissa locus hic infamis ab Helle est,
utque mihi parcat, nomine crimen habet.
invideo Phrixo, quem per freta tristia tutum
aurea lanigero vellere vexit ovis.
nec tamen officium pecoris navisve requiro,
dummodo, quas findam corpore, dentur aquae.
arte egeo nulla: fiat modo copia nandi,
idem navigium, navita, vector ero.
nec sequor aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton:
publica non curat sidera noster amor.
Andromedan alius spectet claramque Coronam,
quaeque micat gelido Parrhasis Ursa polo.
at mihi quod Perseus et cum Iove Liber amarunt,
indicium dubiae non placet esse viae.
est aliud lumen, multo mihi certius istis,
non errat tenebris quo duce noster amor.
hoc ego dum spectem, Colchos et in ultima Ponti,
quaque viam fecit Thessala pinus, eam
et iuvenem possim superare Palaemona nando,
miraque quem subito reddidit herba deum.
saepe per adsiduos languent mea brachia motus
vixque per inmensas fessa trahuntur aquas.
his ego cum dixi 'pretium non vile laboris
iam dominae vobis colla tenenda dabo,'
protinus illa valent atque ad sua praemia tendunt,
ut celer Eleo carcere missus equus.
ipse meos igitur servo, quibus uror, amores
teque, magis caelo digna puella, sequor.
digna quidem caelo. sed adhuc tellure morare,
aut dic, ad superos et mihi qua sit iter.
hic es, et exigue misero contingis amanti:
cumque mea fiunt turbida mente freta.
quid mihi, quod lato non separor aequore prodest?
num minus haec nobis tam brevis obstat aqua?

an malim, dubito, toto procul orbe remotus
cum domina longe spem quoque habere meam.
quo propius nunc es, flamma propiore calesco,
et res non semper, spes mihi semper adest.
paene manu, quod amo — tanta est vicinia — tango:
saepe sed heu! lacrimas hoc mihi 'paene' movet.
velle quid est aliud fugientia prendere poma,
spemque suo refugi fluminis ore sequi?
ergo ego te numquam, nisi cum volet unda, tenebo,
et me felicem nulla videbit hiemps,
cumque minus firmum nil sit, quam ventus et unda,
in ventis et aqua spes mea semper erit?
aestus adhuc tamen est. quid, cum mihi laeserit aequor
Plias et Arctophylax Oleniumque pecus?
aut ego non novi, quam sim temerarius, aut me
in freta non cautus tum quoque mittet Amor.
neve putes id me, quod abest, promittere tempus:
pignora polliciti non tibi tarda dabo.
sit tumidum paucis etiam nunc noctibus aequor:
ire per invitas experiemur aquas.
aut mihi continget felix audacia salvo,
aut mors solliciti finis amoris erit.
optabo tamen, ut partis expellar in illas
et teneant portus naufraga membra tuos.
flebis enim tactuque meum dignabere corpus
et 'mortis' dices 'huic ego causa fui.'
scilicet interitus offenderis omine nostri.
litteraque invisa est hac mea parte tibi?
desino: parce queri. sed ut et mare finiat iram,
accedant, quaeso, fac tua vota meis.
pace brevi nobis opus est, dum transferor isto:
cum tua contingero litora, perstet hiemps.
istic est aptum nostrae navale carinae,
et melius nulla stat mea puppis aqua.
illic me claudat boreas, ubi dulce morari est:
tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero
nec faciam surdis convicia fluctibus ulla
triste nataturo nec querar esse fretum.
me pariter venti teneant tenerique lacerti,
per causas istic inpediarque duas.
cum patietur hiemps, remis ego corporis utar:

lumen in aspectu tu modo semper habe.
interea pro me pernoctet epistula tecum,
quam precor ut minima prosequar ipse mora.

XIX.

Hero Leandro.

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem
ut possim missam rebus habere, veni!
longa mora est nobis omnis, quae gaudia differt.
da veniam fassae: non patienter amo.
urimur igne pari; sed sum tibi viribus inpar:
fortius ingenium suspicor esse viris.
ut corpus, teneris ita mens infirma puellis:
deficiam, parvi temporis adde moram.
vos modo venando modo rus geniale colendo
ponitis in varia tempora longa mora.
aut fora vos retinent aut unctae dona palaestrae,
flectitis aut freno colla sequacis equi;
nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis amo,
diluitur posito serior hora mero.
his mihi summotae, vel si minus acriter urar,
quod faciam, superest praeter amare nihil.
quod superest, facio, teque. o mea sola voluptas,
plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo.
aut ego cum cara de te nutrice susurro,
quaeque tuum, miror, causa moretur iter:
aut mare prospiciens odioso concita vento
corripio verbis aequora paene tuis:
aut, ubi saevitiae paulum gravis unda remisit,
posse quidem, sed te nolle venire queror,
dumque queror, lacrimae per amantia lumina manant,
pollice quas tremulo conscia siccat anus.
saepe tui, specto, si sint in litore passus,
impositas tamquam servet harena notas:
utque rogem de te et scribam tibi, siquis Abydo
venerit aut, quaero, siquis Abydon eat.
quid referam, quotiens dem vestibus oscula, quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
sic ubi lux acta est et noctis amicior hora
exhibuit pulso sidera clara die,

protinus in summo vigilantia lumina tecto
ponimus, adsuetae signa notamque viae,
tortaque versato ducentes stamina fuso
feminea tardas fallimus arte moras.
quid loquar interea tam longo tempore, quaeris?
nil nisi Leandri nomen in ore meo est.
'iamne putas exisse domo mea gaudia, nutrix,
an vigilant omnes et timet ille suos?
iamne suas umeris illum deponere vestes,
Pallade iam pingui tinguere membra putas?'
adnuit illa fere, non nostra quod oscula curet,
sed movet obrepens somnus anile caput.
postque morae minimum 'iam certe navigat,' inquam
'lentaque dimotis brachia iactat aquis.'
paucaque cum tacta perfeci stamina terra,
an medio possis, quaerimus, esse freto.
et modo prospicimus, timida modo voce precamur,
ut tibi det faciles utilis aura vias.
auribus incertas voces captamus et omnem
adventus strepitum credimus esse tui.
sic ubi deceptae pars est mihi maxima noctis
acta, subit furtim lumina fessa sopor.
forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis
et, quamquam non vis ipse venire, venis.
nam modo te videor prope iam spectare natantem,
brachia nunc umeris umida ferre meis:
nunc dare, quae soleo, madidis velamina membris,
pectora nunc iuncto nostra fovere sinu.
multaque praeterea lingua reticenda modesta,
quae fecisse iuvat, facta referre pudet.
me miseram! brevis est haec et non vera voluptas;
nam tu cum somno semper abire soles.
firmius o cupidi tandem coeamus amantes,
nec careant vera gaudia nostra fide.
cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
cur totiens a me, lente natator, abes?
est mare, confiteor, nondum tractabile nanti:
nocte sed hesterna lenior aura fuit.
cur ea praeterita est? cur non ventura timebas?
tam bona cur periit nec tibi rapta via est?
protinus ut similis detur tibi copia cursus,

hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
'at cito mutata est iactati forma profundi.'
tempore, cum properas, saepe minore venis!
hic puto deprensus nil quod quererēris haberes,
meque tibi amplexo nulla noceret hiemps.
certe ego tum ventos audirem laeta sonantis
et numquam placidas esse precarer aquas.
quid tamen evenit, cur sis metuentior undae
contemptumque prius nunc vereare fretum?
nam memini cum te saevum veniente minaxque
non minus, aut multo non minus, aequor erat:
cum tibi clamabam 'sic tu temerarius esto,
ne miserae virtus sit tua flenda mihi.'
unde novus timor hic, quoque illa audacia fugit?
magnus ubi est spretis ille natator aquis?
sis tamen hoc potius, quam quod prius esse solebas,
et facias placidum per mare tutus iter:
dummodo sis idem; dum sic, ut scribis, amemur,
flammaque non fiat frigidus illa cinis.
non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
quam similis vento ne tuus erret amor;
ne non sim tanti, superentque pericula causam,
et videar merces esse labore minor.
interdum metuo, patria ne laedar, et inpar
dicar Abydeno Thressa puella toro.
ferre tamen possum patientius omnia, quam si
otia nescio qua paelice captus agis,
in tua si veniunt alieni colla lacerti,
fitque novus nostri finis amoris amor.
a! potius peream, quam crimine vulnerer isto:
fataque sint culpa nostra priora tua.
nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
haec loquor, aut fama sollicitata nova:
omnia sed vereor, quis enim securus amavit?
cogit et absentes plura timere locus.
felices illas, sua quas praesentia nosse
crimina vera iubet, falsa timere vetat.
nos tam vana movet quam facta iniuria fallit,
incitat et morsus error uterque pares.
o utinam venias! aut ut ventusve paterve,
causaque sit certe femina nulla morae!

quodsi quam sciero, moriar — mihi crede — dolendo.
iamdudum pecca, si mea fata petis.
sed neque peccabis, frustraque ego terreor istis:
quoque minus venias, invida pugnat hiemps.
me miseram, quanto planguntur litora fluctu,
et latet obscura condita nube dies!
forsitan ad pontum mater pia venerit Helles,
mersaque roratis nata fleatur aquis:
an mare ab inviso privignae nomine dictum
vexat in aequoream versa noverca deam?
non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis:
hac Helle periit, hac ego laedor aqua.
at tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
nullus erat ventis impediendus amor:
si neque Amymone nec laudatissima forma
criminis est Tyro fabula vana tui,
lucidaque Alcyone † ceaceque et aueone nata
et nondum nexis angue Medusa comis
flavaque Laudice caeloque recepta Celaeno,
et quarum memini nomina lecta mihi.
has certe pluresque canunt, Neptune, poetae
molle latus lateri composuisse tuo.
cur igitur, totiens vires expertus amoris,
adsuetum nobis turbine claudis iter?
parce, ferox, latoque mari tua proelia misce:
seducit terras haec brevis unda duas.
et decet aut magnas magnum iactare carinas
aut etiam totis classibus esse trucem.
turpe deo pelagi iuvenem terrere natantem,
gloriaque est stagno quolibet ista minor.
nobilis ille quidem est et clarus origine, sed non
a tibi suspecto ducit Ulixe genus.
da veniam, servaque duos. natat ille: sed isdem
corpus Leandri, spes mea pendet aquis.
sternuit et lumen — posito nam scribimus illo —
sternuit et nobis prospera signa dedit.
ecce merum nutrix faustos instillat in ignes,
'cras' que 'erimus plures' inquit et ipsa bibit.
effice nos plures, evicta per aequora lapsus,
o penitus toto corde recepte mihi!
in tua castra redi, socii desertor amoris.

ponuntur medio cur mea membra toro?
quod timeas, non est. auso Venus ipsa favebit
sternet et aequoreas aequore nata vias.
ire libet medias ipsi mihi saepe per undas:
sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
nam cur hac vectis Phrixo Phrixique sorore
sola dedit vastis femina nomen aquis?
forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
aut gemini nequeas ferre laboris onus?
at nos diversi medium coeamus in aequor
obviaque in summis oscula demus aquis
atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes:
exiguum, sed plus quam nihil illud erit.
vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
vel timidus famae cedere vellet amor!
nunc male res iunctae, calor et reverentia, pugnant:
quid sequar, in dubio est: haec decet, ille iuvat.
ut semel intravit Colchos Pagaseus Iason,
impositam celeri Phasida puppe tulit.
ut semel Idaeus Lacedaemona venit adulter,
cum praeda rediit protinus ille sua.
tu quam saepe petis quod amas, tam saepe relinquis,
et quotiens grave fit puppibus ire, natas.
sic tamen, o iuvenis, tumidarum victor aquarum,
sic facito spernas, ut vereare, fretum.
arte laboratae merguntur ab aequore naves:
tu tua plus remis brachia posse putas?
quod cupis, hoc nautae metuunt, Leandre, natare:
exitus hic fractis puppibus esse solet.
me miseram! cupio non persuadere, quod hortor,
sisque, precor, monitis fortior ipse meis:
dummodo pervenias excussaque saepe per undas
inicias umeris brachia lassa meis.
sed mihi, caeruleas quotiens obvertor ad undas,
nescio quid pavidum frigore pectus habet.
nec minus hesternae confundor imagine noctis,
quamvis est sacris illa piata meis.
namque sub aurora, iam dormitante lucerna,
somnia quo cerni tempore vera solent,
stamina de digitis cecidere sopore remissis,
collaque pulvino nostra ferenda dedi.

hic ego ventosas nantem delphina per undas
cernere non dubia sum mihi visa fide:
quem postquam bibulis inlisit fluctus harenis.
unda simul miserum vitaque deseruit.
quidquid id est, timeo. nec tu mea somnia ride,
nec nisi tranquillo brachia crede mari.
si tibi non parcis, dilectae parce puellae,
quae numquam nisi te sospite sospes ero.
spes tamen est fractis vicinae pacis in undis:
tum placidas tuto pectore finde vias.
interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
leniat invisas littera missa moras.

XX.

Acontius Cydippae.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

pone metum! nihil hic iterum iurabis amanti:
promissam satis est te semel esse mihi.
perlege! discedat sic corpore languor ab isto.
† qui meus est ulla parte dolore dolor.
quid pudor ora subit? nam, sicut in aede Dianae,
suspicor ingenuas erubuisse genas.
coniugium pactamque fidem, non crimina posco.
debitus ut coniunx, non ut adulter amo.
verba licet repetas, quae demptus ab arbore fetus
pertulit ad castas me iaciente manus.
invenies illic id te spondere, quod opto
te potius, virgo, quam meminisse deam.
nunc quoque idem timeo. sed idem tamen acrius illud
adsumpsit vires, auctaque flamma mora est.
quique fuit numquam parvus, nunc tempore longo
et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
spem mihi tu dederas. meus hic tibi credidit ardor:
non potes hoc factum teste negare dea.
adfuit et praesens, ut erat, tua verba notavit
et visa est mota dicta tulisse coma.
deceptam dicas nostra te fraude licebit,
dum fraudis nostrae causa feratur amor.
fraus mea quid petiit, nisi uti tibi iungerer uni?

id me, quod quereris, conciliare potest.
non ego natura, nec sum tam callidus usu:
sollertem tu me, crede, puella, facis.
te mihi compositis, siquid tamen egimus, arte
adstrinxit verbis ingeniosus Amor.
dictatis ab eo feci sponsalia verbis
consultoque fui iuris Amore vafer.
sit fraus huic facto nomen, dicarque dolosus:
si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.
en iterum scribo mittoque rogantia verba.
altera fraus haec est, quodque queraris, habes.
si noceo, quod amo, fateor: sine fine nocebo
teque, peti caveas tu licet, usque petam.
per gladios alii placitas rapuere puellas:
scripta mihi caute littera crimen erit?
di faciant, possim plures inponere nodos,
ut tua sit nulla libera parte fides.
mille doli restant: clivo sudamus in imo:
ardor inexpertum nil sinet esse meus.
sit dubium, possisne capi: captabere certe.
exitus in dis est: sed capiere tamen.
ut partem effugias, non omnia retia falles.
quae tibi, quam credis, plura tetendit amor.
si non proficient artes, veniemus ad arma,
inque tui cupidos rapta ferere sinus.
non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum
nec quemquam, qui vir, posset ut esse, fuit.
nos quoque — sed taceo. mors huius poena rapinae
ut sit, erit, quam te non habuisse, minor.
aut esses formosa minus: peterere modeste:
audaces facie cogimur esse tua.
tu facis hoc oculique tui, quibus ignea cedunt
sidera, qui flammae causa fuere meae:
hoc faciunt flavi crines et eburnea cervix,
quaeque, precor, veniant in mea colla manus,
et decor et motus sine rusticitate pudentes,
et, Thetidis qualis vix rear esse, pedes.
cetera si possem laudare, beatior essem:
nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
si pignus volui vocis habere tuae.

denique, dum captam tu te cogare fateri,
insidiis esto capta puella meis.
invidiam patiar: passo sua praemia dentur.
cur suus a tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
utraque victorem nempe secuta virum.
quamlibet accuses et sis irata licebit,
irata liceat dum mihi posse frui.
idem, qui facimus, factam tenuabimus iram;
copia placandi sit modo parva tui.
ante tuos liceat flentes consistere vultus,
et liceat lacrimis addere verba suis,
utque solent famuli, cum verbera saeva verentur,
tendere summissas ad tua crura manus.
ignoras tua iura. voca, cur arguor absens?
iamdudum dominae more venire iube!
ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
oraque sint digitis livida nostra tuis:
omnia perpetiar; tantum fortasse timebo,
corpore laedatur ne manus ista meo.
sed neque compedibus nec me conpesce catenis:
servabor firmo vinctus amore tui.
cum bene se, quantumque volet, satiaverit ira,
ipsa tibi dices: 'quam patienter amat!'
ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre:
'tam bene qui servit, serviat iste mihi.'
nunc reus infelix absens agor, et mea, cum sit
optima, non ullo causa tuente perit.
hoc quoque, quod tu vis, sit scriptum iniuria nostrum:
quod de me solo nempe queraris, habes.
non meruit falli mecum quoque Delia: si non
vis mihi promissum reddere, redde deae.
adfuit et vidit, cum tu decepta rubebas,
et vocem memori condidit aure tuam.
omina re careant! nihil est violentius illa,
cum sua, quod nolim, numina laesa videt.
testis erit Calydonis aper sic saevus, ut illo
sit magis in natum saeva reperta parens.
testis et Actaeon, quondam fera creditus illis,
ipse dedit leto cum quibus ante feras:
quaeque superba parens saxo per corpus oborto

nunc quoque Mygdonia flebilis astat humo.
ei mihi! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
ne videar causa falsa monere mea:
dicendum tamen est. hoc est, mihi crede, quod aegra
ipso nubendi tempore saepe iaces:
consulit ipsa tibi, neu sis periura, laborat,
et salvam salva te cupit esse fide.
inde fit, ut, quotiens existere perfida temptas,
peccatum totiens corrigat illa tuum.
parce movere feros animosae virginis arcus:
mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
servetur facies ista fruenda mihi.
serventur vultus ad nostra incendia nati.
quique subest niveo lenis in ore rubor.
hostibus, et siquis, ne fias nostra, repugnat,
sic sit, ut invalida te solet esse mihi.
torqueor ex aequo vel te nubente vel aegra,
dicere nec possum, quid minus ipse velim.
maceror interdum, quod sim tibi causa dolendi,
teque mea laedi calliditate puto.
in caput o! nostrum dominae periuria, quaeso,
eveniant: poena tuta sit illa mea.
ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
anxius huc illuc dissimulanter eo:
subsequor ancillam furtim famulumque. requirens,
profuerint somni quid tibi quidve cibi.
me miserum, quod non medicorum iussa ministro
effingoque manus insideoque toro!
et rursus miserum, quod me procul inde remoto
quem minime vellem, forsitan alter adest!
ille manus istas effingit et adsidet aegrae,
invisus superis cum superisque mihi.
dumque suo temptat salientem pollice venam,
candida per causam brachia saepe tenet
contrectatque sinus et forsitan oscula iungit:
officio merces plenior ista suo est.
quis tibi permisit nostras praecerpere messes?
ad spes alterius quis tibi fecit iter?
iste sinus meus est, mea turpiter oscula sumis:
a mihi promisso corpore tolle manus!

improbe, tolle manus! quam tangis, nostra futura est,
postmodo si facies istud, adulter eris.
elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
si nescis: dominum res habet ista suum.
nec mihi credideris: recitetur formula pacti:
neu falsam dicas esse, fac ipsa legat.
alterius thalamo — tibi nos, tibi dicimus — exi!
quid facis hic? exi! non vacat iste torus.
nam quod habes et tu gemini verba altera pacti,
non erit idcirco par tua causa meae.
haec mihi se pepigit, pater hanc tibi, primus ab illa:
sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
promisit pater hanc: haec et iuravit amanti:
ille homines, haec est testificata deam.
ille timet mendax, haec et periura vocari:
num dubitas, hic sit maior an ille metus?
denique, ut amborum conferre pericula possis,
respice ad eventus: haec cubat, ille valet.
nos quoque dissimili certamina mente subimus,
nec spes par nobis nec timor aequus adest.
tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est,
idque ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
si tibi iustitiae, si recti cura fuisset,
cedere debueras ignibus ipse meis.
nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
ad te, Cydippe, littera nostra redit.
hic facit, ut iaceas et sis suspecta Dianae:
hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
hoc faciente subis tam saeva pericula vitae:
atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
quem si reppuleris nec, quem dea damnat, amaris,
et tu continuo, terque ego salvus ero.
siste metum, virgo: stabili potiere salute,
fac modo polliciti conscia templa colas.
non bove mactato caelestia numina gaudent,
sed, quae praestanda est et sine teste, fide.
ut valeant, aliae ferrum patiuntur et ignes:
fert aliis tristem sucus amarus opem.
nil opus est istis: tantum periuria vita
teque simul serva meque datamque fidem.
praeteritae veniam dabit ignorantia culpae:

exciderant animo foedera lecta tuo.
admonita es modo voce mea, modo casibus istis,
quos, quotiens temptas fallere, ferre soles.
his quoque vitatis in partu nempe rogabis,
ut tibi luciferas adferat illa manus?
audiet haec, repetens quae sint audita, requiret,
iste tibi de quo coniuge partus eat.
promittes votum: scit te promittere falso.
iurabis: scit te fallere posse deos.
non agitur de me, cura meliore laboro,
anxia sunt vita pectora nostra tua.
cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,
ignaros culpae quos facis esse tuae?
et cur ignorent? matri licet omnia narres;
nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
sacra pharetratae dum facit ipsa deae.
ut te conspecta subito, si forte notasti,
restiterim fixis in tua membra genis,
et te dum nimium miror, — nota certa furoris —
deciderint umeris pallia lapsa meis:
postmodo nescio qua venisse volubile malum,
verba ferens doctis insidiosa notis:
quod quia sit lectum sancta praesente Diana,
esse tuam vinctam numine teste fidem.
ne tamen ignoret, scripti sententia quae sit,
lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
'nube, precor,' dicet 'cui te bona numina iungunt:
quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianae.'
talis erit mater, si modo mater erit.
sed tamen et quaerat, quis sim qualisque, videto:
inveniet vobis consuluisse deam.
insula Carthaeis quondam celeberrima nymphis
cingitur Aegaeo, nomine Cea, mari:
illa mihi patria est, nec, si generosa probatis
nomina, despectis arguor ortus avis.
sunt et opes nobis, sunt et sine crimine mores:
amplius utque nihil, me tibi iungit amor.
appeteres talem vel non iurata maritum,
iuratae vel non talis habendus erat.

haec tibi me in somnis iaculatrix scribere Phoebe,
haec tibi me vigilem scribere iussit Amor:
e quibus alterius mihi iam nocuere sagittae,
alterius noceant ne tibi tela, cave.
iuncta salus nostra est, miserere meique tuique.
quid dubitas unam ferre duobus opem?
quod si contigerit, cum iam data signa sonabunt
tinctaque votivo sanguine Delos erit,
aurea ponetur mali felicis imago.
causaque versiculis scripta duobus erit:
'effigie pomi testatur Acontius huius,
quae fuerint in eo scripta, fuisse rata.'
longior infirmum ne lasset epistula corpus,
clausaque consueto sit tibi fine: vale!

XXI.

— — — — — — — — — — — — *Cydippe Acontio.*
— — — — — — — — — — — —

pertimui scriptumque tuum sine murmure legi,
iuraret ne quos inscia lingua deos
et puto, captasses iterum, nisi, ut ipse fateris,
promissam scires me satis esse semel.
nec lectura fui. sed, si tibi dura fuissem,
aucta foret saevae forsitan ira deae.
omnia cum faciam, cum dem pia tura Dianae,
illa tamen iusta plus tibi parte favet.
utque cupis credi, memori te vindicat ira:
talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
at melius virgo favisset virginis annis,
quos vereor paucos ne velit esse mihi.
languor enim causis non apparentibus haeret,
adiuvor et nulla fessa medentis ope.
quam tibi nunc gracilem vix haec rescribere quamque
pallida vix cubito membra levare putas?
nunc timor accedit, ne quis nisi conscia nutrix
colloquii nobis sentiat esse vices.
ante fores sedet haec quid agamque rogantibus intus,
ut possim tuto scribere, 'dormit' ait.
mox ubi, secreti longi causa optima, somnus

credibilis tarda desinit esse mora,
iamque venire videt, quos non admittere durum est,
excreat et ficta dat mihi signa nota:
sicut erant, properans verba inperfecta relinquo
et tegitur trepido littera cauta sinu.
inde meos digitos iterum repetita fatigat:
quantus sit nobis aspicis ipse labor.
quo peream si dignus eras, ut vera loquamur:
sed melior iusto quamque mereris ego.
ergo te propter totiens incerta salutis
commentis poenas doque dedique tuis?
haec nobis formae te laudatore superbae
contingit merces? et placuisse nocet?
si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem,
culpatum nulla corpus egeret ope:
nunc laudata gemo, nunc me certamine vestro
proditis, et proprio vulneror ipsa bono.
dum neque tu cedis nec se putat ille secundum,
tu votis obstas illius, ille tuis.
ipsa velut navis iactor, quam certus in altum
propellit Boreas, aestus et unda refert:
cumque dies caris optata parentibus instat,
immodicus pariter corporis ardor inest.
et mihi coniugii tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores.
iam pudet, et timeo, quamvis mihi conscia non sim,
offensos videar ne meruisse deos.
accidere hoc aliquis casu contendit, et alter
acceptum superis hunc negat esse virum.
neve nihil credas in te quoque dicere famam,
facta veneficiis pars putat ista tuis.
causa latet, mala nostra patent: vos pace movetis
aspera summota proelia, plector ego.
dicam nunc, solitoque tibi me decipe more:
quid facies odio, sic ubi amore noces:
si laedis, quod amas, hostem sapienter amabis;
me, precor, ut serves, perdere velle velis.
aut tibi iam nulla est speratae cura puellae,
quam ferus indigna labe perire sinis,
aut, dea si frustra pro me tibi saeva rogatur,
quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.

elige, quid fingas: non vis placare Dianam;
immemor es nostri: non potes; illa tui est.
vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
esset in Aegaeis cognita Delos aquis.
tunc mea difficili deducta est aequore naris.
et fuit ad coeptas hora sinistra vias.
quo pede processi! quo me pede limine movi!
picta citae tetigi quo pede texta ratis!
bis tamen adverso redierunt carbasa vento —
mentior ah demens! ille secundus erat.
ille secundus erat, qui me referebat euntem
quique parum felix impediebat iter.
atque utinam constans contra mea vela fuisset!
sed stultum est venti de levitate queri.
mota loci fama properabam visere Delon,
et facere ignara puppe videbar iter.
quam saepe, ut tardis, feci convicia remis
questaque sum vento languida parca dari!
et iam transieram Myconon, iam Tenon et Andron,
inque meis oculis candida Delos erat.
quam procul ut vidi 'quid me fugis, insula?' dixi,
'laberis in magno nunquid, ut ante, mari?'
institeram terrae, cum iam prope luce peracta
demere purpureis Sol iuga vellet equis.
quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
comuntur nostrae matre iubente comae:
ipsa dedit gemmas digitis et crinibus aurum
et vestes humeris induit ipsa meis.
protinus egressae superis, quibus insula sacra est,
flava salutatis tura merumque damus.
dumque parens aras votivo sanguine tingit
festaque fumosis ingerit exta focis,
sedula me nutrix alias quoque ducit in aedes,
erramusque vago per loca sacra pede.
et modo porticibus spatior, modo munera regum
miror et in cunctis stantia signa locis;
miror et innumeris structam de cornibus aram
et de qua pariens arbore nixa dea est;
et quae praeterea — neque enim meminive libetve,
quicquid ibi vidi, dicere — Delos habet.
forsitan haec spectans a te spectabar, Aconti,

visaque simplicitas est mea posse capi.
in templum redeo gradibus sublime Dianae —
tutior hoc ecquis debuit esse locus? —
mittitur ante pedes malum cum carmine tali —
ei mihi! iuravi nunc quoque paene tibi.
sustulit hoc nutrix mirataque 'perlege' dixit:
insidias legi, magne poeta, tuas.
nomine coniugii dicto confusa pudore
sensi me totis erubuisse genis;
luminaque in gremio veluti defixa tenebam,
lumina propositi facta ministra tui.
improbe, quid gaudes, aut quae tibi gloria parta est,
quidve vir elusa virgine laudis habes?
non ego constiteram sumpta peltata securi,
qualis in Iliaco Penthesilea solo;
nullus Amazonio caelatus balteus auro,
sicut ab Hippolyte, praeda relata tibi est.
verba quid exultas tua si mihi verba dederunt,
sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schoeneïda cepit:
tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
at fuerat melius, si te puer iste tenebat,
quem tu nescio quas dicis habere faces,
more bonis solito spem non corrumpere fraude:
exoranda tibi, non capienda fui.
cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
propter quae nobis ipse petendus eras?
cogere cur potius quam persuadere volebas,
si poteram audita condicione capi?
quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris
linguaque praesentem testificata deam?
quae iurat, mens est: nil coniuravimus illa;
illa fidem dictis addere sola potest.
consilium prudensque animi sententia iurat,
et nisi iudicii vincula nulla valent.
si tibi coniugium volui promittere nostrum,
exige polliciti debita iura tori:
sed si nil dedimus praeter sine pectore vocem,
verba suis frustra viribus orba tenes.
non ego iuravi, legi iurantia verba;
vir mihi non isto more legendus eras.

decipe sic alias; succedat epistola pomo;
si valet hoc, magnas divitis aufer opes;
fac iurent reges suu se tibi regna daturos,
sitque tuum, toto quicquid in orbe placet.
maior es hac ipsa multo — mihi crede — Diana,
si tua tam praesens littera numen habet.
cum tamen haec dixi, cum me tibi firma negavi,
cum bene promissi causa peracta mei est,
confiteor, timeo saevae Latoïdos iram
et corpus laedi suspicor inde meum.
nam quare, quotiens socialia sacra parantur,
nupturae totiens languida membra cadunt?
ter mihi iam veniens positas Hymenaeus ad aras
fugit et e thalami limine terga dedit;
vixque manu pigra totiens infusa resurgunt
lumina, vix moto corripit igne faces.
saepe coronatis stillant unguenta capillis,
et trahitur multo splendida palla croco.
cum tetigit limen, lacrimas mortisque timorem
cernit et a cultu multa remota suo:
proicit ipse sua deductas fronte coronas
spissaque de nitidis tergit amoma comis;
et pudet in tristi laetum consurgere turba,
quique erat in palla, transit in ora rubor.
at mihi, vae miserae! torrentur febribus artus,
et gravius iusto pallia pondus habent;
nostraque plorantes video super ora parentes,
et face pro thalami fax mihi mortis adest.
parce laboranti, picta dea iacta pharetra,
daque salutiferum iam mihi fratris opem.
turpe tibi est, illum causas depellere leti,
te contra titulum mortis habere meae.
nunquid, in umbroso cum velles fonte lavari,
imprudens vultus ad tua labra tuli
praeteriine tuas de tot coelestibus aras,
aque tua est nostra spreta parente parens?
nil ego peccavi, nisi quod periuria legi
inque parum fausto carmine docta fui.
tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
tura feras; prosint, quae nocuere, manus.
cur, quae succenset, quod adhuc tibi pacta puella

non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
omnia de viva tibi sunt speranda: quid aufert
saeva mihi vitam, spem tibi diva mei?
nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
aegra superposita membra fovere manu.
assidet ille quidem, quantum permittitur ipsi;
sed meminit nostrum virginis esse torum.
iam quoque nescio quid de me sensisse videtur:
nam lacrimae causa saepe latente cadunt,
et minus audacter blanditur et oscula rara
accipit et timido me vocat ore suam.
nec miror sensisse, notis cum prodar apertis:
in dextrum versor, cum venit ille, latus,
nec loquor, et tecto simulatur lumine somnus,
captantem tactus eicioque manum.
ingemit et tacito suspirat pectore meque
offensam, quamvis non mereatur, habet.
ei mihi, quod gaudes et te iuvat ista voluptas!
ei mihi, quod sensus sum tibi fassa meos!
si mihi lingua foret, tu nostra iustius ira,
qui mihi tendebas retia, dignus eras.
scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus:
es procul a nobis; et tamen inde noces.
mirabar, quare tibi nomen Acontius esset:
quod faciat longe vulnus, acumen habes.
certe ego convalui nondum de vulnere tali,
ut iaculo scriptis eminus icta tuis.
quid tamen huc venias? sane miserabile corpus,
ingenii videas bina tropaea tui.
concidimus macie; color est sine sanguine, qualem
in pomo refero mente fuisse tuo;
candida nec mixto sublucent ora rubore:
forma novi talis marmoris esse solet;
argenti color est inter convivia talis,
quod tactum gelidae frigore pallet aquae.
si me nunc videas, visam prius esse negabis
'arte nec est' dices 'ista petenda mea';
promissique fidem, ne sim tibi vincta, remittes
et cupies illud non meminisse deam.
forsitan et facies, iurem ut contraria rursus
quaeque legam, mittes altera verba mihi.

sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas,
et discas sponsae languida membra tuae.
durius et ferro cum sit tibi pectus, Aconti,
tu veniam nostris vocibus ipse petas.
ne tamen ignores, ope qua revalescere possim:
quaeritur a Delphis fata canente deo.
is quoque nescio quam, nunc ut vaga fama susurrat,
neglectam queritur testis habere fidem.
hoc deus et vates, hoc et mea carmina dicunt:
at desunt voto carmina nulla tuo.
unde tibi favor hic? nisi quod nova forte reperta est,
quae capiat magnos littera lecta deos.
teque tenente deos, numen sequor ipsa deorum
doque libens victas in tua vota manus;
fassaque sum matri deceptae foedera linguae,
lumina fixa tenens plena pudoris humo.
cetera cura tua est: plus hoc quoque virgine factum,
non timuit tecum quod mea charta loqui.
iam satis invalidos calamo lassavimus artus
et manus officium longius aegra negat.
quid, nisi quod cupio me iam coniungere tecum,
restat, ut adscribat littera nostra? — vale.

TYPIS EXPRESSIT A. HAASE, PRAGAE.

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES

This book is due on the date indicated below, or at the expiration of a definite period after the date of borrowing, as provided by the library rules or by special arrangement with the Librarian in charge.

DATE BORROWED	DATE DUE	DATE BORROWED	DATE DUE
	29 Ap'47		
OCT 2 8 1949			
C28(946)M100			